

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ
АҚПАРАТ МИНИСТРЛІГІ
«Кескіндеме, мүсін және дизайн» факультеті
«Көркемсурет» кафедрасы**

Еспенова Толкын Турсыновна

Білімі: Жоғары – Абай атындағы Алматы мемлекеттік университеті (1998-2002 жж.)

Тереңдетілген: Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті (2002-2004 жж.)

Алматы, 2025

Алматы қаласы
Ақкент ықшам ауданы
35 үй, 54 пәтер
Ұялы тел: 8 701 407 33 04

ТҮЙІНДЕМЕ

Еспенова Толқын Тұрсынқызы

- Өзі жайлы мәлімет:** 23.06.1980 ж.
Ұлты: Қазақ
Отбасы жағдайы: Тұрмыста
- Білімі:**
- 1998-2002 жж. Абай атындағы ҚазҰПУ, мамандығы: филология факультеті. Бакалавр.
 - 2002-2004 жж. Магистратура. Педагогика. «Қазақ тілін оқыту әдістемесі». Магистрі – біліктілігі мен академиялық дәрежесі берілді.
- Еңбек өтілімі:**
- 2004-2016 жж. Т.Жүргенов атындағы ҚазҰӨА, «Натура қоры» меңгерушісі
 - 2013-2024 жж. «Бағытталған қазақ тілі» пәні оқытушысы
- Тіл біліктілігі:**
- Қазақ тілі – өз тілім, орыс тілі – еркін
- Білімділігі:**
- Microsoft Word Excel
- Жеке қасиеттері**
- Атқаратын қызметіне үлкен жауапкершілікпен қарау, қызметін ұқыптылықпен орындау, жеке және ұжыммен жұмыс істей білу

1998-2002 жылдар

Абай атындағы Алматы мемлекеттік университеті

УЗДІК ДИПЛОМ

ЖБ 0035857

Осы диплом *Еспенова* берілді.

Ол *Журсымовна* *Абай атындағы* мамандығы бойынша толық курсы бітіріп шықты.

Мемлекеттік біліктілік комиссиясының 2002 жылғы *21 маусым* шешімі бойынша оған *басқа ұлт мектеп-дегі қаз. тілі мен әдеп-ілі мұрағам* деген біліктілік берілді.

Мемлекеттік біліктілік комиссиясының төрағасы *Нургалиев* Ретор *Ж. Косберг* Қатшы *Ж. Косберг*

Алматы қаласы
"21" *маусым* 2002 жыл.
Тіркеу № *1090*

ДИПЛОМ С ОТЛИЧИЕМ

ЖБ 0035857

Настоящий диплом выдан *Еспеновой* *Журсымовне* в том, что она в 1998 году поступил а в *Алматынский государственный университет имени Абая* и в 2002 году окончил а полный курс *казакского университета* по специальности *каз-язғын и литература в школах с неказакским языком обучения* Решением Государственной квалификационной комиссии от *21* *июня* 2002 года ему (ей) присвоена квалификация *учитель каз-яз а-лит-ры в школах с неказак-яз. обучением*

Председатель Государственной квалификационной комиссии *Нургалиев* Ретор *Ж. Косберг* Секретарь *Ж. Косберг*

Город *Алматы*
"21" *июня* 2002 года.
Регистрационный № *1090*

Золыста Жахын Журсымова
Абай атындағы Алматы мемлекеттік университетінде 1998–2002 ж.ж. оқып, басқа ұлт мектептеріндегі қазақ тілі мен әдебиеті мамандығы бойынша мынандай пәндерден сынақтар, емтиханнар тапсырды:

№№	Пән аттары	сағаты	бағасы
1.	Философия	170	5/1000
2.	Шет ел тілі	340	5/1000
3.	Қазақстан тарихы	120	өтті
4.	Дене шынықтыру	450	өтті
5.	Зан негіздері	40	өтті
6.	Әлеуметтану	60	5/1000
7.	Саясаттану	60	5/1000
8.	Экономикалық теория	100	5/1000
9.	Информатика	140	өтті
10.	Экология және табиғат қорғау	60	өтті
11.	Адам өмірі қауіпсіздігі негіздері	70	5/1000
12.	Жас физиол. Мектеп гигиенасы	60	өтті
13.	Валеология	100	өтті
14.	Педагогика	100	5/1000
15.	Психология	80	5/1000
16.	Тіл біліміне кіріспе	102	4/1000
17.	Жалпы тіл білімі	90	5/1000
18.	Практикалық қазақ тілі	250	өтті
19.	Практикалық орыс тілі	200	өтті
20.	Қазақ диалектологиясы	60	өтті
21.	Қазақ жазуының тарихы	72	өтті
22.	Тарихи грамматика	120	5/1000
23.	Әдеби тіл тарихы	120	5/1000
24.	Стилистика	102	5/1000
25.	Қазіргі қазақ тілі: фонетика	120	өтті
26.	Қазіргі қазақ тілі: лексика, фразеология	136	5/1000
27.	Қазіргі қазақ тілі: сөзжасам	108	5/1000
28.	Қазіргі қазақ тілі: морфология	162	5/1000
29.	Қазіргі қазақ тілі: синтаксис	162	5/1000
30.	Қазақ тілін оқыту әдістемесі	120	5/1000
31.	Әдебиеттануға кіріспе	120	5/1000
32.	Әдебиет теориясы	120	5/1000
33.	Халық ауыз әдебиеті	136	5/1000
34.	Қазақ әдебиеті тарихы ежелгі дәуір әдебиеті	48	өтті
35.	Хандық дәуір әдебиеті	80	4/1000
36.	XIX ғасырдағы әдебиет	136	5/1000
37.	Түркі халықтарының әдебиеті	180	өтті
38.	XX ғ. басындағы әдебиет	136	5/1000
39.	Қазіргі дәуір әдебиеті	400	5/1000
40.	Қазақ әдебиетін оқыту әдістемесі	120	5/1000

41. Түркітануға кіріспе 72 өтті
42. Салыстырмалы грамматика (қазақ-орыс) 110 *5/1000*
43. Аударма теориясы мен практикасы 74 өтті
44. Қорым тектегі лингвоталдау 60 өтті
45. Қазақ әдебиетінің сын тарихы 80 *4/1000*
46. Орыс әдебиетінің тарихы 210 өтті
47. Шет ел әдебиетінің тарихы 256 *5/1000*
48. Абайтану 60 өтті
49. Балалар әдебиеті 54 өтті
50. Арнайы курстар 170 өтті
51. Арнайы семинарлар 170 өтті
52. Педагогикалық практика 10 апта *5/1000*
53. Іс қағаздарын жүргізу 76 өтті
54. Тіл мәдениеті 54 өтті
55. Курстық жұмыс әдебиет 170 *5/1000*
56. Курстық жұмыс тіл 170 *5/1000*
57. Мәдениеттану 100 *4/1000*
58. Әскери дайындық 450 өтті
59. Саяси ой ағым 60 өтті
60. Лингвостатистика 60 өтті
61. Шешендік өнер 74 өтті

Мемлекеттік емтиханнар тапсырып, төмендегідей бағалар алды:

1. Қазақстан тарихы *5*
2. Қазақ тілі және әдістемесі *5*
3. Қазақ әдебиеті және әдістемесі *5*

Мына тақырыпта диплом жұмысын қорғады ...
Қазақ тіліндегі араб-парсы сөздерінің қазанға орталыққа ауысуы

БАҒАСЫ: *маусым*
Университет басшысының орынбасары *Ж. Косберг* САДЫҚОВ Т.С.
Факультет басшысының орынбасары *Ж. Косберг* ДӘУІТОВА С.Б.
Оқу бөлімінің бастығы *А. А. АМРЕНОВА* А.А. АМРЕНОВА А.А.
Алматы қаласы Тіркеу № *1090*

2002-2004 жылдар

Абай атындағы Алматы мемлекеттік университеті

МАГИСТР ДИПЛОМЫ

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті

ҚОСЫМША
магистр дипломына №
(дипломсыз жарамсыз)

Есенбаева Толқын Тұрсынқызы

2002-2004 оқу жылы аралығында Абай атындағы ҚазҰПУ-де оқыған кезінде жоғары ғылыми-педагогикалық білім берудің оқу жоспарын 521450-«филология» бағыты бойынша «Қазақ тілін оқыту әдістемесі» мамандығын келесідей нәтижелермен орындады:

№	Пән атауы	Кредит саны	Баға			
			%	Өріппен	Балл	Дәстүрлі
	2	3	4	5	6	7
1.	Қазақ тілінің ұлттық тәрбие негіздері	2	95	A-	3,75	өте жақсы
2.	Қазақ тілінің жалпы курсы	2	92	A-	3,75	өте жақсы
3.	Функционалды грамматика	2	93	A-	3,75	өте жақсы
4.	Әдістеме ғылымдарының негіздері	2	93	A-	3,75	өте жақсы
5.	Орфография және пунктуация теориясы	2	94	A-	3,75	өте жақсы
6.	Ғылыми зерттеу методологиясы	1	95	A-	3,75	өте жақсы
7.	Информатика	1	93	A-	3,75	өте жақсы
8.	Ғылыми-зерттеу жұмысы	8	92	A-	3,75	өте жақсы
9.	Курстық жұмыс	3	93	A-	3,75	өте жақсы
10.	Ғылыми-зерттеу практикасы	8	92	A-	3,75	өте жақсы
11.	Жоғарғы мектеп психологиясы	1	85	B	3	жақсы
12.	Жоғарғы мектеп педагогикасы	1	94	A-	3,75	өте жақсы
13.	Жоғарғы мектеп әдістемесі	1	93	A-	3,75	өте жақсы
14.	Практикалық қазақ тілі	3	94	A-	3,75	өте жақсы
15.	Академиялық грамматика	3	95	A-	3,75	өте жақсы
16.	Компьютерлік лингвистика	3	92	A-	3,75	өте жақсы
17.	Әлеуметтік лингвистика	3	93	A-	3,75	өте жақсы
18.	Лингвистикалық зерттеу	4	94	A-	3,75	өте жақсы
19.	Тілдік қатынасы теориясы және әдістемесі	4	95	A-	3,75	Жақсы
20.	Қазақ тілін оқытуға жаңа технологиялары	4	92	A-	3,75	өте жақсы
21.	Психологиялық	4	94	A-	3,75	өте жақсы
Мемлекеттік емтиханлар:						
22.	Философия	4	56	C	2	қанағат.
23.	Шет тілі	4	95	A-	3,75	өте жақсы
24.	Қазіргі қазақ тілі және әдістемесі	3	92	A-	3,75	өте жақсы
МАГИСТРЛІК ДИССЕРТАЦИЯНЫ ҚОРҒАУ						
Магистрлік диссертацияның тақырыбы:	Күні протокол №2	Кредит саны	Баға			
Оптимистика жүзесіндегі лингво мағына бірлестері-оқыту	25.06.04	6	%	өріппен	Балл	Дәстүрлі
			97	A	4	өте жақсы

Менгерген кредиті: 78

Орташа баға: 3,5

Ректор *Асанжол*
Хатшы
М.О. Тіркеу № 8

Салдықов Т.

2004 ж. Алматы

Біліктілігін арттыру курстары:	
2008	2008 – Кредиттік технология бойынша оқыту. Сертификат.
2013	2013 – «Реализация принципов Болонского процесса» в Казахстане. Сертификат (8-14 ақпан). 2013 – «Управление современным ВУЗом». Сертификат (июнь).
2014	2014 – ELSEVIER «ScienceDirect и SCOPUS». Сертификат (26 қыркүйек). 2014 – Білім Эксперттердің Ассоциациясы «Самоорганизация и личная эффективность преподавателя вуза». Сертификат (наурыз). 2014 - Т.Қ.Жүргенов атындағы Қазақ ұлттық өнер академиясы «Совершенствование кредитной технологии обучения в КазНАИ им. Т.Жургенова». Сертификат (24 желтоқсан).
2015	2015 – Т.Қ.Жүргенов атындағы Қазақ ұлттық өнер академиясы «Мәдени саясаттың заманауи сұранысы мен әлеуеті: Әзірбайжан Республикасының тәжірибесі негізінде». Сертификат (23-24 сәуір). 2015 – Т.Қ.Жүргенов атындағы Қазақ ұлттық өнер академиясы «Орыс мұражайларының өнер топтамасы», 8 сағат, регистрациялық №415. (29-30 қыркүйек) 2015 – Т.Қ.Жүргенов атындағы Қазақ ұлттық өнер академиясы, TEXAS A&M University «Contemporary American Art in the 21 st Century» (23-24 желтоқсан). 2015 – Әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық Университеті, Біліктілікті арттыру институты «Қазақ тілі» (72 сағат) № 3989 (19 желтоқсан). Thomson Reuters Платформа Web of Science - базовые возможности поиска Работа с библиографией в программе EndNote Online Аналитические инструменты Journal Citation Reports и Essential Science Indicators на платформе Incites с 17 по 27 февраля 2015 года
2016	2016 - Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік педагогикалық институты «К. Бектаев оқулары -2: Білім, ғылым және өндірісті интеграциялау концепциясы» (24 ақпан) 2016 – Университет КИМЭП Центр знаний руководителя «Лидерство и управленческая эффективность в сфере образования. Харизматичное управление. Психология управления» 16 часов (27 февраля – 05 марта 2016г.) КазНУ им. аль-Фараби «Оқытудағы жаңа бағыттар мен тың ізденістер» 72 сағат (23 по 27 февраля 2016г.) Thomson Reuters Платформа Web of Science - базовые возможности поиска Работа с библиографией в программе EndNote Online Поиск по автору и ResearcherID Поиск и анализ научных журналов с использованием Journal Citation Reports 4 часа (с 24 по 27 мая 2016 года) Thomson Reuters Платформа Web of Science - базовые возможности поиска Работа с библиографией в программе EndNote Online Поиск по автору и ResearcherID Поиск и анализ научных журналов с использованием Journal Citation Reports 4 часа (с 15 по 23 сентября 2016 года)
2017	2017 - Senior Experten Service has successfully participated in the following course «Blended Learning a new teaching method using the platform MOODLE» Time period of seminar: 2 hours per day over two and a half week Duration: 36 hours (28.02.2017-17.03.2017)

	<p>Т.Қ.Жүргенов ат. Қазақ Ұлттық өнер академиясы Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың «Рухани жаңғыру» стратегиялық бағдарламасы аясында «Кескіндеме және мүсін» және «Бейнелеу өнері мен тарихы» кафедраларының ұйымдастыруымен өткен Қазақ КСР-нің және КСРО-ның халық суретшісі Телжанов Қ.Т. 90-жылдық меретойын арналған халықаралық студенттік пленэрға белсенді ат салысқаны үшін алғыс хат. 17-19 қазан 2017 жыл</p>
	<p>Т.Қ.Жүргенов ат. Қазақ Ұлттық өнер академиясы «Алаш» партиясы мен Алаш Орда үкіметінің 100-жылдығына арналған «Алаш қозғалысы және рухани жаңғыру: идеялық бірлігі мен тарихи сабақтастығы» атты Халықаралық ғылыми-практикалық конференциясына қатысқаны үшін сертификат</p>
	<p>Т.Қ.Жүргенов ат. Қазақ Ұлттық өнер академиясы Театр сыншысы, профессор Ә. Сығайдың 70-жылдығына арналған «Қазақстандағы заманауи театр өнерінің даму жолдары» атты ғылыми-практикалық конференциясына қатысқаны үшін сертификат</p>
	<p>«Тамшы» ғылым және мәдениет қоры (Алматы) «Қазіргі білім берудегі заманауи технологиялар» 72 сағат, 11 - 15. 12. 2017</p>
2019	<p>Абай атындағы ҚазҰПУ, Ақтеңіз университеті Түркия Республикасының Жоғары оқу мекемесі «Ғылым мен білім жетістіктері және олардың білім беру жүйесіндегі технологияларда қолдану ерекшеліктері» 72 сағат, 1-12 сәуір 2019</p>
	<p>ҚР Мәдениет және спорт министрлігі Құрмет грамотасы Нұр-Сұлтан, 2019</p>
2020	<p>Онлайн курсы курс на тему «Коронавирусная инфекция» (COVID-19) разработанный компанией Area9 Lyceum. Апрель 22, 2020</p>
	<p>Онлайн курсы курс на тему Stay Safe – Stay Secure разработанный компанией Лаборатория Касперского. Апрель 22, 2020</p>
	<p>Онлайн курсы курс на тему «Ошибки, которых можно избежать при написании статьи». АО «Антиплагиат». 10.04.2020, № 20200410/196</p>
	<p>Web of Science Group. Clarivate Analytics «Что мы знаем о короновирусах: источники научной информации». 09 апреля 2020 год.</p>
	<p>Әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық университет «Кәсіби қазақ тілі» 13-25 қаңтар (72 сағат) 25 қаңтар 2020, №8787</p>
2021	<p>2021 жылдың 12 мен 14 сәуір аралығында біліктілікті арттыру курсы «Цифрлық сауаттылық негізінде онлайн оқыту: Мүмкіндіктер мен практикада қолдану» 72 сағат Тіркеу номері №152</p>
2022	<p>Т.Қ.Жүргенов ат. Қазақ Ұлттық өнер академиясы Білім беру бағдарламаларын жүзеге асыруда қолданатын оқытудың инновациялық технологиялары» 20-21 қаңтар 2022 жыл</p>

	<p>Әл Фараби атындағы ҚазҰУ «Тіл. Мәдениет. Этнос», 11 – 18 наурыз 2022 жыл, 72 сағат. №109/22</p>
	<p>Т.Қ.Жүргенов ат. Қазақ Ұлттық өнер академиясы «Көпмәдениетті әлемдегі балалар мен кітаптар» 26-29 қыркүйек 2022 жыл 36 сағат</p>
	<p>Құрмет грамотасы Темірбек Жүргенов ат. Қазақ Ұлттық өнер академиясы ректорының 2022 жыл</p>
2023	<p>«Көркем өнердегі білім беру сапасын арттыру және тұрақты дамудағы мақсатына қол жеткізудің ғылыми әдістемелік негіздері» Т.Қ.Жүргенов ат. Қазақ Ұлттық өнер академиясы 23 қаңтар 2023 жыл Сертификат №442</p>
	<p>КазНПУ Сертификат 80 сағат Жоғары оқу орны оқытушыларының кәсіби шеберлігін жетілдіру (Кәсіби қазақ тілі. Терминология. Қазақ тілі) 30.01-10.02.2023 №000179</p>
	<p>Алғыс хат XV Республикалық пәндік олимпиада Жетекшілік еткені үшін Алматы, 2023</p>
	<p>Алғыс хат Темірбек Жүргенов ат. ҚазҰӨА «Мен нашақорлыққа қарсымын» атты іс-шараға белсенді ат салысқаны үшін 2023 жыл</p>
2024	<p>Алғыс хат 2024 жылғы 11 сәуірде өткен Қ.И.Сәтпаевтың 125 жылдық мерейтойына арналған жас ғалымдар мен студенттердің конференциясына студент дайындағаны үшін</p>
	<p>Алғыс хат Ә.Қастеев ат. өнер мұражайы «Музей мейірімді жүрекпен» Қайырымдылық іс-шарасына белсенді қатысқаны үшін 1 наурыз 2024 жыл</p>
	<p>Сертификат «Көненің көзі сандық» көрмесінің ұйымдастырылуына қолдау көрсетіп, белсенділік танытқаныңыз үшін Алматы 2024</p>
	<p>Алғыс хат Өнер әлемі-2024 Халықаралық жастар фестивалінің ұйымдастырылуы мен өткізілуіне қолдау білдіргеніңіз үшін 26 қазан 2024 жыл</p>

	<p>Алғыс хат «DIAEA» Тәджондағы халықаралық өнер алмасу қауымдастығы Темірбек Жүргенов ат. ҚазҰӨА «Жер ағыны» Атты Халықаралық көрмеге ат салысқаны үшін 28 қыркүйек 2024 жыл</p>
	<p>Алғыс хат National Academy of Scientific and innovative research «Жылдың үздік студенті» халықаралық жобасына белсенді қатысқаны үшін Астана, 2024 Регистрационный номер 158</p>

Международная
Академия
Бизнеса

Центр Развития Менеджмента

ПРИЛОЖЕНИЕ К СЕРТИФИКАТУ № 237

Дано: Еспеновой Толкын

в том, что она с 8 по 14 февраля 2013 года прошла обучение на семинаре «Реализация принципов Болонского процесса в Казахстане», включающем следующие темы:

СЕРТИФИКАТ

Настоящий сертификат удостоверяет, что

Еспенова Толкын

прошел(ла) обучение на семинаре:

«Реализация принципов Болонского
процесса в Казахстане»

№ 237

г. Алматы, Казахстан
8-14 февраля 2013 г.

- I. Основные положения и параметры Болонского процесса
 - Истоки и история Болонского процесса
 - Основные положения Болонской декларации
 - Параметры Болонского процесса
 - Казахстан в Болонском процессе
- II. Реализация принципов Болонского процесса в Казахстане: роль преподавателя
 - Цели высшего образования в условиях глобализации
 - Новая роль преподавателя в условиях кредитной системы
 - Рекомендации по разработке УМКД

Президент МАБ

Кожухметов А.Б.

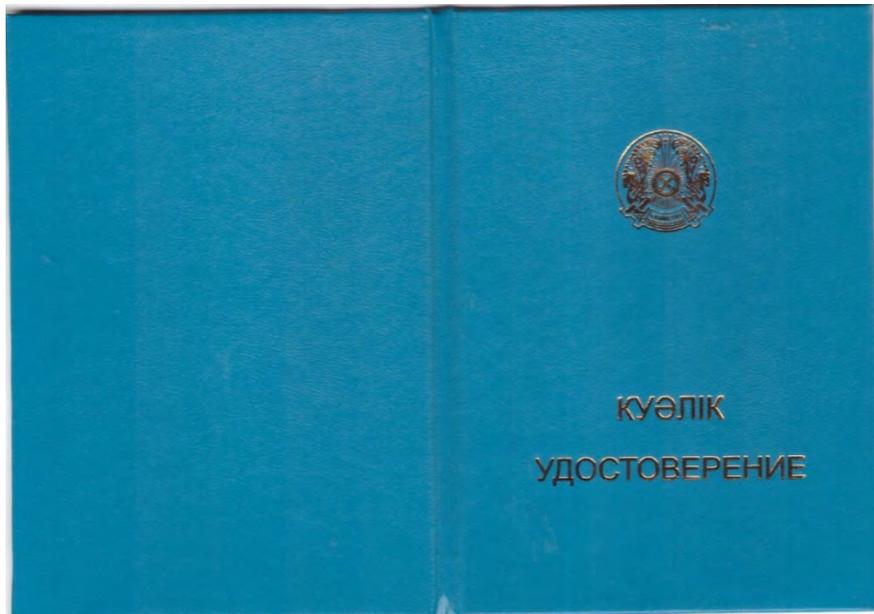
Президент МАБ

Кожухметов А.Б.

Преподаватель

Курмангалиева А.Ш.

Certificate

Tolkyn Yespenova

has successfully participated in the following course

„Blended Learning -
a new teaching method,
using the platform MOODLE“

Time/ period of seminar: 2 hours per day over two and a half week
Duration: 36 hours
(28.02.2017 – 17.03.2017)

Almaty, 17th of March 2017

Signature of the Instructor:

Gerd Homberg, STD

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ СПОРТ МИНИСТРЛІГІ
Т. ЖҮРГЕНОВ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ӨНЕР АКАДЕМИЯСЫ

Алғыс хат

Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың «Рухани жаңғыру» стратегиялық бағдарламасы аясында «Кескіндеме және мүсін», «Бейнелеу өнерінің тарихы мен теориясы» кафедраларының ұйымдастыруымен өткен Қазақ КСР-інің және КСРО-ның халық суретшісі, Қазақ КСР-і Мемлекеттік сыйлығының лауреаты, Қазақстанның еңбек сіңірген өнер қайраткері, академик, профессор

Телжанов Қанафия Темір-Болатұлының 90-жылдық мерейтойына арналған халықаралық студенттік пленерге белсенді атсалысқаны үшін

Есенсба Талқынға

алғыс айтамыз

Ректор

Б.Н.Нусипжанова

17-19 қазан 2017 жыл
Алматы қаласы

Сертификат прохождения курса

Настоящим удостоверяется, что

Толкын Еспенова

успешно окончил курс на тему

Коронавирусная инфекция (COVID-19)

разработанный компанией Area9 Lyceum

Dr Ulrik Juul Christensen
Chief Executive Officer

Выдан: **Апрель 22, 2020**
Истекает: **Апрель 22, 2021**

Сертификат о прохождении

Настоящим удостоверяется, что

Толкын Еспенова

успешно окончил курс на тему

Stay Safe – Stay Secure

разработанный компанией **Лаборатория Касперского**

Denis Barinov
Head of Kaspersky Academy

Выдан: **Апрель 22, 2020**
Истекает: **неограничено**

ИНСТИТУТ ПЕРЕВОДА
ALTAIR

СЕРТИФИКАТ

Есенова Шолкын Мұрсыевна

2022 жылдың 26-29 қыркүйегінде Қазақстандағы Балалар жылына арналған «КӨПМӘДЕНИЕТТІ ӘЛЕМДЕП БАЛАЛАР МЕН КІТАПТАР» атты III Халықаралық конгресстің шеңберінде біліктілікті арттырудан (36 акад. сағ) өтті.

с 26 по 29 сентября 2022 года прошел(-а) повышение квалификации (36 акад. час.) в рамках III Международного конгресса «ДЕТИ И КНИГИ В ПОЛИКУЛЬТУРНОМ МИРЕ», посвященного Году ребенка в Казахстане.

Ғылыми жұмыс жөніндегі Т.Қ. Жүргенов атындағы Қазақ Ұлттық Өнер академиясының проректоры, филол.ғ.ғ.д., профессор
Аманжолова Д.Б. К.Б. Халықов
Қазақстан Республикасы, Алматы қ. 2022 ж.

"ALTAIR" академиясының академиясының жетекшісі, филол.ғ.ғ.д., доцент
Аманжолова Д.Б.
ALTAIR ACADEMY
Республика Казахстан, г. Алматы 2022 г.

Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрінің Мәдениет комитетінің «Темірбек Жүргенов атындағы Қазақ ұлттық өнер академиясы» Республикалық мемлекеттік мекемесі

Сертификат

Осы сертификат

Есенова Шолкын Мұрсыевна

«Тарихтағы ұлттық егемендік және тұлға Темірбек Жүргенов» тақырыбына ҒЫЛЫМ АПАЛЫҒЫ шараларына қатысқаны үшін беріледі

Ректор *Азамат Сатыбалды* Азамат Сатыбалды

Алматы, Қазақстан

14 сәуір 2023 жыл

Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрінің Мәдениет комитетінің «Темірбек Жүргенов атындағы Қазақ ұлттық өнер академиясы» РММ

РГУ «Казанская национальная академия искусств имени Темирбека Жургенова» Комитета по культуре Министерства культуры и спорта Республики Казахстан

Біліктілігін арттыру 36 сағат
Повышения квалификации 36 часов

СЕРТИФИКАТ

Еспенова Толкын Турсыновна

2023 жылдың 17-21 қаңтар аралығындағы «Көрсем өнердегі білім беру сапасын арттыру және тұрақты дамуға мақсатына қол жеткізудің ғылыми-әдістемелік негіздері» тақырыбында өткен «Әдістемелік апталық»

«Методическая неделя» на тему «Научно-методические основы повышения качества художественно-творческого образования и достижения целей устойчивого развития» проводимой с 17 по 21 января 2023 года

Ректор

А. Сатыбалды

Берілген күні: 23.01.2023 ж.
Дата выдачи: г.

Тіркеу нөмірі: 442
Регистрационный номер:

Қазақстан Республикасы
Мәдениет және спорт министрлігі
Мәдениет Комитетінің
«Темірбек Жүргенов атындағы Қазақ ұлттық
өнер академиясы»
Республикалық мемлекеттік мекемесі

АЛҒЫС ХАТ

Темирбек Жүргеновтың 125 жылдығына арналған
М.Д. ЖСБ студенттері арасында өткен
XV Республикалық пәндік Олимпиадасында
Тестемелілік еткені үшін

Еспенова Толкын

Турсыновна

марапатталады

Ректор

А. Сатыбалды

АЛМАТЫ қ.
2023 ж.

СЕРТИФИКАТ

Осы сертификат Еспенова Толқын Тұрсыновна
(тегі, аты, өкесінің аты)
Жоғары оқу орны оқытушыларының кәсіби шеберлігін жетілдіру
(Кәсіби қазақ тілі. Теминология. Қазақ тілі)
тақырыбында
30.01-10.02.2023 ж. (80)
сағат көлемінде біліктілікті арттыру курстарынан өткенін растайды

Басқарма Төрағасы-Ректор Билялов Дархан Билялов

М.О. Берілген күні « 10 » ақпан 2023 жыл Тіркеу номері 000179

Лицензия: № 0137373 Сериясы: АВ
Берілген күні: 03 ақпан 2010 жыл

Ғылыми мақалалар:	
2015	<p>«Тіл – тарих куәгері» Международный Университет информационных технологий Сборник материалов Международной научно-практической конференции: «550-летие образования Казахского Ханства: проблемы и перспективы государственности Казахстана», Алматы. 2015, 293-301 б. УДК 94 (574) ББК 63.3 (5Каз)</p> <p>«Қазақстанда Жоғарғы білім беру саласының даму үрдісі» - «Қазақстанның жоғарғы мектебі» журналы, Астана. №1/2015, 23-25 б.</p> <p>«Ұлы далада - мерейлі жыл» - «Нұрғиса Тілендиевтің мұрасы және жаңа қазақстандық патриотизмді қалыптастыру» тақырыбындағы ұлы композитордың 90-жылдығына және Ұлы Отан соғысындағы Жеңістің 70-жылдығына арналған Халықаралық ғылыми- практикалық конференция, 16 қазан 2015 ж.</p> <p>«Антропонимикалық лингвокультуремалардың ұлттық сипаты» Асқар Токпановтың 100-жылдығына арналған Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция, 27-28 қараша 2015 ж.</p>
2016	<p>«Қазақ әйелдері есімдерінің этномәдени мазмұны» - Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік педагогикалық институты «К. Бектаев оқулары -2: Білім, ғылым және өндірісті интеграциялау концепциясы» 24 ақпан 2016 ж.</p>
2017	<p>«Қазақ тіліндегі араб кірме сөздерінен жасалған қоғамдық - әлеуметтік терминдер» «Қазақстанның ғылымы мен өмірі» Халықаралық ғылыми-көпшілік журнал №1 (43) 2017г. Астана 193-196 бб.</p> <p>«Қазақ тіліндегі парсы кірме сөздерінен жасалған терминдер» «Сохранение, развитие и интеграция культурного наследия Венгрии и Казахстана» Совместная коллективная монография ISBN 978-615-5251-93-1 Savaria University Press, Szombathely, 2017 222-228бб.</p> <p>Т.Қ.Жүргенов ат. Қазақ Ұлттық өнер академиясы Театр сыншысы, профессор Ә. Сығайдың 70-жылдығына арналған «Қазақстандағы заманауи театр өнерінің даму жолдары» атты ғылыми-практикалық конференция материалдары «Қазақ тіліндегі терминдердің зерттелуі» (291б.) 20 қазан 2017 жыл</p> <p>Т.Қ.Жүргенов ат. Қазақ Ұлттық өнер академиясы «Алаш» партиясы мен Алаш Орда үкіметінің 100-жылдығына арналған «Алаш қозғалысы және рухани жаңғыру: идеялық бірлігі мен тарихи сабақтастығы» атты Халықаралық ғылыми-практикалық конференциясы материалдары «Ақпараттық-тақырыптық сағат – студенттердің шығармашылық ізденістерін оятудың әдісі ретінде» (137-142 б.) 15 қараша 2017 жыл</p>
2018	<p>Научный журнал Қазақ әліпбиінің латын графикасына көшу мәселелері М. ҚОЗЫБАЕВ АТЫНДАҒЫ СҚМУ ХАБАРШЫСЫ № 1 (38) Қаңтар – ақпан - наурыз Петропавл, 2018 114-120 бб.</p> <p>МНПК «Әлеуметтік клубтардың еліміздің рухани жаңғыруындағы атқаратын ролі» Т.Қ.Жүргеновтің 120 жылдығына арналған</p>

	<p>«Қазақстан және Орталық Азияның білім беру, мәдениет және өнерін жаңғырту, ұлттық сананы трансформациялаудағы бірегей тәжірибе ретінде» атты Халықаралық ғылыми-практикалық конференциясы МАТЕРИАЛДАРЫ Алматы қ., 1-2 қараша, 2018 ж. 198-201</p>
	<p>«Кәсіби қазақ тілі». Өнер саласында маман даярлайтын жоғары оқу орындарына арналған оқу-әдістемелік құралы Алматы: Т.Қ. Жүргенов ат.ҚазҰОА, 2018 – 206 бет ӘОЖ 811.522.122 (075) КБЖ 81.2 Қаз-923 Е84 ISBN 978-601-265-320-5 Көлемі 12,8 баспа табақ. «Best Copy» компаниясында басылған</p>
2019	<p>ВАК</p> <p>«Өнер саласындағы кәсіби қазақ тілі» ISSN 2073-333X Международный научный журнал «Наука и жизнь Казахстана», №4 (79) 2019 71-75 бб.</p>
	<p>ВАК</p> <p>«Туған жер – ұлттық патриотизмнің өзегі Вестник КазНПУ им.Абая Серия Международное право и политика №1-2, 2019 152-157бб.</p>
	<p>МНПК</p> <p>Тұлғаның қалыптасуындағы кітаптың рөлі Материалы Международной научно-практической конференции <i>«Искусство и психология в современном образовательном пространстве»</i>, посвященная 60-летию юбилею д.психол. наук, профессора С.К. Бердибаевой. Алматы, 07 октября 2019г.</p>
	<p>«Қазіргі әлемдегі тіл мен қоғамның өзара іс-қимылының мәні, мазмұны және шарттары» Вестник КазНПУ им Абая «Әлеуметтану және саяси ғылымдар» сериясы №3(67) Алматы, 2019 139 бет</p>
	<p>«Көп балалы отбасылар мәселесіне қоғамның көзқарасы» Вестник КазНПУ им Абая «Әлеуметтану және саяси ғылымдар» сериясы №4(68) Алматы, 2019 207 бет</p>
2020	<p>ВАК</p> <p>«Қазақстандағы қарт адамдар және олардың қоғам құрылымындағы орны» Вестник КазНПУ им Абая «Әлеуметтану және саяси ғылымдар» сериясы №1(69) Алматы, 2020</p>
	<p>ВАК</p> <p>«Егде жастағы адамдардың бейімделуіне методологиялық көзқарастар» Вестник КазНПУ им Абая «Әлеуметтану және саяси ғылымдар» сериясы №2(70) Алматы, 2020 269 бет</p>

	<p>BAK</p> <p>Эйджизм - қартаюдың әлеуметтік мәселесі ретінде Вестник КазНПУ им Абая «Әлеуметтану және саяси ғылымдар» сериясы №3(71) Алматы, 2020</p>
2021	<p>BAK</p> <p>«Өнердің егде жастағы адамдардың қартаю құбылысына бейімделуіне әсері» Central Asian Journal of Art Studies, Volume 6. Issue 2. June 2021 77-93 стр.</p>
2022	<p>«Хасен Арғыновтың әдістемелік мұрасы» «Б.Алтынсарин ізбасарлары» республикалық ғылыми-тәжірибелік журнал – №14 (3), Алматы қ.: «Инновация» баспа үйі, 2022 ж. – 50 б. 16-21бб.</p>
	<p>«Қазан төңкерісінен кейінгі қазақ тіл білімін қалыптастыру» БІЛІМ – ОБРАЗОВАНИЕ, №2, 2022 75 бет</p>
	<p>«Шығармашылық жоғары оқу орындарында қазақ тілін оқыту ерекшеліктері» БІЛІМ – ОБРАЗОВАНИЕ, №4, 2022 11 бет</p>
2023	<p>«Тенденции развития креативной индустрии в сфере живописи и проблемы монетизации» Международный журнал гуманитарных и естественных наук, № 2-1 (77), февраль 2023 г. С.212-220</p>
	<p>«Тұрақты даму мақсаттарын іске асыру перспективалары» «Қазіргі сахна тілі: дәстүр мен әлемдік тәжірибе» атты Халықаралық ғылыми- тәжірибелік конференция материалдары. — Алматы: Т.Қ.Жүргенов атындағы ҚазақҰҒА, 2023. - 745 б. 715-721бб.</p>
	<p>«Опыт борьбы с деструктивными религиозными течениями в условиях постсекулярного Казахстана: особенности и социальная ответственность» Том 33 № 1 (2023): Вестник КазНУ, Серия Религиоведение, 68-77 бб.</p>
	<p>«Балалар кітабының иллюстрациясы балаларды кітап оқуға баулудың тәсілі ретінде» Дети и книги в поликультурном мире: сборник материалов III Международного конгресса /Под общ. ред. проф. М.Д. Шаймерденовой. – Алматы: Изд-во Академии детской книги «Altair», 2023. – 216 с.</p>
	<p>«Старение населения: проблемы и возможности» Восстановление государственной независимости Азербайджана: политическое, социально-экономическое, культурное развитие страны Международная научная конференция 13-14 апреля 2023</p>
	<p>Глобальный вызов современности Образы современности в гуманитарном знании [Электронный ресурс]: материалы II Междунар. наук. - практ. конф. ((Киев, 23 октября. 2023 г.) / Отв. ред. Д. С. Файвищенко. - Киев: Гос. торг. - Экон. ун-т, 2023. – 302 с. Укр., англ.языках., 17-22 стр.</p>

2024	<p>«Старение населения: проблема и возможности гуманистического решения» Проблема гуманизма в условиях войны и мира: методологии осмысления и практики человечности сборник научных трудов 29-30 июня 2023, Киев Стр.191</p>
	<p>НИРС Жиенбай Қ. <i>Тұрақты туризм елдің әлеуметтік-экономикалық даму факторы ретінде</i> 226-230 стр. «Роль Т. Жургенова в развитии образования, науки и культуры Казахстана и Центральной Азии»: Материалы IV Международной научно-теоретической конференции молодых ученых и студентов. – Алматы, 2023. – 448 с.</p>
	<p>НИРС Шопан А. <i>Ахмет Байтұрсынов және қазақ әліпбиі</i> «Рухани көсем, ғалым Ахмет Байтұрсынұлының ғылыми мұрасы және қоғамдық- саяси қызметі» атты Жас ғалымдар мен студенттердің Республикалық ғылыми- тәжірибелік конференциясының материалдары. – Алматы, 2022. – 352 б. 122-126</p>
	<p>НИРС Қазақстан Республкасы күніне арналған «Жаңа Қазақстанды бірге құрайық!» атты Республиткалық эссе конкурсында I орын алғаны үшін кітап графикасы бейінінің 3 курс студенты Жанабай Зейнеп марапталады Ғылыми жетекшісі: "Көркемсурет" кафедрасының аға оқытушысы Еспенова Т.Т. 2023 жыл</p>
	<p>НИРС Сансызбай Е.Б. «Өнердің ақиқаты – жасампаздықта», 357 стр. «Орталық Азия мен Қазақстандағы ғылымның қалыптасу тарихы мен даму перспективалары» атты V Халықаралық ғылыми-теориялық конференциясының материалдары. Алматы қаласы, 11 сәуір 2024 жыл</p>
	<p>НИРС Мадый А.Т. Қазіргі заманғы кескіндеме өнерінің трансформациясы: интерпретациялар, техникалар және тенденциялар, 313 стр. «Орталық Азия мен Қазақстандағы ғылымның қалыптасу тарихы мен даму перспективалары» атты V Халықаралық ғылыми-теориялық конференциясының материалдары. Қазақстан Республикасы Алматы қаласы, 11 сәуір 2024 жыл</p>
	<p>НИРС Исаева Х.Д., Дельманов А.М. Экологически устойчивое производство: стратегии внедрения фабрик по переработке пластика в городе Алматы, Казахстан. «Орталық Азия мен Қазақстандағы ғылымның қалыптасу тарихы мен даму перспективалары» атты V Халықаралық ғылыми-теориялық конференциясының материалдары. Қазақстан Республикасы</p>

	<p>Алматы қаласы, 11 сәуір 2024 жыл</p> <p>НИРС</p> <p>Багданқызы С.</p> <p>Наурыз – праздник обновления и его роль в развитии арт-маркетов и социальных сетей.</p> <p>«Орталық Азия мен Қазақстандағы ғылымның қалыптасу тарихы мен даму перспективалары» атты V Халықаралық ғылыми-теориялық конференциясының материалдары.</p> <p>Қазақстан Республикасы</p> <p>Алматы қаласы, 11 сәуір 2024 жыл</p>
	<p>НИРС</p> <p>«Жылдың үздік студенті – 2024» атты Халықаралық байқауда "Кескіндеме, мүсін және дизайн" факультетінің 6В02190 Дизайн БББ, 3курс студенті</p> <p>Сансызбай Еркеайым I орын иеленді.</p> <p>Ғылыми жетекшісі "Көркемсурет" кафедрасының аға оқытушысы Еспенова Т.Т.</p> <p>2024 жыл 18 желтоқсан</p>

КАЗАХСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ СПОРТ МИНИСТРЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО КУЛЬТУРЫ И СПОРТА
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
MINISTRY OF CULTURE AND SPORTS
OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

Т.ЖҮРГЕНОВ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ
ҰЛТТЫҚ ӨНЕР АКАДЕМИЯСЫ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ АКАДЕМИЯ
ИСКУССТВ ИМ.Т.ЖҮРГЕНОВА
T.K. ZHURGENOV KAZAKH
NATIONAL ACADEMY OF ARTS

Б.БЕШЕНАЛИЕВА АТЫНДАҒЫ
ҚЫРҒЫЗ МЕМЛЕКЕТТІК
МӨДИЦЕНА ЖӘНЕ ӨНЕР УНИВЕРСИТЕТІ
КЫРГЫЗСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
УНИВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРЫ И ИСКУССТВА
ИМЕНИ Б.БЕШЕНАЛИЕВОЙ
KYRGYZ STATE UNIVERSITY OF CULTURE
AND ARTS NAMED AFTER B.BESHENALIEVA

Қазақстан Республикасының еңбек сіңірген қайраткері, «Күрмет» орденінің иегері, білім беру ісінің құрметті қызметкері, өнертану профессоры, улағатты ұстаз
Дарига Туранқұлқызы Туранқұлованың 75 жылдық мерейтойы мен ұстаздық шығармашылық жолының 55 жылдығына арналған «Қазіргі сахна тілі: дәстүр мен әлемдік тәжірибе» атты Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция МАТЕРИАЛДАРЫ

МАТЕРИАЛЫ
международной научно-практической конференции на тему:
«Современная сценическая речь: традиции и мировой опыт».
Конференция посвящена 75-летию юбилею и 55-летию преподавательско-творческому пути заслуженного деятеля Республики Казахстан, кавалера ордена «Күрмет», почетного работника образования, профессора искусствоведения
Дарига Туранқұловне Туранқұловой

MATERIALS
of the international scientific and practical conference
«Modern scenic speech: traditions and world experience».
The conference is dedicated to the 75th anniversary and 55th anniversary of the teaching and creative path of the Honored Worker of the Republic of Kazakhstan, holder of the Order of "Kurmet", honorary worker of education, Professor of Art History
Dariga Turankulovna Turankulova.

10.03.2023

А.Е.Абенова «Отбасы тәрбиесінде тулғаны рухани құндылықтарын қалыптастыру мәселелері мен шешу жолдары».....	680
Т.Болатбекқызы «Көпмағыналы зат есімдердің мағыналық ерекшеліктері».....	689
Г.Д.Бекібаева «Роль интернет коммуникации на примере Казахстанских брендов одежды».....	692
Д.М.Қайрулла, Е.Б.Қайранов «Ағымсалы Дузельханов шығармашылығындағы әйел архетиптері».....	700
Ф.Е.Тугумова, А.Т.Еспенова «Қазақстанның заманауи кескіндеме өнеріндегі танбалық бейнелер».....	706
Ә.Қ.Қошқар «Қазақ терминологиясы».....	710
Т.Т.Еспенова, К.Е.Тауенов «Тұрақты даму мақсаттарын іске асыру перспективалары».....	715
S.Z.Tasbolatova «Features of social and communicative secondary school children development».....	721
Z.S.Kalymbetova «The importance of bionic direction in design».....	726
Ә.Б.Болатбекова, Ә.К.Қоспағарова «Режиссура өнері және тәуелсіздік жылдарындағы қазақ режиссурасы».....	730
Г.К.Абажанарова «Балалар тәрбиесіндегі ертегілердің маңызы мен орны (Күлше қыз ертегісі негізінде)».....	736

соған қарамастан «бәрі де бұрынғысына (одақ кезіндегідей) қалсын, ешнәрсені өзгертпейік» – деуіміз өзімізден гөрі өзгені құрметтеуге әбден үйретілгендігімізді, «ұлы билеушімздің» айтқанының бәрін бұлжымас заң деп қабылдайтын құлдық психологияның құрсауынан әлі де шыға алмай жатқандығымызды көрсетсе керек. Өйтпесе, өзге тілден сөз қабылдағанда оны ұлт тілінің фономорфологиялық заңдарына сәйкестендіріп арудың қажеттігін қазақ зиялылары XX ғасырдың басында-ақ дұрыс атап көрсеткен болатын.», [7, 13]. – дейді

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. Пюрбеев Г.Ц. Современная монгольская терминология – М., 1984. – С.101.
2. Құрманбайұлы Ш. Алаш және терминтану (XX ғасырдағы қазақ терминологиясы: 1910-1930 жылдары): монография. – А.:«Ел-шекіре» КҚК, 2008. – 240 б.
3. Өуезов М.О. Ақанның 50 жылдық тойы// «Ақ жол» газеті, 1923, 4- ақпан.
4. Нұрғалиев Р. Алып бәйтерек//А.Байтұрсынов. Ақ жол. – Алматы, 1991. – 12-13 бб.
5. Сыздықова Р. Ахмет Байтұрсынов//Тіл тағылымы. – Алматы, 1992. -336.
6. Кенесбаев І. Қазақ тілінің фразеологиялық сөздігі. – Алматы: Ғылым, 1977.– 711 б
7. Құрманбай Ш. Қазақ терминологиясыны – Алматы, 2014. - 7.13 б.

ТҰРАҚТЫ ДАМУ МАҚСАТТАРЫН ІСКЕ АСЫРУ ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ

- Т. Т. Еспенова
Педагогика магистрі,
Т. Жүргенов атындағы Қазақ ұлттық өнер академиясы
Алматы қ., Қазақстан Республикасы
e-mail: tolkun_espenova@mail.ru
К. Е. Тауенов
Тарих магистрі,
Т. Жүргенов атындағы Қазақ ұлттық өнер академиясы
Алматы қ., Қазақстан Республикасы
e-mail: ktauenov@mail.ru

Андапта, 2015 жылы әлем өз алдына 17 маңызды мақсат қойды және олардың әрқайсысы үшін 2030 жылға дейін немесе одан ертерек қол жеткізуге болатын нақты көрсеткіштер қабылдады. БҰҰ-ның Тұрақты даму мақсаттары - экологиялық, әлеуметтік және экономикалық тұрақты даму және әлеуметтік, мәдени, биологиялық және физикалық жүйелерді сақтау үшін қажет 17 мақсаттың жиынтығы. Оларды орындауға бүкіл әлем жұмылып кірісіп отыр. Қазақстан Республикасында осыған қатысты бірқатар құжаттар қабылданып, жақсы нәтижелерге қол жеткізілуде. Мақала барысында тұрақты дамудың мақсаттарына жалпы сипаттама беріліп, оның Қазақстан Республикасында орындалуына қатысты қылдаған шешімдерге анықтама берілген.
Кілт сөздер: тұрақты даму, жасыл экономика, жаһандық жылғыну, тұрақты

К. Туганбаев¹, М. Ахмуллаева², Т. Еспенова³, Ж. Исенғалиева⁴

¹Қазақ ұлттық заңдар академиясы, университеті, Қазақстан, Алматы қ.
²Т. Жүргенов атындағы Қазақ ұлттық өнер академиясы, Қазақстан, Алматы қ.
³М. Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті, Қазақстан, Шымкент қ.
⁴e-mail: kosa-7@mail.ru

ПОСТСЕКУЛЯРЛЫ ҚАЗАҚСТАН ЖАҒАЙЫНДАҒЫ ДЕСТРУКТИВТІ ДІНИ АҒЫМДАРҒА ҚАРСЫ КҮРЕСІНІҢ ТӘЖІРИБЕСІ: ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ МЕН ӘЛЕУМЕТТІК ЖАУАПҚЕРШІЛІК

Мақалада деструктивті діни ағымдар, олардың түсініктері мен ерекшеліктері ашылады. Соңдай-ақ мақалада деструктивті діни ағымдардың түрлері анықталады. Мақала барысында деструктивті діни ағымдардың түрлері ажыратылып, олардың анықтамасы түрлері ғұмыменбектер және зерттеу жұмыстарын басшылыққа алу арқылы көрсетіледі. Деструктивті діни ағымдардың қоғам тынаштығы мен мемлекеттің тұтастығына қолтрөгін жамансыз әрекеттері ашылып, адам өміріндегі зияр сәйкесе сарпіндалады. Деструктивті діни ағымдарға қарсы күрес жүргізудің қажеттілігі анықталады. Постсекулярлық жағдайдағы Қазақстан Республикасындағы деструктивті діни ағымдарға қарсы күрес тәжірибесі көрсетіледі. Алаймен Қазақстан Республикасының деструктивті діни ағымдарға қарсы күресінің құрылым негіздері анықталады. Ел әлемдегі діни алғашқы жағдайынан бастап қабанғандың заңдар анықталады. Сонымен қатар мақала барысында постсекулярлық жағдайдағы Қазақстан Республикасының халықаралық ұйымдар аясында деструктивті діни ағымдар күресіне баға беріледі. Халықаралық маңызы бар шаралар анықталады. Мақала барысында деструктивті діни ағымдарға қарсы күресінің әлеуметтік маңыздылығы ашылады. Постсекулярлық жағдайдағы Қазақстан Республикасындағы деструктивті діни ағымдарға қарсы күресінің құрылым негіздері анықталады. Бүгінгі таңдағы бұқаралық ақпарат құралдарының мүмкіндіктері ескерге отырып, деструктивті діни ағымдарға қарсы күресінің жаңа түрлеріне баға беріледі.

Түйін сөздер: деструктивті діни ағым, постсекулярлық, заң, мемлекет, конвенция, дәстүр, жауапкершілік.

K. Tuganbaev¹, M. Akhmuullaeva², T. Espenova³, Zh. Isengaliev⁴
¹Kazakh National Women's Teacher Training University, Kazakhstan, Almaty
²T. Zhurgenov Kazakh National Academy of Arts, Kazakhstan, Almaty
³M. Auezov South Kazakhstan University, Kazakhstan, Shymkent
⁴e-mail: kosa-7@mail.ru

The experience of combating destructive religious movements in post-secular Kazakhstan: features and social responsibility

The article reveals destructive religious trends, their concepts and features. Also in the article, the authors identified the types of destructive religious movements, for the definition of which fundamental scientific works and research were used. The authors reveal the negative consequences for public order and the integrity of the state, the negative impact on human life resulting from the actions of destructive religious movements. The necessity of fighting destructive religious movements is substantiated. The experience of combating destructive religious movements in the Republic of Kazakhstan in the conditions of post-secularity is demonstrated. The legal basis of the activity of the Republic of Kazakhstan in relation to destructive religious movements is determined. The laws adopted in the first years of the country's sovereignty are analyzed. The article also gives an assessment of international organizations of the activities of the Republic of Kazakhstan in the conditions of post-secularity in relation to destructive religious movements. The international significance of these events has been determined. The article reveals the social significance of the struggle against destructive religious movements. The tasks that should be performed not only by law enforcement agencies, but also by the scientific community in the fight against destructive religious movements in the Republic of Kazakhstan in the conditions of post-secularity are revealed. Taking into account the possibilities of modern mass media, the assessment of new forms of struggle against destructive religious movements is given.

Key words: destructive religious movement, postsecularity, law, state, convention, tradition, responsibility.

К. Туганбаев¹, М. Ахмуллаева², Т. Еспенова³, Ж. Исенғалиева⁴

¹Қазақстанның ұлттық заңдар академиясы, университеті, Қазақстан, Алматы қ.
²Қазақстанның ұлттық өнер академиясы, Қазақстан, Алматы қ.
³М. Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті, Қазақстан, Шымкент қ.
⁴e-mail: kosa-7@mail.ru

Опыт борьбы с деструктивными религиозными течениями в условиях постсекулярного Казахстана: особенности и социальная ответственность

В статье раскрываются деструктивные религиозные течения, их понятия и особенности. Также в статье определены типы деструктивных религиозных течений, для определения которых были использованы фундаментальные научные труды и исследования. Авторы раскрывают негативные последствия для общественного порядка и целостности государства, отрицательное воздействие на жизнь человека, вознижающие вследствие действий деструктивных религиозных течений. Обосновывается необходимость ведения борьбы с деструктивными религиозными течениями. Демонстрируется опыт борьбы с деструктивными религиозными течениями в Республике Казахстан в условиях постсекулярности. Определены правовые основы деятельности Республики Казахстан в отношении деструктивных религиозных течений. Проанализированы законы, принятые в первые годы суверенитета страны. В статье также дается оценка международной организации деятельности Республики Казахстан в условиях постсекулярности в отношении деструктивных религиозных течений. Определено международное значение данных мероприятий. В статье раскрыта социальная значимость борьбы с деструктивными религиозными течениями. Раскрываются задачи, которые должны выполняться не только правоохранительными органами, но и научным сообществом в борьбе с деструктивными религиозными течениями в Республике Казахстан в условиях постсекулярности. Учитываются возможности современных средств массовой информации, дана оценка новым формам борьбы с деструктивными религиозными течениями.

Ключевые слова: деструктивное религиозное течение, постсекулярность, закон, государство, конвенция, традиции, ответственность.

Кіріспе

Деструктивті діни ағымдардың адамгершілік құрылымдарына қарсы әрекеттері заманауи қоғам үшін қауіпті болып табылады. Деструктивті діни ағымдар әсеріне атеисттік қоғамның ығып, постсекулярлық қоғамда діни сауатсыз аша бастаған мемлекеттер үшін аса қауіпті. Сондықтан деструктивті діни ағымдарға қарсы күрес ұрпақ қоғамдық қажеттіліктен туындайды. Деструктивті діни ағымдардың қауіптілігі өзге де жағымсыз факторлармен салыстырғанда бірнеше есе қауіпті саналады. Өйткені ол тек рухани болмысты өзгеріске ұшыратпай қана қоймай, мемлекеттің тұтастығына да зиянмен тигізіуі мүмкін.

Деструктивті діни ағымдар қалыптасқан дәстүр дінде қарама-қарсы түрде ғана мақсат етпейді. Мемлекеттің құрылым-заңнамалық негіздері мен қалыптасқан тәртіп, дәстүр мен құрылым ерекшеліктері де мойындамайды. Соң себепті де деструктивті діни ағымдарға қарсы күрес тек жөселген мемлекеттер

ғана емес, түрлі халықаралық ұйымдар деңгейінде де жүзеге асады. Постсекулярлық кезеңде халықаралық саяси қауымдастықтармен белсенді мүшесі ретінде Қазақстан Республикасы да деструктивті діни ағымдарға қарсы күресі жүйелі жүргізеді. Елдегі деструктивті діни ағымдарға қарсы күресінің құрылым-заңнамалық негіздері толыққанды қалыптасып үлгерген. Деструктивті ағымдардың түрлері ажыратылып, олардың қоғам алдындағы қауіптілік дәрежесі де айықталыпты. Қазақстан бірқатар халықаралық ұйымдар аясында да деструктивті діни ағымдарға қарсы күрес ісін жандыдырады. Халықаралық ұйымдар аясында қаралынған жұмыстар мен ережелерді басшылыққа ала отырып, бірнеше шараларды да ұйымдастыру ісіне белсенді қатысуда. Дегенмен, деструктивті діни ағымдарға қарсы күрес ісін заманауи өзгерістерге байланысты жаңа сипатқа ие болуы тиіс. Ғылым қауымдастық деструктивті діни ағымдарға қарсы күресіне белсенді тартылып, азаматтардың әлеуметтік жауапкершілігін арттырудың тым бағыттары айықталуы тиіс.

Байтұрғанов Г.А. (2014) Жыл диклозінің құрылымдары аластар көп // Дін және қауіпті заман. – Екіші баспа. – Астана. – 140.
Байтұрғанов Н.Ж. (2005) Динтану негіздері. – Алматы: Қазақ университеті. – 356.
Байтұрғанов Н.Ж., Борбосова К.М. (2010) Жала діни ағымдарының сәйкестілігінің философиялық мәні // Адам және өлем: философия, ғылым, мәдениет. – Алматы. – 319.
Байтұрғанов Н.Ж., Жетпісбай Н. (2021) Фанатизм түсінігі, мәні мен ерекшеліктері (жазып фанатизм, радикализм, фундаментализм, экстремизм, терроризм түсініктерінің ара қатынастары) // Адам өлемі. – №1 (87). – 124-138.
Борбосова К.М. (2015) Динтанулық саясат // Қазақстан Республикасының Динтану сериясы. – №1 (1). Алматы. – 176.
Дик Н.Ф. (2006) Культура и традиции мировых религий. – Ростов на Дону: Баро-пресс. – 232.
Жандосова Ш.М. (2014) Дини экстремизмге қарсы Қазақстан Республикасындағы саясат // Философия докторы PhD ғылыми дәрежесіне алу үшін дайындалған диссертация. – Алматы. – 126.
Коломцев В.Ф. (2004) Социология Герберта Спенсера. – Соци. – №1. – Москва. – 176.
Омаров С.И., Шавлова Н.Ю. (2004) Современный толковый словарь русского языка. – Санкт-Петербург: ИТН Технологии. – 1254.
Омаров А.К. (2014) Теріс діни ағымдардың ортақ белгілері // Дін және қауіпті заман. – Екіші баспа. – Астана. – 140.
Печенинцев А.В. (1999) К вопросу о терминах «традиционализм религия» и «секта» // Религия и право. – №2. – Москва. – 188.
Сидоров П.И. (2005) Психический терроризм – селективное оружие массового поражения // Российский психиатрический журнал. – №3. – 123.

References

Abdulgaziev R.R. (2012) Destrktivnyye techeniya i totalitarnyye sekty kak itochniky razvivoeniya religioznoye ekstremizma (Destructive cults and totalitarian sects as a source of spreading religious extremism) // Gramota. – №1(74). – Tambov. – 184. (in Russian)
Alekzandrova Z.E. (2001) Slovar' sinonimov russkogo yazyka (Dictionary of synonyms of the Russian language). – Moskva: Russkiy yazyk. – 568 s. (in Russian)
Artuhov M.N. (2015) Sekta: znanachija terminologija ili komprometacija novykh religioznykh dvizhenij [Sect. Scientific terminology or compromise of new religious movements] // Istoricheskiy i social'no-obrazovatel'naja mysl'. – Tom 7. – №5. Chast' 2. – Moskva. – 192 s. (in Russian)
Akhmeteva Ju.V. (2009) Sociokulturnyye osnovy religioznoye ekstremizma (Socio-cultural foundations of religious extremism) – Dissertatsiya na soiskaniye uchenoj stepeni kandidata filosoficheskikh nauk. – Voronezh. – 178 s. (in Russian)
Baituraganov G.A. (2014) Zlat dinidindin kuranyndyghy zhanar kop [There are many young people trapped in alien religions] // Din zhane kazirgi zaman. – Ekinshi basylym. – Astana. – 140 b. (in Kazakh)
Baituraganov N.Zh. (2006) Dintan neğızderi [Fundamentals of religious studies]. – Almaty: Kazakh universiteti. – 356 b. (in Kazakh)
Baituraganov N.Zh., Borbosova K.M. Zhana dini agymdarınyń sektaınyń filosofıyalıq manı [Socio-philosophical meaning of sectarianism in New Religious Movement] // Adım zhane alem: filosofiya, ғылым, мәдениет. – Almaty, 2010. – 319 b. (in Kazakh)
Baituraganov N.Zh., Zhepısbaj N. Fanatizm tutınıńı, manı men erekshelikleri (zhalsly fanatizm, radikalizm, fundamentalizm, jektremizm, terorizm tynıktarınan ara zhigin ajkыnday) [The concept, essence and features of fanaticism (defining the relationship between the concepts of fanaticism, radicalism, fundamentalism, extremism, terrorism in general)] // Adım alemı. – №1 (87). – 2021. – 124-138 b. (in Kazakh)
Borbosova K.M. (2015) Dintanadagy sektanıń [Sectarianism in religious studies] // KazUU habarshyvy. Dintan serıyası. – №1 (1). Almaty. – 176 b. (in Kazakh)
Dik N.F. (2006). Kultur i tradicii mirovykh religij [Culture and traditions of world religions]. – Rostov na Donu: Baro press. – 232 s. (in Russian)
Zhandosova Sh.M. (2014) Dini jektremizmge qarsy Kazakstan Respublikasında siasaty [Policy of the Republic of Kazakhstan against religious extremism] // Filosofiya doktory PhD ғылыми дәрежесіне алу үшін дайындалған диссертация. – Almaty. – 126 s. (in Kazakh)
Kolonjcev V.F. (2004) Sociologia Gerberti Spenseri [The Sociology of Herbert Spencer]. – Soci. – №1. – Moskva. – 176 s. (in Russian)
Omarov S.I., Shavlova N.Ju. (2004) Sovremennyye tolkovyye slovar' russkogo yazyka [Modern explanatory dictionary of the Russian language]. – Санкт-Петербург: ИТН Технологии. – 1254 s. (in Russian)
Omarov A.K. (2014) Teris dini agymdarıny ortaq belgileri [Common features of negative religious movements] // Din zhane kazirgi zaman. – Ekinshi basylym. – Astana. – 140 b. (in Kazakh)
Pechenincev A.V. (1999) K voprosu o terminakh «traditsionnaya religiya» i «sekta» [On the question of the terms «traditional religion» and «sect»] // Religiya i pravo. – №2. – Moskva. – 188 s. (in Russian)
Sidorov P.I. (2005) Psichicheskiy terrorizm – selektivnoye oruzhie massovogo poruzheniya [Psychic terrorism is a non-lethal weapon of mass destruction] // Rossijskiy psichicheskiy zhurnal. – №3. – 123 s. (in Russian)
Lifton R.J. (1989) Thought Reform and the Psychology of Totalism: a Study of Brainwashing in China. – Carolina: UNF Press. – 528 p. (in English)
Toshchik E. (2017) Der Platz der Christenmus unter den Weltreligionen // Handbuch Theologie der Religionen. Freiburg: Bvel; Wien: Herder. – 192 p. (in English)

Қазақстандағы Балалар жылына
арналған
«**КӨПМӘДЕНИЕТТІ ӘЛЕМДЕГІ БАЛАЛАР МЕН КІТАПТАР**» атты
III Халықаралық конгресстің
МАТЕРИАЛДАРЫ

МАТЕРИАЛЫ
III Международного конгресса
«**ДЕТИ И КНИГИ В ПОЛИКУЛЬТУРНОМ МИРЕ**»,
посвященного
Году детей в Казахстане

Алматы, 2023

СОДЕРЖАНИЕ

ПРЕДИСЛОВИЕ	4
ПРИВЕТСТВЕННЫЕ СЛОВА УЧАСТНИКАМ КОНГРЕССА	
Т.К. Жүргенов атындағы Қазақ Ұлттық Өнер Академиясының ректоры, Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері Азамат Сатыбадды	6
Руководитель Центра по изучению межкультурных и межконфессиональных отношений в Центрально-Азиатском регионе, доктор социологических наук, председатель Научно-экспертного совета Ассамблеи народа Казахстана Садвакасова Айгүл Какимбаевна	9
ҚР Ұлттық мемлекеттік кітап палатасы директорының орынбасары Салменбаева Толқын Тұрғалшықы	10
ПЛЕНАРНЫЕ ДОКЛАДЫ	
Ақомағамбетова Р.Г. Национальный проект «ЧИТАЮЩАЯ ШКОЛА»: вопросы и перспективы	13
Мухашова С.А. Книга Абая «Слова назидания» – источник формирования духовно-нравственных ориентиров для подрастающего поколения	15
Теплякова Н.М. Книга, библиотека, читатель: пути сближения	22
Шаймерденова М.Д. Қазақ ертегілері: мәдени дамудың көрсеткіштері	27
Секция I Детская книга: особенности языка и стиля	
Абаева М.К., Валиева С.Б. Способы привлечения внимания читателей к произведениям современной детской литературы с помощью средств языка (на материале повести А.А. Азраевой «Футбольное поле»)	32
Алимжанова А.Ш., Шота Қ.Н. Кітап – білім бұлағы	37
Абуова К.М. Художественные произведения в читательской судьбе школьника	42
Вуйко Н.В. Классическая литература и подростки в школе: что изменилось?	47
Джаудубаева А.А. Эсхатологический миф как основа сюжета повести К. Земсковой И.Е. Клепиковой «Кроль королевы, или времена перемен»	52
Еспенова Т.Т., Тауенов К.Е. Балалар кітабының иллюстрациясы балаларды кітап оқуға баулудың тәсілі ретінде	59
Жанабаев К., Түргенбаева А.Ш. Выразительные и изобразительные функции повтора в поэзии жырау и в современной детской поэзии	66

УДК 741.021.4

**БАЛАЛАР КІТАБЫНЫҢ ИЛЛУСТРАЦИЯСЫ БАЛАЛАРДЫ КІТАП ОҚУҒА
БАУЛУДЫҢ ТӘСІЛІ РЕТІНДЕ**

Т.Т. Еспенова,
старший преподаватель КазНАИ имени Т.К. Жургенова
г. Алматы, Казахстан
tolkyn_espenov@mail.ru

К.Е. Тауенов
старший преподаватель КазНАИ имени Т.К. Жургенова
г. Алматы, Казахстан
kaenenov@mail.ru

Мақала балалар кітабында иллюстрациялық материалдарды пайдалану тақырыбына, оның көркем әдебиетті оқуға деген қызығушылығын арттырудағы рөліне арналған. Иллюстрациялар фактілер мен оқиғаны түсінуде маңызды рөл атқарады. Ол балаларға мәтін бейнесін елестетуге көмектеседі. Иллюстративті қатардың тұтастығы, оның мазмұны, көркемдік орындауы, эстетикалық қадальығы сияқты маңызды компоненттер көркем шығармаға деген қызығушылықты арттырудың маңызды функциясын орындайды. Иллюстрация сонымен қатар балаға айналысындағы әлемді білуге, ақыл-ойды дамытуға, оқылатын мәтінді түсінуге, объектілер мен әрекеттерді сөздермен байланыстыруға көмектеседі.

Әр суретшінің иллюстрацияны орындау техникасы оның бала әлеміне деген көзқарасымен ерекшеленеді. Бірақ кейбір балалардың алғашқы кітап таңдауына иллюстрациялардың ықпал ететіндігін естен шығармау қажет. Осыдан ірмәлік, баланың өз бетінше кітап таңдау процесі басталады. Мәтіннің мазмұнын нақты жеткізе отырып, иллюстрация кейбір жағдайларда кітаптың өзінің құнын анықтайды.

Мақалада қазіргі қазақстандық суретші-иллюстраторлардың есімдері мен кейбір жұмыстары келтірілген. Жас қазақстандық суретшілер ТМД елдерінде үлкен сұранысқа ие. Олардың жұмыстары балалар кітаптарын, компьютер журналдарын суреттеуде қолданылып келеді. Әкімшіше орай, Қазақстанда өнер мен кітапқа деген қызығушылық әлдеқайда төмен. Тіптіңше, Қазақстанда иллюстрация өнерін дамыту тақырыбы балалардың көркем әдебиетті оқуға деген қызығушылығын арттырумен тығыз байланысты. Зерттеу жұмысының өзектілігі мектепке дейінгі, мектеп жасындағы балалар және жасөспірімдер арасындағы кітап оқуға деген қызығушылықтың сақталуы мен артуын зерделеуге.

Кілт сөздер: иллюстрация, мәтін, көркем шығарма, бейнелеу өнері, анимация өнері, қабылдау.

Статья посвящена теме использования иллюстративного материала в детской книге, ее роли в повышении интереса детей различных возрастов к чтению художественной литературы. Иллюстрации играют важную роль в понимании фактов и событий. Она помогает детям воспроизвести их словесные образы. Такие важные компоненты иллюстрации как целостность иллюстративного ряда, ее содержательность, художественное воплощение, эстетическая ценность выполняют важную функцию повышения интереса к художественному произведению. Иллюстрация помогает также ребенку познать окружающий мир, развить ум, понять читаемый текст, ассоциировать объекты и действия словами.

Техника выполнения иллюстрации у каждого художника отличается его видением мира ребенка. Но нужно четко понимать что выбор книги некоторые дети делают рассматривая иллюстрацию. С этого возможно начинается процесс выбора первой самостоятельно

Що таке гуманізм і чим він відрізняється від людяності?
Як актуалізувати практики людяності?
Якими є перспективи розвитку гуманізму
в умовах війни та миру?
Яким є новий гуманізм і чим він відрізняється
від традиційного?
У збірнику наукових праць автори шукають відповіді
на ці актуальні питання.
Значне місце у збірнику займає розробка методологічних
засад дослідження в контексті метаантропології,
зокрема, соціальної і культурної метаантропології,
а також андрогін-аналізу.

ПРОБЛЕМА ГУМАНІЗМУ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА МИРУ: МЕТОДОЛОГІЇ ОСМИСЛЕННЯ І ПРАКТИКИ ЛЮДЯНОСТІ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
За редакцією Н. Хамітова і С. Крилової

УДК 141.319.8:130.2

Рекомендовано до друку
Вченою радою філософського факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 2 від 30 вересня 2024 року)

Рецензенти:

Добродум О., доктор філософських наук, професор
Прелко О., доктор філософських наук, професор

Проблема гуманізму в умовах війни та миру: методології
осмислення і практики людяності. Збірник наукових праць / За
ред. Н. Хамітова і С. Крилової. К.: КНТ, 2024. 208 с.

ISBN 978 - 966 - 373 - 064 - 1

Що таке гуманізм і чим він відрізняється від людяності? Як
актуалізувати практики людяності? Якими є перспективи розвитку
гуманізму в умовах війни та миру? Яким є новий гуманізм і чим він
відрізняється від традиційного? У збірнику наукових праць автори
шукають відповіді на ці актуальні питання.

Значне місце займає розробка методологічних засад
дослідження в контексті метаантропології, зокрема, соціальної і
культурної метаантропології, а також андрогін-аналізу.

Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за
зміст підходів, точність наведених фактів, цитат, імен та інших
відомостей.

Видання підготовлено в лабораторії метаантропологічних досліджень
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
у взаємодії з кафедрою теоретичної і практичної філософії
філософського факультету Київського національного
університету імені Тараса Шевченка
і здійснене за наукового й організаційного сприяння
Міжнародної асоціації філософського мистецтва.

© Н. Хамітов, С. Крилова, Л. Шашкова, Я. Любимий та ін., 2024.
© Міжнародна Асоціація філософського мистецтва, 2024.
© КНТ, 2024.

що таке гуманізм і чим він відрізняється від людяності? Як актуалізувати практики людяності? Якими є перспективи розвитку гуманізму в умовах війни та миру? Яким є новий гуманізм і чим він відрізняється від традиційного? У збірнику наукових праць автори шукають відповіді на ці актуальні питання.

Значне місце займає розробка методологічних засад дослідження в контексті метаантропології, зокрема, соціальної і культурної метаантропології, а також андрогін-аналізу.

Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за зміст підходів, точність наведених фактів, цитат, імен та інших відомостей.

Видання підготовлено в лабораторії метаантропологічних досліджень Українського державного університету імені Михайла Драгоманова у взаємодії з кафедрою теоретичної і практичної філософії філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка і здійснене за наукового й організаційного сприяння Міжнародної асоціації філософського мистецтва.

© Н. Хамітов, С. Крилова, Л. Шашкова, Я. Любимий та ін., 2024.
© Міжнародна Асоціація філософського мистецтва, 2024.
© КНТ, 2024.

<i>ЛІБІН Іван.</i> ІДЕЯ ВІЧНОГО МИРУ ЯК ВИЩОГО ПРОЯВУ ГУМАНІЗМУ: ВІД КРИТИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ КАНТА ДО ПСИХОАНАЛІЗУ Й МЕТААНТРОПОЛОГІЇ.....	169
<i>NESTERENKO Paul.</i> THE PHENOMENON OF HUMANISM IN THE CONTEXT OF THE WAR IN UKRAINE: THE PROBLEM OF DEATH AND IMMORTALITY.....	174
<i>ПАВЛЕНКО Надія.</i> ПРОБЛЕМА СПІВВІДНОШЕННЯ ЛЮБОВІ ТА ЛЮДЯНОСТІ: КОНТЕКСТИ МЕТААНТРОПОЛОГІЇ ТА АНДРОГІН-АНАЛІЗУ.....	176
<i>СКРИПАК Ірина.</i> КУЛЬТУРНЕ ВІДЧУЖЕННЯ В БУТТІ УКРАЇНСЬКИХ БІЖЕНЦІВ У ЗАХІДНІЙ ЄВРОПІ: ІНТЕГРАЦІЙНО-АСИМІЛЯЦІЙНІ ПРОЦЕСИ, ДІАЛОГ КУЛЬТУР.....	181
<i>ШИРОКА Ольга.</i> ЛЮДЯНІСТЬ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЩАСТЯ В БУТТІ ЛЮДИНИ.....	186
<i>ТАУЄНОВ Канатбек, ЕСПЕНОВА Толкін.</i> СТАРІННЯ НАСЕЛЕННЯ: ПРОБЛЕМА І МОЖЛИВОСТІ ГУМАНІСТИЧНОГО ВИРІШЕННЯ.....	191

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ТАУЄНОВ Канатбек

магістр історії,

Казахська національна

академія мистецтв імені Темірбека Жургенова

м. Алмати, Республіка Казахстан

ЕСПЕНОВА Толкін

магістр педагогіки,

Казахська національна

академія мистецтв імені Темірбека Жургенова

м. Алмати, Республіка Казахстан

СТАРІННЯ НАСЕЛЕННЯ: ПРОБЛЕМА І МОЖЛИВОСТІ ГУМАНІСТИЧНОГО ВИРІШЕННЯ

Демографічна ситуація в сучасному світі кардинально відрізняється від тієї, що була ще сто років тому. Один з її важливих параметрів – старіння населення. У всьому світі частка осіб віком від 60 років збільшилася з 12% у 2015 році до 18,8% у 2022 році і, за прогнозами, досягне 21,1% до 2050 року. У Казахстані чисельність населення старше 65 років виросла з 6,6% 2012 до 8,2% у 2022 році. У світлі цієї тенденції проблема старіння людини і її гуманістичне вирішення досліджується у наукових працях багатьох вчених у всьому світі.

Старіння населення в усьому світові відбувається по-різному – десь ці темпи високі, десь низькі. Але динаміка зростання вже відчувається у всьому світі однаково. Цей демографічний зсув представляє як можливості, і проблеми. Більшість людей прагнуть прожити довге і здорове життя, а люди похилого віку (часто визначені для дослідницьких цілей як люди старше 60 або 65 років) можуть бути цінними економічними, соціальними, культурними та сімейними ресурсами.

У цій науковій роботі представлений матеріал щодо збільшення частки літнього населення у всіх практично країнах та

ХАБАРШЫ ВЕСТНИК BULLETIN

«Әлеуметтану және саяси ғылымдар» сериясы
 Серия «Социологические и политические науки»
 Series of «Sociological and Political sciences»
 №1(69)

Алматы, 2020

category «youth»: a comparative analysis.....	
Тауенов К.Е., Есенова Т.Т. Қазақстандағы қарт адамдар және олардың қоғам құрылымындағы орны.....	178
Тауенов К.Е., Есенова Т.Т. Пожилые люди в казахстане и их место в структуре общества.....	179
Taueenov K.E., Esenova T.T. Older people in Kazakhstan and their place in the structure of society.....	
Abzattarov G.R., Kabitollayev T. Korean Peninsula crisis: tendencies, ways of solving and perspectives.....	185
Әбзаттаров Г.Р., Кабитоллаев Т.М. Корея түбегі лагерьлері: тенденциялары, шешімдер және перспективалары.....	186
Abzattarov G.R., Kabitollayev T.M. Crisis in Korean peninsula: tendencies, ways of solving and perspectives.....	
Набиев В.Г. Межкультурные процессы в современном Казахстане: политологические аспекты.....	190
Набиев В.Г. Қазақстандағы этносаралық процестер: саяси аспектілері.....	191
Nabiev V.G. Interethnic processes in modern Kazakhstan political science aspects.....	
Абеенова А.С. Public policy performance management on sharing public opinion: methodological aspects.....	194
Әбеенова А.С. Қоғамдық пікірді қалыптастырудағы мемлекеттік саясаттың тиімділігін басқару: әдіснамалық аспектілері.....	195
Абеенова А.С. Управление эффективностью государственной политики по формированию общественного мнения: методологические аспекты.....	
Неспикалнев Д.Е. Казахстан Республикасындағы әлеуметтік модернизацияның негізгі ерекшеліктері.....	199
Неспикалнев Д.Е. Основные особенности социальной модернизации в Республике Казахстан.....	200
Nespirkhaliev D.E. Main features of social modernization in the Republic of Kazakhstan.....	
Нестерева Д.А. Современная гендерная политика Казахстана.....	204
Нестерева Д.А. Қазақстанның қазіргі заманғы гендерлік саясаты.....	205
Nestereva D.A. Modern gender situation in Kazakhstan.....	
Кусайнов Д.У., Сейташметова Н.Л., Нуров М.М., Қуттыбекқызы Г. Социология религии: эволюция и новеллы ее предмета.....	209
Құсайынов Д.У., Сейташметова Н.Л., Нуров М.М., Қуттыбекқызы Г. Дін әлеуметтануы: оның пәнінің эволюциясы және новеллалары.....	210
Kusainov D.U., Seitashmetova N.L., Nurov M.M., Kuttybekklyuz G. Sociology of religion: evolution and short stories of its subject.....	
Жұмагулов М.О., Сейсен Н.Б. Қазақстанның құқықтық мәдениет жүйесіндегі жастардың құқықтық санамы.....	213
Жұмагулов М.О., Сейсен Н.Б. Правовое сознание молодежи в системе правовой культуры Казахстана.....	214
Zhumaagulov M.O., Seisen N.B. Legal consciousness of youth in the system of legal culture of Kazakhstan.....	
Абхари А.Ш. Влияние арабской армии на арабскую	

Бұл ерекшеліктер студенттердің болыптық азамат, кәсіби маман, отбасының мүшесі және бір ұлттың өкілі ретінде әртүрлі әлеуметтік функцияларды табысты орындауына мүмкіндік береді. Олардың ішінде құндылықтар жүйесінің маңызды екені сөзсіз. Өйткені әлеуметтік өмірді реттеу механизмдерінің бірі болып табылатын құндылықтар мақсатты іс-әрекеттің мәні, мазмұнын айқындайды, тұтағын ішкі уәждемесіне негіз болды. Сонымен қатар, қазіргі жастарға, олардың бөлекше белгілі құндылықтар студенттерге тән құндылықтар жүйесін анықтау ете маңызды.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

- 1 Духовный мир и ценностные ориентации молодежи России: Учеб.пособие. - СПб.: СПбГУП, 2000. - 508 с.
- 2 Социология молодежи: учебник для академического бакалавриата. - М.: Издательство Юрайт, 2015. - 416 с.
- 3 Доклад о мировом развитии. 2007 // Развитие и новое поколение. - М.: Наука, 2007. - 358 с.
- 4 Қазақстан Республикасының «Мемлекеттік жастар саясаты туралы» Заңы. 2015 жылғы 9 аяндағы №285-VІІРЗ [Электрондық ресурс] // <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z150000285>
- 5 Рабоченко А.Ф. Молодежь и ее возрастные границы // Социология власти. 2012. - №3. - С. 19-29.
- 6 Молодежь планеты: глобальная ситуация в 90-х годах, тенденции и перспективы. - М.: Мысль, 1999. - 324 с.
- 7 Абишев М.А., Файзулин Р.К. Молодежь как фактор развития Казахстана // Вестник КазНПУ: Серия Социологические и политические науки. - №4(68), 2019. - С. 57-62.
- 8 Павлова В.Е. Студенчество как социальная группа и социально-ценностные ориентации // Международный научный журнал «Инновационная наука». - 2017. - №04-2. - 205 с.

МРНТИ 04.51.65

Қ. Е. Тауенов¹, Т. Т. Есенова²

¹Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университеті
²Т. Жүргенов атындағы Қазақ ұлттық өнер академиясы
 Алматы, Қазақстан

**ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ҚАРТ АДАМДАР ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ
 ҚОҒАМ ҚҰРЫЛЫМЫНДАҒЫ ОРНЫ**

Аннотация

Мақала «қарт адамдардың» әлемде және Қазақстанда қабылданған анықтамасына, олардың қоғамда алатын орнын анықтауға арналған. Қарт адамдар елдегі негізгі әлеуметтік мәселелердің бірі. Қарт адамдар қоғам құрылымында маңызды орын алуы қажет. Ол үшін қоғам, денсаулық сақтау және халықты әлеуметтік қорғау органдары қарт адамдарға қатысты қолдау шараларын бір реттік емес, жүйелі түрде жүргізуі керек.

Қарт адамдардың әлеуметтік мәртебесін арттыру үшін осы бағытта жүргізілген ғылыми зерттеулердің нәтижесін кеңі қолданылса еңгіші, БҰҰ ұстанған бағытты қолдау қажет. Қазақстан Республикасында «барлық жастағы адамдар үшін арналған қоғам» мәселесін мемлекеттік деңгейге көтеру, БҰҰ бағдарламасындағы басты кандидаттарды жүзеге асыру қарт адамдардың мәртебесінің есуне, олардың қоғамның берік бөлігі ретінде қарастырылуына жол ашалады. Бұл ғылыми жұмыстың басты езекті мәселесі.

Түпін сөздер: қарт адамдар, хронологиялық ұзақты, геронтология, гернатрия, барлық жастағы адамдар үшін арналған қоғам, эйдказм, қарттар және қоғам.

ХАБАРШЫ ВЕСТНИК BULLETIN

«Әлеуметтану және саяси ғылымдар» сериясы
Серия «Социологические и политические науки»
Series of «Sociological and Political sciences»
№2(70)

Алматы, 2020

Абсаттаров Г.Р., Шалтыков М.Ф. Общий обзор договорно-правовых основ сотрудничества между Европейским Союзом и Центральной Азией.

Тоқева А.А., Дауен Д.Б. «Новый Шелковый путь» и «Нурлы жол – путь в будущее» - как символ стратегического партнерства между Казахстаном и Китаем. 253
Тоқева А.А., Дауен Д.Б. «Жаңа Жібек жолы» мен «Нұрлы жол – болашаққа бастар жол» - қытай-қазақ стратегиялық ерреспективтің символы ретінде.
Тоқева А.А., Дауен Д.Б. «New Silk roads» and «Nurly zhol – the way to the future» as a symbol of strategic partnership between Kazakhstan and China.

Абхари А.Ш. Факторы становления политической элиты в арабских странах в рамках историко-культурологического аспекта. 259
Абхари А.Ш. Тарихи-мәдени аспектілер ақсаялағы араб әлдеріндегі саяси элитаның қалыптасу факторлары.
Abkhari A.Sh. Factors of the formation of the political elite in the Arab countries in the framework and cultural aspect.

Тауенов К.Е., Еспенова Т.Т. Егде жастағы адамдардың бейімделуіне методологиялық көзқарастар. 269
Тауенов К.Е., Еспенова Т.Т. Методологиялық көзқарастарға адамдардың бейімделуі.
Тауенов К.Е., Еспенова Т.Т. Methodological approaches to adaptation of older people.

ОҚЫТУШЫЛАРҒА КӨМЕК В ПОМОЩЬ ПРЕПОДАВАТЕЛЮ FOR THE AID TO THE TEACHER

Абсаттаров Р.Б., Шалтыков А.Н. Ботай: место и роль в мировой цивилизации. 274
Абсаттаров Р.Б., Шалтыков А.Н. Ботай: әлем өркениетіндегі орын мен ролі.
Abzattarov R.B., Shaltykov A.N. Botai: place and role in world civilization.

Хведелидзе Т.Б., Толубекова Б.Х., Сайлибаева Ж.Ю., Тыныбекова З.К. Зеркальная лаборатория: понятие, назначение и организационная основа. 285
Хведелидзе Т.Б., Толубекова Б.Х., Сайлибаева Ж.Ю., Тыныбекова З.К. Айна зерханасы: таразылама, мақсаты және ұйымдастырушылық негізі.
Khvedelidze T.B., Tolenbekova, Salibaeva J.Y., Tynubekova Z.K. Mirror laboratory: concept, purpose and organizational basis.

Веремчук Л.П., Мензюк Г.А., Сарсембаева Г.Ж. Негосударственные вузы в системе высшего образования Республики Казахстан: тенденции развития, проблемы, перспективы. 291
Веремчук Л.П., Мензюк Г.А., Сарсембаева Г.Ж. Қазақстан Республикасының жоғары білім алуындағы мемлекеттік емес университеттер: даму тенденциялары, мәселелері, болашағы.
Veremchuk L.P., Menziuk G.A., Sarsembaeva G.Zh. Non-state universities in the system of higher education of the Republic of Kazakhstan: development trends, problems, prospects.

Абай атындағы Қазақ Ұлттық ХАБАРШЫСЫ. «Әлеуметтік және саяси ғылымдар» сериясы, №2(70) 2020 ж.

9. Валлиантос С. Арабское гражданское общество на перепутье демократизации: влияние арабской весны. URL: [https://www.khas.edu.tr/cms/cies/dozyalar/files/NeighbourhoodPolicyPaper\(10\)RussianVersion.pdf](https://www.khas.edu.tr/cms/cies/dozyalar/files/NeighbourhoodPolicyPaper(10)RussianVersion.pdf)

10. Hawthorne A. Middle Eastern Democracy. Is Civil Society the Answer? – Washington: Carnegie Endowment for International Peace, Carnegie Papers Middle East Series. 2004. № 44. P. 12-24

11. Труевцев К.М. Арабский мир в XX веке: развитие национальной идеи. Политика. 2003. № 3. С. 104-117.

12. Ба Алави М.М. Роль современных медиа и их влияние на революционный процесс «Арабской Весны» // Современные исследования социальных проблем: электронный научный журнал. г. Красноярск. № 8 (40), 2014. – С. 22-29.

13. Труевцев К.М. Арабский мир в XX веке: развитие национальной идеи. Политика. 2003. № 3. С. 104-117.

14. Ба Алави Мурад Мохаммед Салем. Институциональные и социокультурные факторы трансформации политических режимов в арабских странах в начале XXI в. (на примере республик Йемен): автор. дис. к.пол. наук, специальность 23.00.02 – Москва, 2017. 24 с

МРНТИ 04.61

Қ. Е. Тауенов¹, Т. Т. Еспенова²

¹Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университеті
²Т. Жүргенов атындағы Қазақ ұлттық өнер академиясы

ЕГДЕ ЖАСАҒЫ АДАМДАРДЫҢ БЕЙІМДЕЛУІНЕ МЕТОДОЛОГИЯЛЫҚ КӨЗҚАРАСТАР

Аннотация

Мақала «арт адамдардың» қазіргі заман жағдайына бейімделу мәселесіне, олардың қарттар үйіндегі тұрмысқа бейімделуіне арналған ғылыми еңбектерді талдауға, сондай-ақ бейімделу уақыты мен бейімделуден кейінгі кезеңді қамтитын бірнеше деңгейден тұратын табысты бейімделу критерийлерін қарастыруға арналған. Шетелдік ғалымдар мен отандық ғылым еңбектерде қарт адамдардың қарттар үйіндегі қал-жағдайын, бейімделудегі қиыншылықтарын, оған әсер етуші факторларды зерделеудегі түйін мәселесі ретінде қарттардың қазіргі заман жағдайына бейімделу мәселесін шешуден бастау алады. Себебі, посткеңестік кеңестікте өмір сүріп жатқан бұрынғы одақ мемлекеттерінде орын алған күрделі саяси, экономикалық бөгеттер қарастырылып отырған мәселенің қайтар көзі болып табылады. Сондықтан, қарт адамдардың егермен қотамдағы жаңа жағдайға адаптациялануын зерделеу алдағы 30-жылда ең өзекті тақырыптар мәселелер қатарында.

Түйін сөздер: қарт адамдар, әлеуметтік бейімделу, қарттар үйі. «Белсенді зғзы өмір».

К. Е. Тауенов¹, Т. Т. Еспенова²

¹Kazakh National Pedagogical University named after Abai
²Kazakh National Academy of Arts named after T.K. Zhurgenov

METHODOLOGICAL APPROACHES TO ADAPTATION OF OLDER PEOPLE

Abstract

The article is devoted to the analysis of scientific works devoted to the adaptation of older people to modern reality, their adaptation in nursing homes, as well as the consideration of criteria for successful adaptation consisting of several stages including the time of adaptation and post-adaptation period. In the scientific works of foreign, Soviet and domestic scientists, the key problem of studying the condition of elderly people in nursing homes, difficulties of adaptation, factors affecting adaptation, is to solve the problem of adaptation of older people to modern conditions. The complex political and economic change that occurred in the former Soviet Union countries living in the post-Soviet space is the source of the

ХАБАРШЫ ВЕСТНИК BULLETIN

«Әлеуметтану және саяси ғылымдар» сериясы
 Серия «Социологические и политические науки»
 Series of «Sociological and Political sciences»
 №3 (71)

Алматы, 2020

Абай атындағы ҚазҰПУ-нің ХАБАРШЫСЫ «Әлеуметтік және саяси ғылымдар» сериясы. №3(71) 2020 ж.

ӘЛЕУМЕТТАНУДЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ СОЦИОЛОГИИ TOPICAL ISSUES OF SOCIOLOGY

МРНТИ 04.21.45

Қ. Е. Тауенов¹, Т. Т. Есенова²

¹Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университеті
²Т. Жүргенов атындағы Қазақ ұлттық өнер академиясы

ЭЙДЖИЗМ – ҚАРТАЮДЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК МӘСЕЛЕСІ РЕПНДЕ

Аннотация

Мақала «қарт адамдар» терминнің анықтамасына және оның әлеуметтану ғылымындағы типологиясына арналған. Әлемде егде жастағы адамдардың өсуі байқалды, осыған байланысты қарт адамдарды қазіргі экономикалық шығылақа бейімдеу бойынша әлеуметтік бағдарламаларды даярлау қажеттілігі туындауда. Егде жастағы адамдардың әлеуметтік бейімделу мәселелері әлеуметтану ғылымының зерттеу тақырыбы болып табылады, сондықтан «қарт адамдар» ұғымын талдау ғылым-зерттеу қызметі тұрғысынан маңызды болып көрінеді.

Түпкілі сөздер: қарт адамдар, геронтология, қартаю мәселелері, бейімделу, нарықтық экономика, мемлиналық-әлеуметтік мекемелер, мемлекеттік қолдау.

К. Е. Тауенов¹, Т. Т. Есенова²

¹Казахский национальный педагогический университет им. Абая
²Казахская Национальная академия искусств им. Т.К.Жургенова

ЭЙДЖИЗМ – СОЦИАЛЬНАЯ ПРОБЛЕМА СТАРЕНИЯ

Аннотация

Статья посвящена определению термина «пожилые люди» и ее типологии в социологической науке. В мире наблюдается рост людей преклонного возраста, в связи с чем появилась потребность развертывания социальных программ по адаптации пожилых людей к современным экономическим реалиям. Проблемы социальной адаптации людей пожилого возраста является предметом изучения социальной науки, поэтому анализ понятия «пожилые люди» представляется важным с точки зрения научно-исследовательской деятельности.

Ключевые слова: пожилые люди, геронтология, проблемы старения, адаптация, рыночная экономика, медико-социальные учреждения, государственная поддержка.

К. Е. Тауенов¹, Т. Т. Есенова²

¹Kazakh National Pedagogical University named after Abai
²Kazakh National Academy of Arts named after T.K. Zhurgenov

AGEISM – A SOCIAL PROBLEM OF AGING

Abstract: The article is devoted to the definition of the term «elderly people» and its typology in sociological science. The world is witnessing the growth of elderly people, in connection with which there is a need to deploy social programs to adapt older people to modern economic realities. The problems of social adaptation of the elderly is the subject of social science, so the analysis of the concept of «older people» is important from the point of view of research activities.

Keywords: elderly people, gerontology, problems of aging, adaptation, market economy, medical and social institutions, state support.

XX ғасырдың басынан әлеуметтанушылар эйджизм мәселесіне ғылыми қызығушылық танытқанымен, посткеңестік кезіңісте ғылыми институттар оған назарын аудармады. Есің

Казахский национальный педагогический университет имени Абая

ВЕСТНИК

Серия «Социологические и политические науки»
 №3(71), 2020

Выходит с 2001 года
 Периодичность – 4 номера в год

Главный редактор:
 член-корр. НАН РК, д. филос. н., проф.
 Р.Б. АБСАТТАРОВ

Зам. главного редактора:
 д. полит. н., проф. Г.О. Насинова

Редакционная коллегия:
 член-корр. НАН РК, д. с. н., проф.
 З.К. Шауқенова,

д. с. н., проф. Г.С. Абдирайымова,
 д. с. н., проф. З.Ж. Жаназарова,
 д. PhD, проф. Ли Чэ Ван
 (Южная Корея),

д. с. н., проф. Н.П. Нарбут (Россия),
 д. филос. н., проф. И.А. Рау (Германия),
 д. н. н., проф. С.В. Решетников
 (Белоруссия),

д. PhD, проф. Лоранс Тен (Франция),
 д. полит. н., проф. А.П. Шалытков,
 д. филос. н., проф. Е.А. Харьковченко
 (Украина),

д. полит. н., проф. Н.П. Мезелев,
 (Россия),

д. н. н., профессор Б.М. Тороголдиева
 (Кыргызстан),

д. полит. н., доцент Н.Б. Сейсен
 Е.А. Жалмағанбетов
 (отмет. секретарь)

© Казахский национальный педагогический университет имени Абая, 2020

Зарегистрировано
 в Министерстве культуры и информации
 Республики Казахстан
 8 мая 2009 г. №10107-Ж

Подписано в печать 30.09.2020.
 Формат 60x84 1/8. Объем 33,75 уч.-изд. л.
 Тираж 300 экз. Заказ 270.

050010, г. Алматы,
 пр. Достық, 13. КазНПУ им. Абая

Издательство «Ұларт»
 Казахского национального педагогического
 университета имени Абая

Тауенов К.Е., Есенова Т.Т. Эйджизм – қартаюдың әлеуметтік мәселесі ретінде
 Тауенов К.Е., Есенова Т.Т. Эйджизм – социальная проблема старения
 Тауенов К.Е., Есенова Т.Т. Ageism – a social problem of aging

49

Бейсенова А.А. Карьерные стратегии современных женщин
 Бейсенова А.А. Қазіргі заманғы әйелдердің мансаптық стратегиялары
 Beissenova A.A. Career strategies for modern women

53

Досмақхамбетұлы Г., Онучко М.Ю. Дін және қоғам: теориялық-гносеологиялық аспекті
 Досмақхамбетұлы Г., Онучко М.Ю. Религия и общество: теоретико-гносеологический аспект
 Dosmakhambetuly G., Onuchko M.U. Religion and society: theoretical and gnosological aspect

58

Шнагбекова М.К. Rethinking the accessibility of higher education: sociological analysis
 Шнагбекова М.К. Жоғары білімге қолжетімділік мәселесін қайта қарастыру: әлеуметтанулық талдау
 Шнагбекова М.К. Пересмысление доступности высшего образования: социологический анализ

68

Шорманбаева Д. Г., Палева Е.Н., Хмельницкая О. М., Сейдинова М.А. Социокультурная методология как теоретическое основание анализа трансформации современного общества
 Шорманбаева Д. Г., Палева Е.Н., Хмельницкая О. М., Сейдинова М.А. Әлеуметтік-мәдени алдына талдаудың теориялық негізі ретінде қазіргі қоғамның трансформациясы
 Shormanbayeva D.G, Ivleva Ye. N., Khamelnitskaya O. M., Seydinova M.A. Socio-cultural methodology as a theoretical basis for analyzing the transformation of modern society

73

ҚАЗАҚСТАН ЖӘНЕ ШЕТЕЛ ҒАЛЫМ ДАРЫНЫҢ ОРТАҚ ҒЫЛЫМИ ЗЕРТТЕУЛЕРІ СОВМЕСТНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ УЧЕНЫХ КАЗАХСТАНА И ЗАРУБЕЖЬЯ JOINT RESEARCHES OF SCIENTISTS OF KAZAKHSTAN AND ABROAD

Абсақтаров Р.Б., Рау И.А. Политико-социологические размышления о русском характере
 Абсақтаров Р.Б., Рау И.А. Орыс халқына тән сипаттама туралы саяси-әлеуметтік ойлауымыз-толғауы
 Absattarov R.B., Rau I.A. Political and sociological reflections about the Russian character

80

ЖАС ҒАЛЫМДАР МІНБЕСІ ТРИБУНА МОЛОДЫХ УЧЕНЫХ TRIBUNE OF YOUNG SCIENTISTS

Абиев Е.М. Мемшияқ как новый тренд в политических процессах Республики Казахстан
 Абиев Е.М. Мемшияқ Қазақстан Республикасының саяси үдерістеріндегі жаңа тренд ретінде

94

ХАБАРШЫ ВЕСТНИК BULLETIN

«Әлеуметтану және саяси ғылымдар» сериясы
Серия «Социологические и политические науки»
Series of «Sociological and Political sciences»
№3(67)

Алматы, 2019

A.Zh. Mukazhanova – <i>doctor of political science, associate professor.</i>	Матажанова К.К. Азаматтық қоғам ұғымы: әлеуметтік-философиялық пікірлер тарихында қалыптасуы мен дамуы	124
N.B. Seisen – <i>doctor of political sciences, associate professor, executive secretary</i>	Матажанова К.К. Полития тәртібіне қоғамдастықтан формиронин және развигин в историн социальнo-философских учений	
© Kazakh national pedagogical university after Abai, 2019	Matazhanova K.K. The concept of civil society: the formation and development in the history of socio-philosophical doctrines	
The journal is registered by the Ministry of Culture and Information RK 8 May 2009. N10107 – Ж	Баяншинова С.М., Шидерина Г.Н., Абдуллаева А.	128
Signed to print 28.09.2019 Format 60x84 1/8	Исследование развития инфраструктур туризма вдоль Великого Шелкового пути казахстанского участка	
Volume – 27 publ.literature. Edition 300 unim. Order 104.	Баяншинова С.М., Шидерина Г.Н., Абдуллаева А.	
050010, Almaty, Dostyk ave., 13. KazNPU after Abai	Казанский университет. Учен. Труды: жемі байландық туризм инфрақұрылымына дамудың зерттеуі	
Publishing house «Ulagat» Kazakh National Pedagogical University after Abai	Bayandina S.M., Shiderina G.N., Abdullaeva A. Research of tourism infrastructure development along the great silk road of Kazakhstan section	
	Уздебая Л.Д., Елеусизова С.К. Инновационные аспекты гениальности и одаренности	134
	Уздебая Л.Д., Елеусизова С.К. Кеменгертер пен дарындылықтан инновациялық аспектілері	
	Uzdebayeva L.D., Yeleusizova S.K. Innovative aspects of genius and giftedness	
	Есенова Т.Т. Қазіргі әлемдегі тіл мен қоғамның өзара іс-қимылының мәні, маңызы және шарттары	139
	Есенова Т.Т. Сутундығы, мазмұны және шарттары	
	Егенова Т.Т. The essence, content and conditions of interaction between language and society in the modern world	
	Тәжібаев Р.П. Османлы патшасы сұлтан II Абдулхамид ханның оқу-ағарту саясатын бүгінгі күні тәртібімен бағалау	144
	Тәжібаев Р.П. Ағарту саясатын қарастыру және оқу-ағарту саясатын бағалау	
	Tajibaev R.P. Assessment of ottoman emperor Sultan II Abdulhamid education policies from today retrospective	
	ОҚЫТУШЫЛАРҒА КӨМЕК В ПОМОЩЬ ПРЕПОДАВАТЕЛЮ FOR THE AID TO THE TEACHER	
	Пак Н.С., Буркитбай Г.Ж. Қазақстан қоғамындағы мәдениеттік коммуникация	151
	Пак Н.С., Буркитбай Г.Ж. Межкультурная коммуникация в казахстанском обществе	
	Pak N.S., Burkibay G.J. Intercultural communication in Kazakhstan society	
	СЫН ШІКІР РЕЦЕНЗИЯ REVIEW	
	Қишбеков Д.К. Рецензия на монографию Шалтықова Амирама Есламовича «Казанский золотой мост между Востоком и западом (политологический анализ)». Алматы, 2018. – 568с.	158

Одаренность ребенка, как и отдельные его способности, не бывает дана от природы в готовом виде. Врожденные задатки – только одно из условий очень сложного процесса формирования индивидуально-психологических особенностей – в значительной мере зависят от окружающей среды, характера деятельности.

О признаках одаренности нельзя судить лишь на основе результатов стандартизированных экзаменов. Одаренность детей может быть установлена и изучена только в процессе обучения и воспитания, в ходе выполнения ребенком той или иной содержательной деятельности. При этом ранние проявления одаренности еще не определяют будущих возможностей человека: чрезвычайно трудно предвидеть ход дальнейшего становления одаренности. Выявление и развитие одаренности у детей способствуют специальные школы (например, с музыкальными, математическим уклоном), разновозрастные кружки и студии, проведение олимпиад школьников, конкурсов детской художественной самодеятельности. Забота об одаренных детях предусматривает создание развития специальных способностей с широкой общеобразовательной подготовкой и всесторонним развитием личности» [3, с. 257, 258].

Талант понимается в данном словаре как: высокий уровень развития способностей, проявляющийся в творческих достижениях (синоним – одаренность); социальная характеристика человека, внешнего значительный вклад в развитие культуры, промышленности, науки и т.д.

Талант рассматривается во многих психологических и философских текстах как высокая степень односторонней, данной от рождения духовной или телесной одаренности. Талант, в отличие от гения, имеет скорее исполнительский характер (G.Schischloff, S.588), связанный с конкретным специализацией, чем творческий характер. Поэтому талант можно поддерживать, развивать, совершенствовать [4].

Талант является не столько научным, сколько жизненным понятием, поскольку не существует ни теории, ни методов диагностики таланта. Об уровне таланта обычно судят по продуктам деятельности человека. Однако оценка новизны, совершенства и значимости продукта с течением времени меняется. Соответственно меняется и социальная характеристика личности.

Список использованной литературы:

- 1 Ильин Е.П. Психология творчества, креативности, одаренности. – Спб.: Питер, 2011. – С.147.
- 2 Философский энциклопедический словарь / Под редакцией И.Шинкарева. – Киев, 2002.
- 3 Психология: Словарь / Под общ. ред. А.В.Петровского, М.Г.Ярославского. 2-е изд., испр. и доп. – М.: Политиздат, 1990.
- 4 Абсаттаров Р.Б., Рау И.А. Креативность – одаренность, талант, гений: социально-системный анализ // Вестник КазНПУ им. Абая. Серия «Социологические и политические науки» №3(63). – Алматы, 2018.

МРНТИ 14.35.05

Т.Т. Есенова¹

¹Т.Т.Есенова атындағы Қазақ ұлттық өнер академиясы

ҚАЗІРГІ ӘЛЕМДЕГІ ТІЛ МЕН ҚОҒАМНЫҢ ӨЗАРА ІС-ҚИМЫЛЫНЫҢ МӘНІ, МАЗМҰНЫ ЖӘНЕ ШАРТТАРЫ

Андатпа

Мақала қоғамдық құрылым өміріндегі тілдің рөлін анықтайды. Тіл және әлеуметтік құрылым өзара байланысты және кейде бірдей міндеттерді шешумен айналысады. Тіл мен адамдар бір-бірін өзара толықтыра отырып, өзара үнемі өзара іс-қимыл үстінде. Тілге деген қызығушылық, адамның қоғамға қатысты өзі-өзі сөйкестендіруге мүрақияты береді. Адамдар мен халықтар тілді өзгертіп, толықтырады және де тіл керісінше қоғамды немесе тұтас бір мемлекетті өзгерте алады. Мақалада жеке тұтап май тілді дамытудың немесе өзгертудің кейбір аспектілері қарастырылды. Тіл және адамдар тобының байланыс туралы зерттелді.

Анықталған әлеуметтанудың зерттеулер негізінде қоғамның тілге деген қызығушылығы және жеке тұтапмай халыққа немесе мемлекетке қатысты өзі-өзі сөйкестендіруге алды ала талдау келтірілген.

ХАБАРШЫ ВЕСТНИК BULLETIN

«Әлеуметтану және саяси ғылымдар» сериясы
Серия «Социологические и политические науки»
Series of «Sociological and Political sciences»
№4(68)

Алматы, 2019

жүйесінде зерделенуі және оның Қазақстан қоғамындағы
көріністері..... 177
Нуров М.М. Осмысление религиозности в системе
социальных наук и ее проявление в казахстанском
обществе..... 178
Nurov M.M. Comprehension of religiosity in the system of
social sciences and its manifestation in Kazakhstan society.....

Тауенов К.Е. Қарт адамдар түсінігі және типологиясы..... 183
Тауенов К.Е. Пожилые люди: понятие и типология..... 184
Тауенов К.Е. Older people: concept and typology.....

Есенова Т.Т. Көп балалы отбасылар мәселесіне қоғамның
көзқарасы..... 187
Есенова Т.Т. Отношение общества к проблемам
многодетных семей..... 188
Esrenova T.T. Society's attitude to the problems of large
families.....

ОҚЫТУШЫЛАРҒА КӨМЕК В ПОМОЩЬ ПРЕПОДАВАТЕЛЕВ FOR THE AID TO THE TEACHER

Абсаттаров Р.Б., Абсаттаров Г.Р., Рау І.А. Южно-
казахское море – арена борьбы мировых держав..... 193
Абсаттаров Р.Б., Абсаттаров Г.Р., Рау І.А. Оңтүстік
Қытай теңізі - әлемдік державалардың күрес аранасы..... 194
Absattarov R.B., Absattarov G.R., Rau I.A. South china sea
– fight arena of powerful states.....

Авторлар туралы мәлімет..... 201
Сведения об авторах..... 203
Information about the authors..... 205

¹ Білім және ғылым саласындағы қызметі туралы Комитеті (БҒСҚАҚ) 2003 жылғы 26
маусымдағы №433-3 ж. бұйрығының негізінде Абай атындағы ҚазҰПУ-дың «Хабаршы» журналы
«Әлеуметтану және саяси ғылымдар» сериясына саяси және әлеуметтанулық ғылымдар бойынша (23.00.00,
22.00.00 мамандықтары) диссертациялардың негізгі ғылыми нәтижелерін жариялайтын басылымдар тізібіне
енгізілетін туралы хабарланды.

² На основании приказа Комитета по науке и аттестации в сфере образования и науки (КНАСОН) №433-3
ж. от 26 июня 2003 г. Вестник КазНПУ имени Абая, серия «Социологические и политические науки» внесена
в перечень изданий для публикации основных научных результатов диссертаций по политическим и
социологическим наукам (специальность 23.00.00; 22.00.00).

келмеген адам барысын да қадағалайды. Көптеген қарттар девианты топқа жатқызылған, яғни
оларда мие-құлақтың ауытқуы байқалады (мас адамдар, қанжыбастар, өзін-өзі өлтірушілер).

Дини түрі:
Саяси түрі - өз өмірін саяси өзгеріс белсенді немесе пассивті түрде қатысумен топталырады.
Шығармашылық түрі. Көркем шығармашылықпен айналысу міндетті емес, қарттардың бұл түрі
бұй-бақшаларда да өзінің жүзеге асыра алады.

Әлеуметтік тип – қоғамдық пайдалы іс-шаралармен айналысатын қоғамшыл-зейнеткер.
Қарт адамдардың типологиясын талдай отырып, келесіні атап өту керек:

1. Қарт адамдар – әлеуметтік қамсыздануға мұқтаж адамдар;
2. Қарт адамдар – бұл әлеуметтік белсенді өзгеріс тартылуы мерзімі және тартылуы тиіс елеулі
адам әлеуеті;
3. Егде жасы – жүйелі әлеуметтік шығындар орын алатын және арып томайтын өмірлік шикілеті
көзі. Басты өмірлік міндеттер орындалды, жауапкершілік азылды, тәуелділік артады. Бұл шығындар
ағулар мен физикалық дерлікше байланысты.

Қорытынды. Жас – бұл азы өмір сүрген жылдар санының биологиялық сипаттамасы ғана емес,
ол адам денесінде өмір бойы өтетін физиологиялық өзгерістер. Бұл соғалы-ақ өмірдің әрбір кезеңіне
қолданылған әлеуметтік нормалар мен жағдайлардың өмірі. Жас өмір тәжірибесінің байлығы болып
табылады, ол арқасы біз қалыптасқан өзгерген (биологиялық, психологиялық тұрғыда). Адамның
өмірін ұзартатын медицина саласындағы жетістіктердің арқасында, қарттық жасы өзгеріп, шекарасы
кеңейді. Жоғары сапалы медициналық көмекке қол жеткізу арқасы 100-ден жасы асқан адамдар саны
көбейде. Алайда қартаюу өмір тәжірибесінің көптеген аспектілеріне, сондай-ақ әлеуметтік топқа,
нәсілге, жанысына және басты да әлеуметтік факторларға байланысты.

Өзінің даму теориясында француз психологы Шарлотта Бюлер дамудың бес кезеңін бөліп
көрсетеді: соңғы бесінші кезең 65-70 жаста басталады. Автор осы кезеңде көптеген адамдар жас
кезеңде өз алдына қойған мақсаттарды қудалауды тоқтатады деп санайды. Қалған күштерін таныш
өмір сүруге, бос уақытын өтсе адырайды.

Қартаюу басталуы мерзімі анықталмаған ұзақ процесс. Орта жастан қарттық бөліп тұратын
әйбейби шекара жоқ, индивидтердің және олардың жекелеген топтарының қартаюу биологиясы емес;
біраунде біраун бастала, өзіншемен кейірек өрбін қалады. Сонымен қатар, орташа өмір сүру
ұзақтығының артуы жас кезеңділігіне көзқарасты өзгертеді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

- 1 Мечников И.И. Этопы оптицизма. – М.: Наука, 1964.
- 2 Мечников И.И. Этопы о природе человека. – М.: Издательство Академии наук, 1961.
- 3 Тянь стариков, тыши старости // <https://www.psychologos.ru/articles/view/tyu-starikovty-shy-ty-shy>
- 4 Ком И.С. Постоянство личности: миф или реальность? / В кн.: Хрестоматия по психологии /
Сост. В.В. Мироненко, Под ред. А.В. Петровского. – М., 1987.

МРНТИ 04.21.41

Т.Т. Есенова¹

¹Т.Жүргенов атындағы Қазақ ұлттық өнер академиясы

КӨПБАЛАЛЫ ОТБАСЫЛАР МӘСЕЛЕСІНЕ ҚОҒАМНЫҢ КӨЗҚАРАСЫ

Анданба

Мақала қоғамдағы көпбалалы отбасылар мәселесіне, оларға деген түрлі көзқарастың пайда болу
себептеріне, отбасы жоспарлау туралы білімнің қолжетімділігіне арналған. Адам саны өсіру
мәселесі, қартаюу феноменін бастан көшіп жатқан Қазақстан Республикасында үлкен проблемға
айналды отыр. Көпбалалы отбасылардың материалдық жағдайы мен әлеуметтік қорғалуының сапасы
өзгеріс мәселесінің биылғы жылғы басты мәселелері қатарына жатқызылды. Қазақстандықтардың
көпбалалы отбасыларға қатысты пайдалы білу мақсатында әлеуметтік зерттеу жүргізіліп, саяси
мәліметтерге қол жеткізілді. Нәтижесінде қазақстандықтардың көпбалалы отбасыларға қатысты теріс

ХАБАРШЫ ВЕСТНИК BULLETIN

«Әлеуметтану және саяси ғылымдар» сериясы
Серия «Социологические и политические науки»
Series of «Sociological and Political sciences»
№1(69)

Алматы, 2020

category «youth»: a comparative analysis.....	
Тауенов К.Е., Есенова Т.Т. Қазақстандағы қарт адамдар және олардың қоғам құрылымындағы орны.....	178
Тауенов К.Е., Есенова Т.Т. Пожилые люди в казахстане и их место в структуре общества.....	179
Тауенов К.Е., Есенова Т.Т. Older people in Kazakhstan and their place in the structure of society.....	
Абдылатов С.Р., Кабидоллаев Т. Коғамдағы еріктілік: теориясы, тәсілдері және перспективтері.....	185
Абдылатов С.Р., Кабидоллаев Т.М. Корей түбегі аялдамасы: тәжірибелері, ерекшеліктері және перспективтері.....	186
Абдылатов С.Р., Кабидоллаев Т.М. Корей түбегі аялдамасы: тәжірибелері, ерекшеліктері және перспективтері.....	
Набиев В.Г. Мемлекеттік процесстері в современном казахстане: политологические аспекты.....	190
Набиев В.Г. Қазақстандағы этносарамақ процесстері: саяси аспектері.....	191
Nabiev V.G. Legislative processes in modern Kazakhstan: political science aspect.....	
Абенова А.С. Public policy performance management on shaping public opinion: methodological aspects.....	194
Абенова А.С. Қоғамдық пікірді қалыптастырудың мемлекеттік саясатының тиімділігін басқару аспектері.....	195
Абенова А.С. Управление эффективностью государственной политики по формированию общественного мнения: методологические аспекты.....	
Несинакина Д.Е. Қазақстан Республикасындағы әлеуметтік модернизацияның негізгі ерекшеліктері.....	199
Несинакина Д.Е. Основные особенности социальной модернизации в Республике Казахстан.....	200
Nesinaikayev D.E. Main features of social modernization in the Republic of Kazakhstan.....	
Нестерова Д.А. Современная гендерная политика Казахстана.....	204
Нестерова Д.А. Казахстандағы қазіргі заманғы гендерлік саясаты.....	205
Nesterova D.A. Modern gender situation in Kazakhstan.....	
Кутубекқызы Г., Сейтақметова Н.Л., Нуров М.М., Кутубекқызы Г. Социология религия: эволюция және нысанды ер предметі.....	209
Кутубекқызы Г., Сейтақметова Н.Л., Нуров М.М., Кутубекқызы Г. Дін әлеуметтануы: өмір пәнінің эволюциясы және нысанды ер предметі.....	210
Kutubekova D.U., Seitakmetova N.L., Nurov M.M., Kutubekkyzy G. Sociology of religion: evolution and short topics of its subject.....	
Жұмағұлов М.О., Сейсен Н.Б. Қазақстанның құқықтық мәдениеті әлеуметтік жағдайлардың құқықтық саясаты.....	213
Жұмағұлов М.О., Сейсен Н.Б. Правовое сознание молодежи в системе правовой культуры Казахстана.....	214
Zhumaagulov M.O., Seisen N.B. Legal consciousness of youth in the system of legal culture of Kazakhstan.....	
Абдари А.Ш. Власть арабской армии на арабскую	

Бұл ерекшеліктер студенттердің болашақта азамат, кәсіби маман, отбасының мүшесі және бір ұлттың өкілі ретінде әртүрлі әлеуметтік функцияларды табысты орындауына мүмкіндік береді. Олардың ішінде құрылымдар жүйесінің мынадай екені сөзсіз. Өйткені әлеуметтік өмірді реттеу механизмдерінің бірі болып табылатын құрылымдар мақсатты іс-әрекеттің мәні, маңызын айқындайды, құлғанын ішкі уәдесіне негіз болады. Сонымен, қазіргі жастарға, олардың белсенді болып құрылым студенттерге тән құрылымдар жүйесін анықтау өте маңызды.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

- 1 Духовный мир и ценностные ориентации молодежи России: Учеб.пособие. - СПб.: СПбГУП, 2000. - 308 с.
- 2 Социология молодежи: учебник для академического бакалавриата. - М.: Издательство Юрайт, 2013. - 416 с.
- 3 Доклад о мировом развитии. 2007 // Развитие и новое поколение. - М.: Наука, 2007. - 338 с.
- 4 Қазақстан Республикасының «Мемлекеттік жастар саясаты туралы» Заңы, 2013 жылғы 9 ақпандағы №233-ІХҚР [Электрондық ресурс] // <http://adilet.zan.kz/doc.aspx/21300000335>
- 5 Радченко А.Ф. Молодежь и ее возрастное зрение // Социология Казахстана. 2013. - №3. - С. 19-29.
- 6 Молодежь планеты: глобальная ситуация в 90-х годах, тенденции и перспективы. - М.: Мысль, 1999. - 324 с.
- 7 Абишев М.А., Файзулин Р.К. Молодежь как фактор развития Казахстана // Вестник КазНПУ: Серия Социологические и политические науки. - №4(68), 2019. - С. 57-62.
- 8 Павлова В.Е. Студенчество как социальная группа и социально-ценностные ориентации // Международный научный журнал «Инновационная наука». - 2017. - №04-2. - 203 с.

МРНТИ 04.51.65

К. Е. Тауенов¹, Т. Т. Есенова²

¹Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университеті
²Т. Жүрсенов атындағы Қазақ ұлттық өнер академиясы
Алматы, Қазақстан

КАЗАҚСТАНДАҒЫ ҚАРТ АДАМДАР ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ
ҚОҒАМ ҚҰРЫЛЫМЫНДАҒЫ ОРНЫ

Аннотация

Мақала «қарт адамдардың» әлемде және Қазақстанда қабылданған анықтамасына, олардың қоғамда алатын орнын анықтауға арналған. Қарт адамдар елдегі негізгі әлеуметтік мәселелердің бірі. Қарт адамдар қоғам құрылымында маңызды орны алуы қажет. Ол үшін қоғам, денсаулық сақтау және халықты әлеуметтік қорғау органдары қарт адамдарға қатысты қолдау шараларын бір реттік емес, жүйелі түрде жүргізуі керек.

Қарт адамдардың әлеуметтік мәртебесін арттыру үшін осы бағытта жүргізілетін ғылыми зерттеулердің потенциалын кеңі қолданылуы тиіс. БҰҰ ұстағаны бағытты қолдау қажет. Қазақстан Республикасында «барлық жастағы адамдар үшін арналған қоғам» мәселесін мемлекеттік деңгейге көтеру, БҰҰ бағдарламасындағы басты кандидаттарды жүзеге асыру қарт адамдардың мәртебесін өсіруге, олардың қоғамның берік бөлігі ретінде қарастырылуына жол ашды. Бұл ғылыми аядастың басты өзекті мәселесі.

Түйін сөздер: қарт адамдар, хронологиялық ұзақтық, геронтология, геронтология, барлық жастағы адамдар үшін арналған қоғам, зиятқим, қарттар және қоғам.

<i>Есенова Т.Т.</i> Қазақ әліпбиінің латын графикасына көшу мәселелері.....	114
<i>Кольева Н.С., Гонцова М.С.</i> Специальное слово и языковая норма.....	120
<i>Ковалева О.В., Садырова Г.Д.</i> Прогнозируемость как перспективный вектор развития инвестиционной деятельности Северо-Казхстанской области.....	124
<i>Краснова Т.А., Бурабаева Е.И., Ковалев А.С., Трыбасова Т.</i> Горе от ума в координатах исторического знания.....	128
<i>Медведева Е.А.</i> Распирение творческого димензиона учащихса в контексте креативного мышления.....	133
<i>Насербек Е.Б., Исмаилова Е.М.</i> Телевизиалық жарнама.....	139
<i>Онаева Г.Т., Шотов Б.</i> Қазмстандағы конституционал бiлiм алу қурағын жетiлдiрудегi мемлекеттiк бiлдiрiмдер салмағы.....	144
<i>Табасова З.П., Сейдахметова Д.Ф.</i> Функции средства выразительности в современных СМИ.....	148
<i>Туренов К.Е., Жумагулов М.О.</i> Фридрихнинг – өнер салмағына қарама тартудың тымша қармағы.....	151
<i>Шибай Т.К.</i> Алтын философиясының үш аяғы.....	156
<i>Шота К.</i> Алды көрсі – тіл, тілдің көрсі – сөз.....	160
<i>Штуро О.Г., Эрнст Г.В.</i> К вопросу о современном состоянии методов обучения языкам.....	165

**ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМДАР /
ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ /
PEDAGOGICAL SCIENCES**

<i>Safaraliev B.S., Kolyeva N.S.</i> Educational – methodical complex as a didactic basis for the formation of informational competence of students.....	172
<i>Абдулова Г.К., Кривалова М.О., Мещанова А.Г.</i> Проектно-исследовательская деятельность естественно-научного направления учащихся ННПШ.....	178
<i>Бекмурзина А.Б., Маханбетова А.Ж., Малибекова А.М.</i> Жоғарғы оқу орнындағы студенттерге пәнар оқыту әдістерінің ұтымдылығы.....	188
<i>Белоусова С.С.</i> Подготовка будущих педагогов дошкольного образования к патриотическому воспитанию детей.....	191
<i>Власенко С.В.</i> Изменение гендерных стереотипов в процессе изучения в вузе дисциплины «Гендерный подход в образовании».....	194
<i>Данилова А.И.</i> Қазіргі заманғы сәй және тартыны аяғындағы балаларға мен аға-аналар сәуірестігінің маңызылығы.....	202
<i>Дорошенко В.Г.</i> Формирование временных представлений у учащихся с ЗПР на уроках математики.....	208
<i>Дүйсенова А.А., Жунусова Р.К.</i> Методы организации наблюдения за окружающим миром в эстетического произведениях изобразительного искусства у младших школьников.....	213
<i>Ералин Қ.Е., Ералина А.К., Ералина Г.К., Сабирова Ә.К.</i> Әлемді таны қалдырған сурет пен суретші немесе «Герника» картинасы туралы.....	218
<i>Қандушина К.М., Байырқалиев С.К.</i> Боксшыларды даярлауды жетілдіруде айналымы жалғыздардың маңызы.....	221
<i>Қара Ә.Б.</i> Бастауыш сынып оқушыларының жаратылыстану бағытындағы сауаттылығы.....	227
<i>Милованова Н.Г., Момсеева Л.В.</i> Формирование культуры межнационального общения у молодежи, посредством игровых форм патриотического воспитания.....	231

№ 1 (38)

КАЗАХСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
М. ҚОЗЫБАЕВ АТЫНДАҒЫ ҚОҒАМДЫҚ-КАЗАХСТАН
МЕМАКЕЛТІК УНИВЕРСИТЕТІ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
СЕВЕРО-КАЗАХСТАНСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ М. КОЗЫБАЕВА
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE
OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
M. KOZYBAYEV NORTH KAZAKHSTAN
STATE UNIVERSITY

ISSN 2309-6977
ИНАЕКС 74935

М. ҚОЗЫБАЕВ АТЫНДАҒЫ СҚМУ
ХАБАРШЫСЫ

ВЕСТНИК
СҚМУ ИМЕНИ М. ҚОЗЫБАЕВА

BULLETIN
OF THE M. KOZYBAYEV NKSU

ПЕТРОПАВА. 2018

Қорытынды

Қытайлық антиконтрбандандық, сыбайлас жемқорлыққа қарсы әрекеттер экономикалық дамуды тәртіпке келтіруге және әлеуметтік тұрақтылығын қалпына келтіруге жәрдемдесті. Жоғарыда айтылғандары қорытындылай келе, Қазақстан Республикасының қылмыстық заңнамасының қылмыстық жауаптылық мәселелері қосымша талқыланды талпы етеді.

Әдебиет:

1. КСР қылмыстық кодексі // <http://ata-biznes.ru/law/law/criminalcode/criminal45>.
2. Алашбаев Х.М., Ахметжан Н.Х., Петухов А. А. Современное уголовное законодательство КНР М.: ВД-Мурабелло 2003. – 432 с.
3. Lyubov V. A. Comparative-law analysis of criminal responsibility for counterband under the criminal legislation of the Russian Federation and the People's Republic of China // ("Международное уголовное право и международная юстиция", 2013, N 3.

ӘОЖ 8 (1751)

КАЗАҚ ӘЛІПБИІНІҢ ЛАТЫН ГРАФИКАСЫНА КӨШУ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Есенова Т.Т.

(филология магистрі, Т.К. Жұрғенов ат. ҚазҰБА, аға оқытушы, Алматы қ., Қазақстан, tolkun_erezetova@mail.ru)

Аннотация

Бұл мақалада қазақ әліпбиінің латын графикасына көшу мәселесі қарастырылды. Жаңа реформаның алды – алдына тілдік процестерге, димензия үлестірісі мен тарихи сабақтастығына сәйкестік берілген. Автор Түркістандық көш жеткізген, жаңа мемлекеттің қалыптасуына кейінгі жетерліктей негізделген мемлекетшілдік дәлелдері мен алдына алдына алдына. Филология ғылымының дамуында жаңа бір кезеңнің басталуы ағымдағы бөлімнің жаңа тәртіптеріне келетіні етеді. Соған байланысты мақалада негізделген ақпарат не болғандыққа қазақ тілін тәртіпке мен дамуымен байланыстыратын мемлекетшілдік болуы мүмкін.

Түйінді сөздер: латын графикасы, рухани жаңғыру, тіл, қазақ әліпбиінің тарихы, оқуға емес, ақпарат.

Annotation

In this article, the question of the transition of the Kazakh alphabet to the Latin schedule is considered. Historical analysis is given to the processes preceding the new reform, continuity of development and historical continuity. The author sets a task to prove the validity and consistency of the changes that followed the gaining of independence and the formation of a new state. The beginning of a new page in the development of philological science needs new research on romanization. In this regard, the information given in the article can be useful for young professionals linking their future with the study and development of the Kazakh language.

Annotation

In this article, the question of the transition of the Kazakh alphabet to the Latin schedule is considered. Historical analysis is given to the processes preceding the new reform, continuity of development and historical continuity. The author sets a task to prove the validity and consistency of the changes that followed the gaining of independence and the formation of a new state. The beginning of a new page in the development of philological science needs new research on romanization. In this regard, the information given in the article can be useful for young professionals linking their future with the study and development of the Kazakh language.

ӨОЖ:811.522.122-(075)¶
 КБЖ:81.2 Қаз-923¶
Е84¶

Т.Жүргенов атындағы Қазақ ҰҰА Оқу-әдістемелік кеңесінің ¶
 27.04.2018 жылғы №09 хаттамасымен баспаға ұсынылды. ¶

Пікір жазғандар: ¶

Алдамбергенова Г.Т. — педагогика ғылымдарының докторы, профессор ¶
 Қалқабәева С.А. — филология ғылымдарының кандидаты, доцент ¶

Кәсібі: қазақ тілі. Өнер саласында маман даярлайтын жоғары оқу орындарына арналған оқу-әдістемелік құралы / Т.Т. Еспеннова — Алматы: Т.Қ. Жүргенов ат. Қаз ҰҰА, 2018 — 206 бет ¶

ISBN 978-601-265-320-5 ¶

Кәсібі: қазақ тілі пәні бойынша ұсынылып отырған оқу-әдістемелік құралы өнер саласында маман даярлайтын жоғары оқу орындарына арналған. Студенттерге қазақ тілін мамандықтарына сай кәсіби қырынан меңгерту, мемлекеттік тілді кәсібіне бағыттай үйрету мәселесі оқу-әдістемелік құралының басты мақсаты. Тілді мамандыққа сәйкес қатынас құралы ретінде үйрету, олардың өз мамандықтары бойынша қазақ тілінде сөйлеуіне, өз ойын еркін жеткізуіне септігін тигізеді және студенттердің жеке тұлға ретінде жетілуіне ықпал етеді. ¶

Оқу-әдістемелік құралы студенттердің мамандығы бойынша білімін жетілдіреді, сөздік қорын байытады, сауатты жазып, сөйлеуге дағдыландырумен қатар шешендік шеберлікке, ұтымды ойлау-логистикасын дамыта отырып, іскерлікке бейімділігін арттырады. ¶

ӨОЖ:811.522.122-(075)¶
 КБЖ:81.2 Қаз-923¶

ISBN 978-601-265-320-5 ¶

©Т.Т.Еспеннова, 2018 —Рақ

МАЗМҰНЫ: ¶

Кіріспе ¶

№1- тақырып. Өнердің қоғамдағы орны мен ролі (кескіндеме, мүсін, графика, дизайн, сәндік-қолданбалы өнер). ¶
 Қазақ тілі терминологиясы.....9 ¶

№2- тақырып. Көне дәуірдегі өнер (кескіндеме, мүсін, графика, дизайн, сәндік-қолданбалы өнер) ¶
 Терминология ғылымы стильдің негізгі белгісі ретінде.....16 ¶

№3- тақырып. Орта ғасырдағы өнердің дамуы (кескіндеме, мүсін, графика, дизайн, сәндік-қолданбалы өнер). ¶
 Жалпы ғылыми терминология.....23 ¶

№4- тақырып. Қайта өрлеу дәуірі және жаңа заман өнері (кескіндеме, мүсін, графика, дизайн, сәндік-қолданбалы өнер). ¶
 Терминологиялық сөздіктер.....30 ¶

№5- тақырып. XX ғасырдағы өнер (кескіндеме, мүсін, графика, дизайн, сәндік-қолданбалы өнер). ¶
 Кәсіби сөздер және олардың терминологиямен байланысы.....41 ¶

№6- тақырып. Қазіргі кездегі өнер (кескіндеме, мүсін, графика, дизайн, сәндік-қолданбалы өнер). ¶
 Ғылыми стиль және олардың түрлері.....53 ¶

№7- тақырып. Өлеңдік өнердегі көрнекті қайраткерлер (кескіндеме, мүсін, графика, дизайн, сәндік-қолданбалы өнер). ¶
 Ғылыми стильдегі морфологиялық ерекшеліктер.....64 ¶

№8- тақырып. Дәстүрлі қазақ өнері (кескіндеме, мүсін, графика, дизайн, сәндік-қолданбалы өнер). ¶
 Ғылыми стильдегі синтаксистік ерекшеліктер.....72 ¶

№9- тақырып. XIX-XX ғасырлардағы қазақ өнері (кескіндеме, мүсін, графика, дизайн, сәндік-қолданбалы өнер). ¶
 Етістіктердің ғылыми стильдегі қолданысы.....82 ¶

№10- тақырып. Қазіргі Қазақстан өнері: стиль және жанр (кескіндеме, мүсін, графика, дизайн, сәндік-қолданбалы өнер). ¶
 Фразеологизмдердің ғылыми стильде қолданылуы.....94 ¶

№11- тақырып. Қазақ өнерінің көрнекті қайраткерлері (кескіндеме, мүсін, графика, дизайн, сәндік-қолданбалы өнер). ¶
 Көлемші сөздер мен сөз тіркестері ғылыми стиль мәтінінің құрамдас бөлігі ретінде.....103 ¶

№12- тақырып. Өнертанудың ғылым ретінде дамуы (кескіндеме, мүсін, графика, дизайн, сәндік-қолданбалы өнер). ¶
 Синонимдер және олардың ғылыми стильде қолданылуы.....113 ¶

психология ғылымдарының докторы, профессор
Бердібаева Света Қыдырбекқызының
60 жылдық мерейтойына арналған

«ҚАЗІРГІ БІЛІМ БЕРУ КЕҢІСТІГІНДЕГІ ӨНЕР ЖӘНЕ ПСИХОЛОГИЯ»
атты
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛДАРЫ

Қазақстан Республикасы
Алматы қаласы, 2019 жыл 07 қазан

МАТЕРИАЛЫ
МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ
«ИСКУССТВО И ПСИХОЛОГИЯ В СОВРЕМЕННОМ
ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОСТРАНСТВЕ»

посвященную 60-летию юбилею доктора
психологических наук, профессора
Бердibaевой Светы Кыдырбековны

Республика Казахстан,
город Алматы, 07 октября 2019 год

MATERIALS
INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
«ART AND PSYCHOLOGY IN THE MODERN EDUCATIONAL SPACE»

dedicated to the 60th anniversary of doctor of
psychological sciences, professor
Berdibaeva Sveta Kadyrbekovna

The Republic of Kazakhstan,
Almaty, October 7, 2019

ӨОЖ 378 (063)
КБЖ 74.58
К 22

РЕДАКЦИОННАЯ АЛКА

Бас редакторы
Абдуллин Ақан Жалқышайысұлы
Т.Жүргенов Алматыда ҚазҰБА ректоры

Бас редактордың орынбасарлары:
Халықов Кабыл Ташкентқызы, философия ғылымдарының докторы, профессор
Алижанова Алия Шарабаевна, философия ғылымдарының кандидаты, профессор

Редакциялық алқа мүшелері
Шаймерденова Мендығалим Давыдқызы, т.ғ.к., профессор
Нурмухамбетов Арақ Амангелдіқызы, доктор PhD
Уалдыбаева Ләззат Дулатовна, алуеметтану маманы
Тәуесов Қаныбек Ергалиевич, тарих маманы

К 22

«Қазіргі білім беру кеңістігіндегі өнер және психология» атты Халықаралық ғыл-практ. конф.
Материалдары. – «Искусство и психология в современном образовательном пространстве». Материалы
Международ. науч.-практ. конф. – materials of the International scientific-practical conference «Art and psychology in
the modern educational space» – Алматы, 2019. – 180 с. = Алматы, 2019. – 180 с. = Almaty, 2019. – 180 p.
ISBN 978-601-265-363-2

«Қазіргі білім беру кеңістігіндегі өнер және психология» атты Халықаралық ғылыми-практикалық
конференция материалдарында білімнің сапалық құрамы, инновациялық даму және заманғы ақпараттық,
дидарлық, инновациялық, білім беру деңгейін жаңартуға бағытталған іс-шаралар, білім мен өнердің бағыты
қарастырылып көрсетілген.

Жаһандық процестер тереңі, күшейіп келе жатқандықтан, жаңа кеңістік және
инновациялық технологияларды белсенді пайдалану, өнер арқылы мен өнердің қалыптасуы, қалыптасуы
қазіргі заманғы элементтермен талқыланады. Осы мағылада мына жаңа заманғы адамдардың біртұтас ұлттық
қалыптасуы Қазақстан жетістігінің негізгі шарты болып табылады.

Конференция материалдары қазақстандық қоғамның заманғы болмысы мен қажеттіліктеріне толық
байланып көрсетеді.

В материалах Международной научно-практической конференции «Искусство и психология в
современном образовательном пространстве» отражены главные ценности культуры, образования и искусства
как культ знания, эволюционное развитие и открытость сознания, индивидуализм, инновации, психологические
аспекты в образовании.

Глобальные процессы формируют нестандартные интеллектуальные вызовы, активное использование новых
информационных и коммуникационных технологий, меняет ритм и стиль жизни, национальные традиции
дополняются современными элементами. В этом смысле формирование единой Нации сильных и ответственных
людей является ключевым условием успеха Казахстана.

Материалы конференции полностью отражают современные реалии и потребности казахстанского
общества.

The materials of the International scientific-practical conference «Art and psychology in the modern educational
space» reflect the main values of culture, education and art as a cult of knowledge, evolutionary development and openness
of consciousness, individualism, innovation, psychological aspects in education.

Global processes form non-standard intellectual challenges, active use of new information and communication
technologies, change the rhythm and style of life, national traditions are complemented by modern elements. In this sense,
the formation of a single Nation of strong and responsible people is a key condition for the success of Kazakhstan.

The conference materials fully reflect the modern realities and needs of the Kazakh society.

ӨОЖ 378 (063)
КБЖ 74.58

ISBN 978-601-265-363-2

© Т.Қ. Жүргенов ат. ҚазҰБА 2019

ТУЛҒАНЫҢ РУХАНИ ДАМУЫНДАҒЫ ӨНЕРДІҢ, ПСИХОЛОГИЯ ЖӘНЕ ПЕДАГОГИКАНЫҢ РӨЛІ

Бордибаева С.К., Оналбеков Е.С. (ҚазҰУ имени аты-Фараби, г. Алматы)
Гарбир А.Н. (Герания, г. Бад-Вильдунген, қызына «Вайнбургер») /
Сықов Ф.А., Бикалдаева А.К. (Южно-Казанский Государственный Университет имени М.Ахмедия г. Шымкент)
ИЗУЧЕНИЕ ЦЕННОСТНОЙ СФЕРЫ КАЗАХСКОГО ЭТНОСА.

Shakeeva S.A. (Кировско-российская академия образования, г.Вашинг, КР)
NEW FEATURES OF THE IMPACT OF MODERN ART ON THE FORMATION OF LIFE ORIENTATIONS OF THE INDIVIDUAL.

Юлдашева М.Б. (Институт искусств и культуры Узбекистана)
РОЛЬ И ВОЗМОЖНОСТИ ТЕАТРАЛЬНОГО ИСКУССТВА В ДУХОВНОМ РАЗВИТИИ И ИНТЕГРАЦИИ ДЕТЕЙ-СИРОТ В СОЦИУМ. 101

Ходжаева Х. (Государственный институт искусств и культуры Узбекистана)
РОЛЬ ИСКУССТВА В ДУХОВНОМ РАЗВИТИИ ЛИЧНОСТИ. 102

Ирмагов Р.М. (Институт искусств и культуры Узбекистана)
ИСКУССТВО И ПСИХОЛОГИЯ В СОВРЕМЕННОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОСТРАНСТВЕ. 103

Мужичья М.Д. (ВКГУ имени С. Аманжолова)
Мужичья С.А. (Высшая школа ВКГУ имени С. Аманжолова)
МУЗЫКАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ КАК ФОРМИРОВАНИЕ ПРОСТРАНСТВА ЛИЧНОСТИ.

Уралиметов Д.Д. (ҚазНАИ им. Т.К. Жүргенова)
РОМАНТИЧЕСКИЙ МИР ХОРЕОГРАФА МЫНГЯ ТЛЕУБАЕВА В БАЛЕТЕ «ПРОЩАНИЕ С ПЕТЕРБУРГОМ».

Мовдалим Т.Ж. (ҚазНАИ им. Т.К. Жүргенова)
РЕПЕРТУАР СТУДЕНЧЕСКОГО ТЕАТРА ТАНЦА «ASIAN STUDENTS' DANCE»: АНАЛИТИКА И ОБОБЩЕНИЕ.

Есенова Т.Т. (Т.К. Жүргенов аты ҚазҰӘА)
ТУЛҒАНЫҢ ҚАЛЫПТАСУЫНДАҒЫ КІТАПТЫҢ РӨЛІ.

Жубанова Ж.С. (ҚазНАИ им. Т.К. Жүргенова)
КАЗАХСКОЕ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОЕ ИСКУССТВО КАК ИСТОЧНИК ПСИХОЛОГО-ИСТОРИЧЕСКОГО ЗНАНИЯ.

Ғали А.К. (Т.К. Жүргенов аты ҚазҰӘА)
ЗАМАНАУИ КЕЗЕҢДЕ ҚАЗАҚСТАН ҰЛТТЫҚ ХОРЕОГРАФИЯСЫНЫҢ ДАМУ ЕРЕКШЕЛІГІ

Evelin Witruk (University of Leipzig, Germany)
NEW ASPECTS OF MEDIA PSYCHOLOGY.

Ақжолдина А.Т. (Абай атындағы ҚазҰПУ, Алматы қ.)
ЖАСОСПРІМДЕРДІҢ ТАНЫМДЫҚ БЕЛСЕНДІЛІГІН ДАМУЫНДАҒЫ БЕЙНЕЛЕУ ӨНЕРІНІҢ ЕРЕКШЕЛІГІ.

Тастынова А.А., Мун М.В., Сағындықов О.С. (Университет Турина, г. Алматы)
ВЛИЯНИЕ МУЗЫКАЛЬНОГО ИСКУССТВА НА ПСИХИКУ ЧЕЛОВЕКА.

«Қаһар бітім беру кәсіпшілігінің өнер және психология» атындағы Халықаралық ғылыми-практикалық конференция
методық обучением. И студенты выбирают из всего свои модель работы в педагогической или постановочной деятельности. В этом секрет выстраивания и преемственности знаний от подготовки студентов.

Выдающийся балетмейстер В. В. Васильев на Международном конкурсе «ТанцСтупня» выдвинул участников из Казахстана: «Для меня было огромным пожеланием большое количество танцовщиц и танцовщиков из Казахстана. И при чем не только по классическому танцу, но и по народно-характерному, по современному танцу. Это значит, что там действительно большое внимание уделяется творческому искусству» [17]. Таким образом, признание на международном уровне в различных уголках света говорит о верном направлении работы коллектива и дает ему стимул к совершенствованию.

Коллектив активно участвует в повышении статуса ВУЗа, влияя на его рейтинг. Уже который год по республике ҚазНАИ им. Т. К. Жүргенова занимает первое место в рейтинге вузов искусства по специализации «Хореография». В планах театра танца новые выступления, участие в международных конкурсах, постановка танцевальных спектаклей.

Список литературы

1. Мовдалим Т. Ж. Беседа с Д. В. Сырымным — Алматы, 2019. — 16 кн. Личный архив автора. Публикуется впервые.
2. Колосовская Т. Н. История становления студенческого театрального коллектива ТИИ 1969–1980 гг. (по материалам периодической печати) // Научно-методический электронный журнал «Концепт». — 2015. — №22. — С. 16–20.
3. Подкоротова М. В. Роль молодежного любительского театра в системе вузовского образования // ВЕСТНИК ИргТУ №7 (47). — Иркутск, 2010. — 346–349 с.
4. Сушков Д. В. Основные виды поддержки дуэтно-классического танца: учебно-методические пособия для студентов высших учебных заведений — Алматы: ҚазНАИ им. Т. К. Жүргенова, 2018. — 200 с.
5. Мовдалим Т. Ж. Беседа с Д. Усатовой. — Алматы, 2019. — 2 кн. Личный архив автора. Публикуется впервые.
6. Мовдалим Т. Ж. Беседа с Т. В. Тереховой. — Алматы, 2019. —16 кн. Личный архив автора. Публикуется впервые.
7. Мовдалим Т. Ж. Беседа с Г. Н. Габбасовой. — Алматы, 2019. — 15 кн. Личный архив автора. Публикуется впервые.
8. Мовдалим Т. Ж. Беседа с Э. Муратовой. — Алматы, 2019. — 2 кн. Личный архив автора. Публикуется впервые.
9. Тамкылы-Тас История // Интернет-ресурс: «20K Road Adventure» (URL: <http://20kroad.com/ru/node/4903> (Дата обращения: 15.03.2018).
10. Шулдыбаева Р. Язык мира в танце // Казахстанская правда. — 2018. — № 41. — 28 февр. — 12 с.
11. Мовдалим Т. Ж. Беседа с Д. Байет. — Алматы, 2019. — 4 кн. Личный архив автора. Публикуется впервые.
12. Мовдалим Т. Ж. Беседа с М. Калилат. — Алматы, 2019. — 4 кн. Личный архив автора. Публикуется впервые.
13. Ципт. по Жданов Л. Вступление в балет. — М.: «Пластун», 1986. — 102 с.
14. Алашани Т. Нокавказская хореография завоевывает мир // Экспресс К. — 2018. — № 227. — 12 дек. — 5 с.
15. Мовдалим Т. Ж. Беседа с Д. Д. Уралиметовым. — Алматы, 2019. — 30 кн. Личный архив автора. Публикуется впервые.
16. Лисов М. Я хочу танцевать сто лет. — М.: Аст-Пресс книга, 2006. — 344 с.
17. Уайлдер Уайлдер about Tapodance // Официальный канал «ТанцСтупня». Дата публикации 29.05.2009 / URL: <https://youtu.be/n9304G3LXk> (Дата обращения: 15.02.2019).

Т.Т. Есенова

Т. Жүргенов атындағы Қазақ ұлттық өнер академиясының аға оқытушысы

ТУЛҒАНЫҢ ҚАЛЫПТАСУЫНДАҒЫ КІТАПТЫҢ РӨЛІ

Аннотация

Статья посвящена роли книги в становлении конкурентоспособной, компетентной, сильной личности. В статье рассматриваются некоторые аспекты развития или изменения личности. Любая к

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ СПОРТ МИНИСТРІ
Т.ЖҮРГЕНОВ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ӨНЕР АКАДЕМИЯСЫ

Алаш партиясы мен Алаш Орда үкіметінің 100-жылдығына арналған
“Алаш қозғалысы және рухани жаңғыру: идеялық бірлігі мен тарихи
сабақтастығы”
атты Халықаралық ғылыми-практикалық конференция
МАТЕРИАЛДАРЫ
Алматы қ.
15 қараша, 2017ж

МАТЕРИАЛЫ
Международной научно-практической конференции
“Движение Алаш и духовное возрождение: идейное единство и
историческая преемственность”
посвященной 100-летию партии “Алаш” и правительства Алаш Орды.
15 ноября, 2017
г.Алматы

MATERIALS
of International scientific - practical conference
“Alash Movement and spiritual renewal: Ideological unity and
Historical Continuity”
dedicated to the 100 anniversary of Alash party and Alash Orda government.
November 15, 2017
Almaty

Секция 2
Новое гуманитарное образование

П.А.Семенов (с. Санкт-Петербург, Россия) Некоторые проблемы изучения русского безличного предложения в аспекте этнофилософии (на материале романа А.С.Пушкина «Евгений Онегин» и его перевода на английский язык).....	103
Ш.Т.Зиямухамедова (Ташкент, Узбекистан) Participation of Uzbek words in creating terms on the field of information-communication.....	106
М.П.Савочкин (Ташкент, Узбекистан) Информационно-коммуникационные технологии в повышении квалификации педагогических кадров гуманитарных направлений.....	108
Г.А.Гафурова (Ташкент, Узбекистан) Современные формы социально-культурной деятельности в развитии успешности студентов вуза искусства и культуры.....	111
С.Т.Шкравов (Ташкент, Узбекистан) Роль тренинга в процессе развития профессиональных качества будущего специалиста.....	113
А.Ф.Кочелева, З.Х.Космова (Ташкент, Узбекистан) Изучение гуманитарных дисциплин в вузах творческого профиля.....	115
С.Н.Хидиров (Ташкент, Узбекистан) Социальные сети как фактор социального и духовного отчуждения.....	118
С.А.Эргашева (Ташкент, Узбекистан) Роль управления в производстве культурного продукта.....	120
Н.Курбанова (Ташкент, Узбекистан) Formation of psychological culture and national pride in students.....	123
Р.Б.Матенов (Ташкент, Узбекистан) Об употреблении вариантных форм русского языка в речи студентов неязыковых вузов.....	128
У.Р.Пудилова (Ташкент, Узбекистан) Развитие письменной речи студентов-юристов на материале процессуальных документов.....	130
С.М.Крыкбаева, Г.А.Қалдыбаева Оқушыларға кәсіби білім беру арқылы шығармашылық іс-әрекетін қалыптастыру мәселелері.....	133
Т.Т.Еспенова Ақпараттық-ғасырлық сағат – студенттердің шығармашылық ізденістерін оқудың әдісі ретінде.....	137

- өнерге деген кәсіби сүйіспеншілігін арттыру;
 - қазақ өнерінің тарихи генезисін бір жұйемек оқыту;
 - әлемдік өнер туындыларының озық тәжірибесін бағалай білу;
 - әлемнің ғылыми және философиялық тұрғынамаларының ерекшеліктерін түсінуге баулу;
 - қоршаған ортадағы әсемдік пен сұлулықты шынайы қабылдау;
 - өнер туындыларын жүйелі қабылдаудағы адам білімінің жан-ақталатын ерекшеліктерін білуге дағдыландыру;
 - ұлттық мәзгілде орындалған тәлтүма өнер туындыларына кәсіби шеберлік, шығармашылық сәни көзқарастың талшу жүргізуге бейімдеу;
 - кәсіби өнер шеберлерінің құнды еңбектеріне біліктілікпен өнерланушылық, философиялық, педагогикалық, психологиялық тұрғыдан бағалай білуге баулу [4].
- Қорыта айтқанда, гуманитарлық байланыс негізінде оқушылардың шығармашылық іс-әрекетін қалыптастыру бағытында қарастырып отырған ғылыми-педагогикалық тұрғыда жүйеленген талаптар қатарын ескере отырып, біріншілікте ғылыми-әдістемелік көмекші оқу-әдістемелік құралдар жасақтауға мүмкіндік жасалатынын сөзсіз.

Пайдаланылған әдебиеттер

- 1 Белла Н.Л. Формирование творческой активности студентов музыкально-педагогических факультетов пелвузов в процессе индивидуального обучения: автореф. канд. пед. наук. 13.00.08. – Киев, 1985. – 22 с.
- 2 Қазақ өнері: энциклопедия – Алматы: Қазақстан даму институты, 2002. – 800 б.
- 3 Мұратбаева Г.А., Сипов А.А. Болашақ өнертану мамандарын кәсіби даярлауда әлеуметтік-гуманитарлық пәндерінің мазмұны: оқу-әдістемелік құралы. – Алматы: Жазық-Полиграф, 2005. – 23 б.
- 4 Иващенко, Ф. И. Труд и развитие личности школьника / Ф. И. Иващенко. – СПб.: Нева, 2007.

АҚПАРАТТЫҚ ТАҚЫРЫПТЫҚ САҒАТ – СТУДЕНТТЕРДІҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ІЗДЕНІСТЕРІН ОҚУДЫҢ ӘДІСІ

Т.Т.Еспенова
Т.Жүргенов атындағы ҚазҰӨА, Алматы қ.
tolkun_esprenova@mail.ru

Abstract

The article is devoted to interactive learning as a factor of obtaining a qualitative and modern education that meets all the requirements of the modern labor market. Methods of interactive teaching stimulate students to new searches and allow them to independently orient themselves in a variety of issues, from a wide range of branches of everyday life. Information-themed clocks as a form of interactive learning increase the interest in studying the discipline and are suitable for application in language disciplines (Kazakh, Russian, English), and in public (history, philosophy, sociology, etc.).

Мемлекеттік білім беру стандарттары негізіндегі бакалавриаттық білім беру бағдарламаларына іске асырудағы негізгі талаптардың бірі – оқу процесінде сабақ берудің белсенді және интерактивті формаларын қолдану. Мұндағы негізгі мақсат студенттердің қасиеттік дағдылары мен компетенцияларын қалыптастыру және дамыту.

Оқудың белсенді әдістері – студенттердің дербес танымдық қызметтерін ынталандыратын әдіс. Ол қандай да бір проблеманың шешімін табу жолында еркін пікірталасты өткізуді ұйғарды, өрі сұхбат түрінде даярланып, студенттердің жоғары

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ СПОРТ МИНИСТРЛІГІ
Т.ЖҰРГЕНОВ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ӨНЕР АКАДЕМИЯСЫ

МИНИСТЕРСТВО КУЛЬТУРЫ И СПОРТА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
КАЗАХСКАЯ НАЦИОНАЛЬНАЯ АКАДЕМИЯ ИСКУССТВ ИМ.Т.ЖУРГЕНОВА

MINISTRY OF CULTURE AND SPORT OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
T.K. ZHURGENOV KAZAKH NATIONAL ACADEMY OF ARTS

ТЕАТР СЫНШЫСЫ, ПРОФЕССОР
ӘШІРБЕК СЫҒАЙДЫҢ
70 ЖЫЛДЫҒЫНА АРНАЛҒАН

«ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ЗАМАНАУИ ТЕАТР ӨНЕРІНІҢ ДАМУ ЖОЛДАРЫ»
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ КОНФЕРЕНЦИЯ МАТЕРИАЛДАРЫ

МАТЕРИАЛЫ МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ
«ПУТИ РАЗВИТИЯ СОВРЕМЕННОГО ТЕАТРАЛЬНОГО ИСКУССТВА КАЗАХСТАНА»,
ПОСВЯЩЕННОЙ 70-ЛЕТИЮ ТЕАТРАЛЬНОГО КРИТИКА,
ПРОФЕССОРА АШИРБЕКА СЫГАЯ

CONFERENCE PROCEEDINGS OF THE INTERNATIONAL
RESEARCH AND PRACTICE CONFERENCE
«THE WAYS OF DEVELOPING CONTEMPORARY THEATRE ART OF KAZAKHSTAN»
DEDICATED TO THE 70TH ANNIVERSARY OF THE THEATRE CRITIC, PROFESSOR
ASHIRBEK SYGAI

Алматы - 2017

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ СПОРТ МИНИСТРЛІГІ
Т.ЖҰРГЕНОВ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ӨНЕР АКАДЕМИЯСЫ

МИНИСТЕРСТВО КУЛЬТУРЫ И СПОРТА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
КАЗАХСКАЯ НАЦИОНАЛЬНАЯ АКАДЕМИЯ ИСКУССТВ ИМ.Т.ЖУРГЕНОВА

MINISTRY OF CULTURE AND SPORT OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
T.K. ZHURGENOV KAZAKH NATIONAL ACADEMY OF ARTS

Театр сыншысы, профессор Әшірбек Сығайдың 70 жылдығына арналған
«Қазақстандағы заманауи театр өнерінің даму жолдары»
халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары

Материалы международной научно-практической конференции
«Пути развития современного театрального искусства Казахстана»,
посвященной 70-летию театрального критика, профессора Аширбека Сыгая

Conference proceedings of the International Research and Practice Conference
“The Ways of Developing Contemporary Theatre Art of Kazakhstan”
dedicated to the 70th anniversary of the theatre critic, professor Ashirbek Sygai.

АЛМАТЫ
ALMATY
20 қазан 2017 ж.
20 октября 2017 г.
20 October 2017

**Секция 2. Хореография өнері
Хореография
Choreography**

Алишева А. Имя твоё – педагог!.....	189
Жуйкова Л. Народно-музыкальная драма М. П. Мусоргского как выражение актуальных проблем современности.....	192
Уразымбетов Д. Патриотическая тематика в творчестве М. Тлеубаева на примере его балета «Вечный огонь».....	196
Аухадиев Н. Жуйкова Л. Значение музыки Д. Д. Шостаковича в творчестве Б. Г. Аюханова.....	201
Молдалим Т. Ж., Уразымбетов Д. Педагогические методы Л. В. Ким в работе с иноязычными и студентами.....	204
Бекетаева Б. Балетмейстерская деятельность Г. У. Туткыбаевой на сцене ГАТОБ им. Абая.....	209

**Секция 3. Бейнелеу және сәндік қолданбалы өнер
Изобразительное и декоративно-прикладное
искусство
Fine art and decorative art**

Кенжебаева Л. Кескіндеме өнеріндегі Гани Баянұлының өзіндік мәнері.....	212
Қосанова Г. Графикалық мәнердегі жаңашыл ерекшелік.....	217
Есенова А. Заманауи сәулеттің кеңістіктегі және ұлттық сәндік-қолданбалы өнердегі синтездік категориясы.....	220
Кенжакулова А. Монументалды кескіндемедегі қала кеңістігіндегі ролі.....	223
Ағатаев С., Орадабай Е. Сакральное значение драгоценных камней в декоративном искусстве.....	231
Бердибаева Ш. Визуальное повествование: использование цвета в кадре и на холсте.....	237
Келесібек М. Хас суретшілердің картиналарындағы ерекшеліктеріне салыстырмалы талдау.....	241
Мамытова С. Қазақстанның жас суретшілер шығармашылығындағы формальдық-мазмұндық ізденістер.....	246
Маратова Г. Шаймардан Сариев и его портрет «Турар».....	250

**Секция 4. Кино және телевизия
Кино и телевидение
The art of film and television**

Әбілдина Ғ. Әдебиет және қазақ киносы.....	255
Ochirgiri L. The Point where the two Worlds come across.....	259
Абитаева Ғ. Бұқаралық коммуникация құралдарының қоғамдағы ролі.....	271
Әмірбекова Д. Бақыт Жанашиева – әйелдер галереясын жасаушы.....	275
Мұратқызы А., Мұрат Д. Бүгінгі қазақ драма сахнасындағы инновациялық ізденістер.....	278
Игембаев Б. Қазақстандағы қоркөм суретті фильмдерді қазақ тіліне дубляждаудың өзекті мәселелері.....	286
Есенова Т. Қазақ тіліндегі терминдердің зерттелуі.....	291

Есенова Т.Т.
Т. Журавлева атындағы
Қазақ ұлттық өнер академиясы
Алматы қ., Қазақстан
tolkun_esenova@mail.ru

ҚАЗАҚ ТІЛІНДЕГІ ТЕРМИНДЕРДІҢ ЗЕРТТЕЛУІ

Резюме: Статия посвящена процессу становления и развития отечественной терминологии. Автором дано теоретическое обоснование возможностей историко-педагогического исследования развития научной терминологии. Отмечены исследования ученых-филологов посвятивших свои работы определению понятия термина, их имплементации и применению в различных сферах общественной жизни. Приведен обзор трудов ученых о поэтапном развитии, исследовании казахской терминологии, описаны принципы, направления, особенности его использования.

Концептуальными основами работы является идея о соотношении процесса становления научной терминологии и генезиса научного знания, лингвистическая концепция термина как функциональной единицы языка науки. Рассмотрен вопрос поэтапного развития терминологии. Проведен анализ теоретических и практических аспектов исследования терминологии.

Основными результатами работы стали определение методологических требований к образованию новых научных терминов.

Abstract: The article is devoted to the process of formation and development of Russian terminology. The author of the theoretical substantiation features historical and pedagogical research of scientific terminology. The researches of scholars-philologists dedicated to the definition of the term, their implementation and application in various spheres of public life are noted. The review of the works of scientists on the stage-by-stage development, the study of the Kazakh terminology is presented, the principles, directions, and features of its use are described.

Conceptual bases of operation are the ideas of the relationship between the process of formation of scientific terminology and the genesis of scientific knowledge, the linguistic concept of the term as a functional unit of the language of science. The question of phasing Development Reports terminology. The analysis of the theoretical and practical aspects of terminology research.

The main results of the work were the definition of methodological requirements in the formation of new scientific terms.

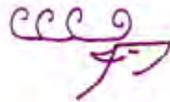
Ключевые слова: заимствование в казахском языке, этапы развития терминологии, особенности составления терминов, терминдердің жасалу көздері.

Keywords: borrowing in the Kazakh language, terminology, stages of development, particularly drawing up the terms of terminology sources.

Қоғамдық өзгерістерге қара тіліміздегі терминдер – нарықтық кезеңге орай едәуір өзгерістерге ұшырап, тереінен зерттеліп жатқан, әлі де зерттеулі барынша қажет есетін маңызды мәселе. Тіл білімінің басқа да салалары сияқты терминология саласы өзінің күрделі тарихи даму сатыларынан өтті.

Қоғам дамуында, адамдардан өз тіршілігінде материалдық игіліктер өндіруге қажетті қатынаса жасау кіндай қажет болса, тіл қызметінде терминология соншалықты қажет. Бұрын термин жасау мәселесімен тек лексикологтар, шет тілдерінің мамандары, аудармашылар айналысса, қазіргі ғылым мен техника заманында логиктер мен математиктер, физиктер, медицина, ауыл шарушылық,

Preservation, development and integration of the
cultural heritage of Hungary and Kazakhstan

Сохранение, развитие и интеграция
культурного наследия Венгрии и Казахстана

Szombathely

2017

Khatykov, Kabył – Fredli Mihály (szerk.)

*Preservation, development and integration of the cultural heritage of
Hungary and Kazakhstan*

Совместная коллективная монография

Lektor: Kondola Monika

Jelen kötet a

„Kultúra: társadalom, vezetés és szubjektum a kazah és a magyar
kulturában”

(Kazah és magyar kultúra a globalizált világban)

kutatási projektnek a

Szlovák Interkulturális Kutatócsoport és a „Zurgenov” Kazah Nemzeti
Művészeti Akadémián működő «ӨНЕР» Tudományos Kutatóközpont
keretében végzett eredményeit tartalmazza.

ISBN 978-615-5251-93-1

Совместная коллективная монография опубликована в рамках
международного научного проекта «Культура: общество, руководство
и субъект в казахской и венгерской культуре» (Казахская и Венгерская
культура в мире глобализации), осуществляемого Словацкой
межкультурной научно-исследовательской группой и Научно-
исследовательским Центром «ӨНЕР» при Казахской Национальной
Академии Искусств им. Т. Мугжанова.

Научное издание

Тираж: 500

Кiadja:

Savaria University Press

Szombathely

2017

НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ПОИСКА ОБРАЗОВ В ЮВЕЛИРНОМ ТВОРЧЕСТВЕ.....	148
ЖАҢА ФОРМАЦИЯДАҒЫ МАМАН ДАЙЫНДАУ	156
СТАНОВЛЕНИЕ И РАЗВИТИЕ КАЗАХСКОЙ ТРАДИЦИОННОЙ ПЕСЕННОЙ КУЛЬТУРЫ	165
АЙТЫС ӨНЕРІНІҢ ЗЕРТТЕЛУІ	168
МУЗЫКАЛЫҚ ӨНЕР – ТӘРБИЕ КӨЗІ	174
АБАЙ МЕН ШӘКӘРІМ ӘНДЕРІНІҢ ЭСТЕТИКАСЫ МЕН МУЗЫКАЛЫҚ КӨРКЕМ ТІЛІ	180
Халық әндері, оның вокалдық орнында классикалық дүниеге (музыкаға) айналуды тарихы қарғанда	201
ПОСТАНОВКА ГОЛОСА ТРАДИЦИОННЫХ ПЕВЦОВ	213
ШЫҒЫС ПЕН АРҚА КҮЙШІЛІК МЕКТЕПТЕРІНІҢ БАСТАУ АЛҒАН КҮЙШІСІ – БАЙЖІГІТ	217
ҚАЗАҚ ТІЛІНДЕГІ ПАРСЫ КІРМЕ СӨЗДЕРІНЕН ЖАСАЛҒАН ТЕРМИНДЕР	222
MUSICAL AND POETIC TRADITION IS THE MOST VALUABLE SOURCE OF DANCING CREATIVITY OF KAZAKH PEOPLE	228
МАСТЕР КАЗАХСКОЙ БАЛЕТНОЙ СЦЕНЫ	242
РЫЦАРЬ ТАНЦА	250
THE INFLUENCE OF TRADITIONAL CULTURE ON THE EMERGENCE OF THE KAZAKH DANCE ART	254
ҚАЗАҚ КӨРКЕМСУРЕТТІ БАЛАЛАР КИНОСЫНЫҢ КӨРКЕМДІК ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	268
КӨРКЕМ САНА ТҮСІНІГІНІҢ ҚАЛЫПТАСУЫ АРҚЫЛЫ РУХАНИ БОЛМЫСТЫ АШУ	281
БУДАПЕШТТЕГІ ФИЛОСОФИЯЛЫҚ БАҚ	287
ҚАЙТА ЖАНҒЫРҒАН АТА КӘСІП - КИЗ БАСУ ӨНЕРІ ЗАМАН ТАЛАБЫНА САЯ ҚОЛДАНЫСТА	293

ЕСПЕНОВА Толғаи
Тұрсынқызы
Педагогика магистрі
Т. Жүрсенов атындағы Қазақ
диплом өнер академиясы
Алматы қ., Қазақстан
tolga_espenova@mail.ru

ҚАЗАҚ ТІЛІНДЕГІ ПАРСЫ КІРМЕ СӨЗДЕРІНЕН ЖАСАЛҒАН ТЕРМИНДЕР

Аннотация. Пополнение классического литературного языка казахской нацией происходило весь период его исторического развития и формирования как целостного народа. Заимствования как западных так и восточных терминов происходят и сейчас, что обуславливается развитием технологий. Статья посвящена изучению проблематики заимствования персидских терминов и формированию на их основе научной лексики и литературной лексики.

Ключевые слова: заимствования в казахском языке, персидские термины, лексика, формирование философской терминологии.

Annotation. Replenishment of the Kazakh literary language foreign language vocabulary happening the whole period of its historical development and the formation of a coherent nation. Borrowing both Western and Eastern terms is happening now, which is caused by the development of technology. The paper studies the problems of borrowing persian terms and the creation on their basis of scientific knowledge and literary vocabulary.

Keywords: borrowing in the Kazakh language, persian terms, vocabulary, formation of philosophical terminology.

Жалпы қазақ терминологиясының қалыптасу процесі XIX ғасырдың екінші жартысында басталғанымен, кейтеген термин атауларын тілшіне енгізі, есіріесе келесі дәуірі кейіле қарағанда дымдым.

Международный научно-популярный журнал
ISSN 2073-333X

Наука и жизнь Казахстана Қазақстанның ғылымы мен өмірі

№1 (43) 2017

КОЗАЧЕНКО ИВАН ЯКОВЛЕВИЧ

д.ю.н., профессор, Заслуженный деятель науки РФ,
Заведующий кафедрой уголовного права УрГЮУ

Құрылтайшы:
«ҚҰҚЫҚТЫҚ МИССИЯ» ҚОҒАМДЫҚ ҚОРЫ
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАЗАҚСТАН КРИМИНОЛОГИЯЛЫҚ КЛУБЫ

Учредитель:
ОБЩЕСТВЕННЫЙ ФОНД «ПРАВОВАЯ МИССИЯ»
МЕЖДУНАРОДНЫЙ КАЗАХСТАНСКИЙ КРИМИНОЛОГИЧЕСКИЙ
КЛУБ

Founder:
PUBLIC FOUNDATION «LEGAL MISSION»
INTERNATIONAL KAZAKHSTAN CRIMINOLOGY CLUB

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ҒЫЛЫМЫ МЕН ӨМІРІ НАУКА И ЖИЗНЬ КАЗАХСТАНА SCIENCE AND LIFE OF KAZAKHSTAN

Халықаралық ғылыми-көпшілік журнал
Международный научно-популярный журнал
International popular-science journal

№1 (43) 2017

ӨНЕРТАНУ - ИСКУССТВОВЕДЕНИЕ - ART

ФИЛОЛОГИЯ - PHILOLOGY

ТЕХНИКА И ИНЖЕНЕРНЫЕ НАУКИ
TECHNOLOGY AND ENGINEERING SCIENCE
ТЕХНИКА ЖӘНЕ ИНЖЕНЕРЛІК ҒЫЛЫМ

ЭКОНОМИКА. ПОЛИТИКА - ECONOMICS. POLITICS

Астана 2017

Еспенова Толқын Тұрсынқызы

Т. Жұргенов атындағы Қазақ ұлттық өнер академиясының оқытушысы, tolkun_espenovat@mail.ru

**ҚАЗАҚ ТІЛІНДЕГІ АРАБ КІРМЕ СӨЗДЕРІНЕН ЖАСАЛҒАН
ҚОҒАМДЫҚ - ӨЛЕУМЕТТІК ТЕРМИНДЕР**

Резюме. Пополнению казахского литературного языка иноязычной лексикой происходило весь период его исторического развития и формирования как целостного народа. Заимствование как западных так и восточных терминов происходит и сейчас, что обуславливается развитием технологий. Статья посвящена изучению проблематики заимствования арабских терминов и формированию на их основе научных понятий и литературной лексики. Ключевые слова: заимствование в казахском языке, арабские термины, лексика, формирование философской терминологии.

Summary. Replenishment of the Kazakh literary language foreign language vocabulary happened the whole period of its historical development and the formation of a coherent nation. Borrowing both Western and Eastern terms is happening now, which is caused by the development of technology. The paper studies the problems of borrowing Arabic terms and the creation on their basis of scientific knowledge and literary vocabulary.

Keywords: borrowing in the Kazakh language, Arabic terms, vocabulary, formation of philosophical terminology.

Тіл – қоғамдық құрылыс. Тіл – адамзат баласына ғана біткен ырым, ол қоғамның дамуынағыз толым жатқан түрлі өнерлердің хуесі ғана емес, соны ұрпақтан-ұрпаққа жеткізетін дәнекер. Тілдің сөздік құрылымын толтыратын қымылдануы бір ғана өзінің ішкі мұрашілдіктері арқылы болып қоймайды. Сонымен қатар өзіне жоқ сөзді өзге тілдерден ауыстырып алу арқылы да тіл өзінің сөздік құрылымын байыттып, жетілдіріп отырады. Қазақ халқының даму тарихына көз жіберсек, халқымыз көптеген елдермен үнемі тағы байланыста болғанын көреміз. Қазақ тілі де өз басым түрлі көздерден өттімін, біздің азымымызға жетті. Қазіргі біздің қолданылып жүрген тіл білімі құрылымы араб-парсы, моғол, орыс тілдерінің қызығарлығы көптеп көзделіреді. Кірме сөздер дегеніміз – тілдің өзіне сөзжасау тәсілімен емес, басқа тілдердің азымымызға жасалған немесе олардан өткен сөздер болып табылады. Яғни, сөздің дабыстық тұрғысы да, мағынасы да өзге тілге қатысты сөздер кірме сөздер делінеді.

Қазақ терминологиясының қалыптасу процесі XIX ғасырдың екінші жартысынан басталғанымен көптеген термин атқулардың тілімізге өнуі көптеп дәуірі кезінде құрылымды демеуші. Қазақ тіліне кірме сөздердің бірақтары ортадан сіндісі, өбден қалыптасып орнамақандары болса да басын көпшілігі

20-30 жылдары пайда болған неологизмдер өкіліні байқауға болады. Тілімізге өткен кірме сөздерді ұшан-ашан бөліп қарастыра алмаймыз. Араб, парсы тілдерінен өткен сөздер, өкіліміз: орыс тілі арқылы өткен кірме сөздер.

Араб тілінен өткен кірме сөздерден жасалған қымылдар – әдебиеттік терминдерді қарастыру бар-барында, олардың морфологиялық немесе синтаксистік, синтаксистік немесе аналитикалық тәсілдер арқылы жасалғандығын көруге болады. Қазақ тілімізге кірме терминдер өзі күнне тиымды зерттеудің объектісі бола алмай келе жатыр. Ал кірме терминдер қазақ терминологиялық лексикасының өлеуір бөлігін құрайтыны белгілі.

Араб сөздері философиялық терминологияда, ері жалпы әдеби тілде қатар қолданылу қабілетіне ие. Қазақ тіл білімімізге араб кірме сөздерінен философия, дінтану, әдебиеттану, заң, саясаттану, тарих ғылымдарына байланысты терминдер қалыптасқан.

Араб сөздерінен жасалған қоғамдық – әдебиеттік терминдер қазақ философиялық терминдер жұбысының өлеуір бөлігін құрайды. Біздің анықталған деректер бойынша қазақ философиялық терминологиясында шығу тегіміз арабтікі болып саналатын өлеуір термин көптегенді. Олар: адам, ақиқат, азымыл, ақыл, аман, ғашық, деген, дін, дүние, өлеуір, мақсат, мақал, деген, парасат, рух, сана, сөзбен, т.б.

Түп тегіміз арабтікі болып саналатын философиялық терминдердің ішіне синтетикалық (қосымша арқылы) тәсіл, аналитикалық (сөздерді бірақтандыру), лексика-семантикалық (сөздерді тақастыру) тәсілі арқылы жасалғандары бар: мәңгілік, адамдыл, тарихтық, тиымды, өсімдік, жігілік, жұйық, дербестік, бірақарлық, байбітшілік.

Жоғарыда айтылып өтілгендей, көпшілігінен мақсаттардың термин жасалды өкіліні болып саналатын – тек, тік, - тек, - дік, - тек, - тік, - шымық, - ішілік жұмыстарының қымылдіні арқылы өкіліні шығаруға болады. Яғни, бұл терминдердің синтетикалық тәсіл арқылы жасалған тұрақтыны көреміз. Шығу тегі арабтікі болып саналатын философиялық терминдердің ішіне аналитикалық, лексика-семантикалық тәсіл арқылы жасалғандары да бар. Олар бір белгілі араб сөзінен, өкіліні белгілі қазақ немесе орыс сөздерінен болып келеді. Мысалы, ақиқат мағынасы, ақиқат ешкім, мәңгілік ақиқат, дүниеге көздері, жұйық едіс, жұйық талдану, ғашық болды, ар-қадол, бірақарлық, сана, мақсатқа лайықтылық сияқты терминдер осындай айғағы болады.

Аштықова Малыка Геншиқызы

СЕРИК АСЫЛБЕКҰЛЫНЫҢ «МЕКТЕП БИТІРУ КЕШ» ӨНГІМЕСІНІҢ ПОЭТИКАСЫ..... 172

Исаева Жазыра Исақызы, Абдулхак Диева

ҚАЗІРТІ ЛИНГВИСТИКАДАҒЫ ҒАЛАМТОР-ЖАРНАМАНЫҢ ГИПЕРМӘТІНІН ЗЕРТТЕУ..... 176

Оспанова Ақдир Абдулхакқызы, Қалжабаева Салма Абрамықызы

АЛАШ ҚАЙРАТКЕЛЕРІНІҢ ДІН МӘСЕЛЕСІНДЕГІ ҚОҒАМДЫҚ..... 179

Сатылханова Гүлмира Ашханқызы, Тақырарқызы Алуа Весапқызы

ҚАЗІРТІ ҚАЗАҚ ПРОЗАСЫНДАҒЫ ҚҰС ОБРАЗЫНЫҢ СИМВОЛИКАЛЫҚ МӘНІ..... 183

Сатылханова Гүлмира Ашханқызы, Тақырарқызы Алуа Весапқызы

ҒАБИТ МҮСІРЕПОВТІҢ «ТАЛПАҚ ТАНАУ» ӨНГІМЕСІНДЕГІ КӨРКЕМДІК ДЕТАЛЬ ҚОЛДАНЫСЫНЫҢ ЭТНО-МӘДЕНИ СИПАТЫ..... 187

Бексегітова Рауан Маратқызы

РОМАНТИЗМ ЖӘНЕ КЕНЕС ДӘУІРІНДЕГІ ҚАЗАҚ ӨДЕБИЕТІ..... 190

Еспенова Толқын Тұрсынқызы

ҚАЗАҚ ТІЛІНДЕГІ АРАБ КІРМЕ СӨЗДЕРІНЕН ЖАСАЛҒАН ҚОҒАМДЫҚ - ӨЛЕУМЕТТІК ТЕРМИНДЕР..... 193

Төштінова Мәшһүк

ТАРИХИ ТАҚЫРЫМДА НЕГІЗДЕЛГЕН ДРАМАТУРГИЯНЫҢ ҰЛТЖАНДЫЛЫҚТЫ ДАРЫТУДАҒЫ РОЛІ..... 196

Хасалин Фариза, Нұрбаева Жамар Құматқызы

«БІЗДІҢ МАҚЫЛ» АҚПАРАТТЫҚ-САРАПТАМАЛЫҚ БАҒДАРЛАМАСЫНЫҢ ЛИНГВИСТИКАЛЫҚ ТАЛДАУЫ..... 202

ОҢТУСТІК КАЗАҚСТАН МЕМЛЕКЕТТІК ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ИНСТИТУТЫ

«ЭКСПО - 2017: АҚПАРАТТАНДЫРУ – ҚОҒАМ ДАМУЫНЫҢ БОЛАШАҒЫ» БЕКТАЕВ ОҚУЛАРЫ - 2 атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция МАТЕРИАЛДАРЫ

МАТЕРИАЛЫ международной научно-практической конференции «ЭКСПО - 2017: ИНФОРМАТИЗАЦИЯ – БУДУЩЕЕ РАЗВИТИЕ ОБЩЕСТВА» БЕКТАЕВСКИЕ ЧТЕНИЯ - 2

MATERIALS International scientific and practical conference «EXPO - 2017: INFORMATIZATION IS FUTURE OF SOCIETY DEVELOPMENT» BEKTAEV READINGS - 2

I бөлім

Шымкент 2016

Балабаев Е.Ш., Ибисарова Г.А. ҰЛТТЫҚ СПОРТ ТҮРЛЕРІНІҢ ОЙЫНДАРЫНЫҢ ЖАСТАРДЫҢ САЛАУАТТЫ ӨМІР САЛҒЫН ДАМУЫНДАҒЫ ОРНЫ МЕН РӨЛІ.....	371
Бегдаулетова Қ.Д. ҚАЗАҚ ФИЛОСОФИЯСЫНЫҢ ҚАЛЫПТАСУЫНДАҒЫ ҚҰНДЫ ОЙЛАР.....	376
Дәуітбаева А.М. ПРИОРИТЕТНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН.....	379
Генкина А.В., Сағындықова Б.Е. УРБАНИЗАЦИЯ КАК СОЦИАЛЬНО-ДЕМОГРАФИЧЕСКИЙ ФЕНОМЕН.....	383
Есполова Т. Т. ҚАЗАҚ ӨЙЕЛДЕРІ ЕСІМДЕРІНІҢ ЭТНОМӘДЕНИ МАЗМУНЫ.....	386
Жадраев И.К., Махан Т.У., Асанова С.Э. ЖАҢА ЕҢБЕК КОДЕКСІНІҢ ЖҰМЫСҚЕР МЕН ЖҰМЫС БЕРУШІНІҢ ҚҰҚЫҚТЫҚ ҚАТЫНАСЫН РЕТТЕУДІҢ ЕРКІШЕЛІГІ.....	390
Жадраев И.К., Махан Т.У., Жуписалиев А.Т. КОНСТИТУЦИЯ ЕТМБЕНДІКТІҢ НЫСАНЫ ЖӘНЕ ТҰРАҚТЫЛЫҚТЫҢ КЕҢІЛІ РЕТІНДЕ.....	392
Жадраев И.К., Махан Т.У., Жуписалиев А.Т. АЗАМАТТЫҚ ІСТЕР БОЙЫНША СОТ ӨНДІРСІН ЖЕТІЛДІРУ МӘСЕЛЕСІ.....	395
Жадраев И.К., Махан Т.У., Жуписалиев А.Т. ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫҚ МЕНШІК ҚҰҚЫҒЫ ОБЪЕКТТЕРІНІҢ ТҮСІНІП ЖӨНЕ ОЛАРДЫ ЖІКТЕУ.....	398
Жадраев И.К., Махан Т.У., Омарова А.Д. КОСІМШЕЛІК ҚІЗМЕТІ МЕМЛЕКЕТТІК ҚОЛДАУДЫҢ ҚҰҚЫҚТЫҚ МЕХАНИЗМІ ЖӨНЕ ОНЫҢ ТИМДІЛІГІН АРТТЫРУ МӘСЕЛЕСІ.....	401
Жадраев И.К., Махан Т.У., Омарова А.Д. МҰРАҒЕРЛІК ҚҰҚЫҚ МЕНШІК ҚҰҚЫҒЫНЫҢ ПАЙДА БОЛУ ШАРТЫ РЕТІНДЕ ТҮСІНІП.....	404
Жанар Ж., Тұрдалиева А.Ш., Жумадилова А. С. БАЛАЛАР ҮЙІ ТӨРБЕЛЕНУШІЛЕРІНІҢ ЭМОЦИОНАЛДЫ ЕРІКТІ АЙМАҒЫН ӘЛЕУМЕТТІК ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЖҰМЫСТА ЗЕРТТЕУ.....	407
Жұбанов А.К. КОРПУСТЫҚ ЛИНГВИСТИКА – ҚАЗАҚ ТІЛ БІЛІМНІҢ ЖАҢА БАҒЫТЫ.....	410
Иманалиев Р. А. САЙФ САРАИДІҢ «СҮЛИСТАН» ДАСТАНЫНЫҢ СТИЛІ.....	414
Исегалиева Ж.М., Сағиев А.Т. РОЛЬ НАЦИОНАЛЬНОГО СОЗНАНИЯ В ОБРАЗОВАНИИ.....	417
Кемелбеков К.Е., Мұхамбетов А.М. ҰЛТТЫҚ МӘДЕНИ-ӘЛЕУМЕТТІК ҚҰНДЫЛЫҚТАР.....	419
Кислова К.К. АҒЫШШЫ ТІЛІН ҮЙРЕТУДЕ СИТУАЦИЯДАН ПАЙДАЛАНУ.....	424
Колдасбаева З.Ш. КОГНИТИВНЫЙ АСПЕКТ ФОРМИРОВАНИЯ ВТОРИЧНОЙ ЯЗЫКОВОЙ ЛИЧНОСТИ.....	428
Космуратов А. У., Айғабай М. Б. ОБУЧЕНИЕ ГРАММАТИЧЕСКОЙ СТОРОНЕ ГОВОРЕНИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА.....	431
Қали М., Тұрдалиева А. Ш., Берденова А. С. ҚАРАУСЫЗ ҚАЛҒАН БАЛАЛАРМЕН ӘЛЕУМЕТТІК-ПРОФИЛАКТИКАЛЫҚ ЖҰМЫС ЖҮРІЗУ.....	435
Қошанова Н. Д., Серік Г. ҒАЛЫМ Р.СЫЗДЫҚ ЖӘНЕ ҚАЗАҚ ТІЛІНІҢ ТАРИХИ ЛЕКСИКОЛОГИЯСЫ.....	439
Құрбанов А.Г., Тоғасова Т. Т. БАТА-ТІЛЕК МӨНДІ ГИБРАТТЫ ШЕШЕНДІК СӨЗДЕРДІҢ ТІЛДІК- СТИЛИСТИКАЛЫҚ БЕЛГІЛЕРІ.....	444

Мақпалова Д.А. ӘБУ РАЙХАН БИРУИДІҢ ФИЗИКАЛЫҚ ҚОЗҚАРАСТАРЫ.....	446
Мамыт А.А., Маманова М.К. ФОЛЬКЛОРЛЫҚ САНА МЕН ТІЛ ТҰТАСТЫҒЫ.....	449
Несібек Г.Н., Сейтметова А.А., Сейтметова Ж.А. КӨНДІ-КҮЙДІ БІЛДІРЕТІН ФРАЗЕОЛОГИЗМДЕРДІҢ ЛЕКСИКА-СЕМАНТИКА- ЛЫҚ ТӨПТАРҒА ЖІКТЕЛУ СЫПАТЫ.....	453
Нурманова Г.А. ШАҒЫН ЖӘНЕ ОРТА БИЗНЕСТІҢ ДАМУЫНДАҒЫ БАЛҚЫТҚ ПЕСИЕЛЕНУДІҢ АЛАТЫН ОРНЫ.....	457
Нұрпейісов Н.Ж., Қалтайқызы Г. Е.ЫСМАЙЫЛОВ ЖӘНЕ МҰҚАНОВТАНУ ҒЫЛЫМЫ.....	462
Омаров Т., Қалтайқызы Г. ЖАЗУШЫ ЖӨЛЕЛІ КЕТТІБЕК ШЫҒАРМАЛАРЫНДАҒЫ ӨМІР ШЫҢДЫҒЫ ЖӘНЕ КӨРКЕСІМДІК ШЕШІМ.....	467
С.А.Рамазанова, Б.А.Бұрқалиев, Ф.Б.Серіпбаева ИНСТРУМЕНТЫ МАРАГИНСКОЙ ОБСЕРВАТОРИИ.....	471
Сайыпов Д.А. XIX ҒАСЫРДЫҢ СОҢЫ МЕН XX ҒАСЫРДЫҢ БАСЫНДАҒЫ АҚТӨБЕ ҚАЛАСЫНДАҒЫ РУХАНИ ӨЗГЕРІСТЕР.....	473
Сазова А.К., Жапысбаева Б.К. ҚАЗАҚ ТІЛІНДЕТІ СОЗ ТІРКЕСІНЕ ҚАТЫСТЫ ПРОФЕССОР Т. САЙРАМБАЕВ- ТЫҢ ЗЕРТТЕУЛЕРІ.....	477
Сызықова М.С. К ВОПРОСУ О СИНТАКСИСЕ ТЕКСТОВ РЕКЛАМЫ.....	480
Сызықова Г.М., Бесбай Ж. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА АЗАМАТТЫҚ ҚОҒАМДЫ ДАМУ МӘСЕЛЕСІ.....	483
Сыраидина Р.Т. ЛИРИКАЛЫҚ ӨНДІР МЕН КҮЙЛЕРДІҢ ЕМДІК ҚАСИЕТІ.....	487
Тілекова А.Ж., Қомабекова З.Е. КОСТҰРА ЖОТАСЫНА ФИЗИКАЛЫҚ-ГЕОГРАФИЯЛЫҚ СИПАТТАМА.....	490
Тайтәліева Г. А. ҚАЗАҚ ТІЛІНДЕТІ ДАУЫССЫЗ ДЫБЫСТАРДЫҢ ТҮРЛЕРІН МЕНГЕРТУДІҢ ТИМДІ ЖОЛДАРЫ.....	493
Тыңилов Э.И. ҚАЗАҚТАРДЫҢ ҒАРЫШТЫҚ-КЕҢІСТІКТІК ҚОЗҚАРАСТАРЫНЫҢ ҚАЛЫПТАСУЫ.....	497
Тәуірбергенов М.Ж., Жолдасбекова Г.Д., Ахметова К. БЕЙНЕЛЕУ ӨНЕРІН ОҚЫТУДА ӨН-КҮЙ САБАҒЫМЕН ИНТЕГРАЦИЯЛАУ МҮМКІНДІКТЕРІ.....	499
Торасова М. И. САЙРАМ АУДАНЫНЫҢ ЭТНОТУРИЗМНІҢ ӘЛЕУЕТІ.....	502
Тұлбаев А.Р., Нисербеков С.К. СПОРТ – ОСНОВА ФОРМИРОВАНИЕ ЛИЧНОСТИ.....	506
Тұлбаев А.Р., Жұматова О.Қ. ДЕНЕ ТӨРБИЕСІ МҮҒАЛІМНІҢ КӨСІНІ ШЕВЕРЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ.....	509
Тұлбаев А.Р., Тұрдалиев А.Т. СПОРТТАҒЫ ТӨРШІЛЕРДІҢ ТӨРБИЕЛІК МАҢЫЗЫ.....	512
Тұрысқұлов О.Ж. ДЕНЕ ШЫҒЫСТЫРУ-САУЫҚТЫРУ ЖҰМЫСТАРЫ НЕГІЗІНДЕ МАМАН ДАЙЫНДЫҒЫН ЖЕТІЛДІРУ.....	513
Тұлбаева Ш. А. ҚАЗАҚ АУЫЗ ӨДЕНІЕТІ ҮЛГІЛЕРІНДЕП ЕҢБЕК ТӨРБИЕСІ.....	516
Хажиев С. К. ҚАЗАҚ МАЛ ШАРУАШЫҒЫНЫҢ ҚОЛДАНБАЛЫҚ МАҢЫЗЫ.....	520

2. Парк Р. Город как социальная лаборатория// Социологическое обозрение. Том 2, №3, 2002, С. 4
- 3.Винский А.Г. Серп и рубль: Консервативная модернизация в СССР. М., 1998, С.79
- 4.Гидденс Э. Социология/При участии К.Бердсола. М., 2005, С. 499
- 5.Там же, С. 500
6. Парк Р. Город как социальная лаборатория// Социологическое обозрение. Том 2, №3, 2002, С. 12
- 7.Введение в демографию/ Под ред. В.А.Ионцева, А.А.Саградова. М., 2002, С.394
8. Tacoli C. Urbanization, gender and urban poverty: paid work and unpaid carework in the city/ Urbanization and emerging population issues working paper 7. International institute for environment and development , UNPF, 2012, pp. 8
- 9.Гидденс Э. Социология/При участии К.Бердсола. М., 2005, С. 514
- 10.Вакан Л. Городская маргинальность грядущего тысячелетия// Неприкосновенный запас, М., 2010, №2 (70), С. 4-5
- 11.Народонаселение мира в 2011 году. Люди и возможности в мире с населением 7 миллиардов. ЮНФПА. 2011, С. 135

ҚАЗАҚ ӘЙЕЛДЕРІ ЕСТІМДЕРІНІҢ ЭТНОМӘДЕНИ МАЗМҰНЫ

Есенова Т. Т.

Т.Қ.Жүргенов атындағы Қазақ Ұлттық өнер академиясы

Резюме

В данной статье автор рассматривает вопрос тайны происхождения казахских женских имен.

Abstract

In this article the author considers the mystery origin of Kazakh female names.

Танымның мүмкіндігіне сай қалыптасқан этнос тілі сол аймақтағы қажеттіліктерді қамтамасыз етеді. Сонымен оның ішкі табиғаты таным деңгейімен өлшенеді. Ал танымның тілден тыс көрінісі салт-сана, әдет-ғұрыпқа жатыр. Демек, тілдегі сөздерді атауыштық қасиеті бойынша тану аз, этностық салт-дәстүрмен де тілдегі бар дайын сөздерден жасалғанмен, мұның да ішкі болмысын ұлттық таным-дүниесі білмейді. Мұнан антропонимдерден салт-сана әдет-ғұрыпты өзара байланыста қарауға жетелейтін себептердің бар екеніне көз жеткіземіз. Бұл екеуі екі түрлі сипаттағы бір ғана таным процесінің жемісі. Көптеген ғалым сөзбектерінен осы сипат байқалады [1,2,3,4].

Антропонимдер мазмұнының астарлы сырларына үйілгенде, оның арнайы сөз етуге тиіс қырларының бірі – әдет-ғұрып, салт-сананың байланысты екеніне көз жеткізуге болады. «Тұрмыс дегеніміз әрбір халықтың ғасырлар бойы қалыптастырған сан-саналы тіршілігі, салт-санасы, әдет-ғұрып, күнделікті қоғамдағы өмірі, жашы ұлттың ерекшелігі» [5,5] - десе ғалым У. Шәлекенов «Қазақ халқының салт-дәстүрлері» атты еңбегінде. В.Г.Белинский салт-дәстүрдің өміршеңдігі жөнінде: «Әдет-ғұрып замандар бойы сыныптан өтеді. Өз дәуірінде ардақталып, ата-бабадан әулетке мұра болып ауысып, рудан руға, ұрпақтан-ұрпаққа жетеді. Олар халықтың сыртқы бейнесі болып табылады. Оның халық бет-әлпетісі бейне, болмысыз тас мүсін тәрізді...» - дейді [6,8]. Бізге жеткен тарих деректеріндегі алуан түрлі жабыттарды саралай келе, халықтың сипаттарына мән берер болсақ, салт-дәстүр белгілі бір топтың (ру, тайпа, ұлт) өзіне тән өмір сүру жүйесі негізінде туып, қалыптасады. «Салт-дәстүр дегеніміз не? – деген сұраққа ғалым У. Шәлекенов пікірі бойынша, жинақтаушы атау ретінде «тұрмыс» деп бір сөзбен жауап беруге болады. Сонымен қатар, бұл уақыт сынына таяған, оркестрлік бет бұрған халықтың барынша жүйеленіп, қалыптасқан өзіне тән өмір сүру формасы. Мұнан ол өзгермейді деген пікір

тумауға тиіс, керісінше салт-дәстүр уақыт талабына сай кешегінің негізінде дамып, жаңарып отырады.

Жоғарыда айтып өткеніміздей антропонимдердің тууы мен қалыптасуы, қоғам өмірі және халықтың таным түсінігімен тікелей байланыста болады. Осы тұрғыдан келгенде, көне дәуірлердегі жалпы түркі тілдеріне ортақ, сондай-ақ, бүгінгі күн қазақ тілінде қолданылып жүрген түрлі антропонимдердің тақырыптық топтарының өзі халықтық мағмылды құрайтыны даусыз. Демек, антропоним әлемін халық болмысының құрамдас бір бөлігі деп қарауға негіз бар. Өйткені, халықтың көне заманнан бүгінге дейінгі күнөкі тіршілігі, рухани әлем, жаратылыс жөніндегі таным-түйсігі антропонимдердің де өн бойынан көрініс тауып отыр.

«Әдет-ғұрып, салт-сана» десек, ойымызға көне дәуірлерден бері халқымыздың өмір сүру салтында қалыптасқан түрлі дәстүрлердің жанытығы оралады. Әуелде белгілі қажеттілікке байланысты шыққан тұрмыс тұтынымдарға халық өміріне сіңісу арқылы ұзақ уақыттар бойы қолданыстан түспеуіне байланысты дәстүрге айналған. Біздің айтамыз, осы дәстүрлердің антропонимдермен байланысы. Адам тұрмысындағы дәстүрдің қызметі мен орын ғалымдар пікіріне сүйенсек, былай анықтауға болады, «... мәдениеттің қай бір айғағы болса да, мейлі мифологиялық, филологиялық немесе тар аядағы терминологиялық айғақтар болсын, бәрі – бәрі мәдениет атты байтақ әлемде тек қана дәстүрдің көлігіне мінгесін ілгері жылжиды» [7,14] – дейді А.Сейдімбек. Демек, бұл аймақтағы мәселе жайын сөз еткенде, оның айқындылығын дәстүрге айналу мүмкіндігімен шамалаймыз. Бұл тұрғыдан келгенде біз осылардың ішінде ат қою дәстүріне тоқталуға тиісіз. Себебі ат қою біріншіден, халықтың ой – арманы, тілегі, келер күнге деген сенімімен байланысты болса, екіншіден, мұнда түрлі діни нанымдардың ізі жатыр.

Ат қою туралы Т.Жанұзақов «Кісі есімдерінің шығу, қойылу тарихы өте көне замандарға, алғашқы рулық қоғамға барып тіркеледі. Әуелде ру, тайпа аттарының, содан кейін кісі аттарының шыққаны күні бүгінге ғылымға белгілі болып отыр» деген пікір айтады [8,17]. Қазақ ауыз әдебиетіндегі, көптеген шығармада кейіпкерлер атының қойылуы жөнінде деректер бар. Бала туганнан кейін қырық күн өткен соң, ел ішіндегі ауыл дуалы қарияға немесе баланың атасына, әжесіне, немересінің атын қойғызды. Кейде «Қырықтың бірі Қыдыр» деп құдайы қонаққа да баланың атын қойғызатын сәттер болады. Көбінесе молданы өкеп азан шақырып, баланың атын қояды. Ат қойудың өзінен бүкіл бір халықтың ұлттық ерекшелігі таным-түсінігі, ой-арманы ап-айқын көрініп тұрады» [6,15]. Осы тұстан да ат қоюдың ұлтымызға тән ерекшелігі сонау көне заманнан келе жатқан дәстүр жалғастығы екенін байқауға болады. Шығуы көне түркі дәуірімен ұштасып келе жатқан «Алпамыс батыр» жырында «Бір молданы алдырып, ат міншіріп, Ұятан деп ол баланың атын қойды» деген жолдар кездеседі. Өрине молдаға ат қойғызу жыры кейінгі ғасырларда ислам дінімен байланысты енген элемент болуы мүмкін, айтамыз – молда аңғызып, сый-сиянат көрсетіп, ат қойдыру саби есіміне үлкен мән берілгендіктің көрінісі. Дәстүрдің осы түрі ауыз әдебиетінде басқаша қырынан да көрінеді. Мұнда, әулінен әуліне қоймай, қалдырып, етегін иісінгел сыдырып, айдап ай, жылдардан жыл өткенде бір перзентке зар көңіл, әулінің жебеуімен арманына жетіп, бір ұл, бір қыз перзент көреді. Ондай жағдайда перзенттің атын әулінің аян беруімен қояды. Мысалы, «Алпамыс батыр» жырында Баба түкті Шашты Әзіз «Ұлының атын Алпамыс, қызының атын Қарлығаш қой» («Алпамыс батыр» жыры) десе, «Ақжүніс батыр» жырында, оның түсіне Арыстан хан кіріп, «Әйелің сіді ұл туар...атын Кеңес қой!» деп қайып болады [9,224].

Ауыз әдебиетіндегі негізгі кейіпкерлердің өмірге келуі мен атының қойылуы біріншіден осы сарында болып келеді. Әулілерді аралап перзент тілеу, түс көріп ертеңгі күнді болжау, мұның саби атын қоюға тиістер әсері тек ауыз әдебиетімен шектеліп қана қоймай, бүгінгі тұрмысымызда әлі жалғасып келе жатқаны жасырын емес. Мұнан ат қою дәстүрі мен ат қоюшы арасындағы байланыс келіп туындайды. Жашы сипатына

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ АҚПАРАТ МИНИСТРЛІГІ
Т.ЖҰРГЕНОВ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ӨНЕР АКАДЕМИЯСЫ

МИНИСТЕРСТВО КУЛЬТУРЫ И СПОРТА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
КАЗАХСКАЯ НАЦИОНАЛЬНАЯ АКАДЕМИЯ ИСКУССТВ ИМ.Т.ЖУРГЕНОВА

MINISTRY OF CULTURE AND SPORT OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
T.K. ZHURGENOV KAZAKH NATIONAL ACADEMY OF ARTS

ҚАЗАҚТЫҢ ТҮНГЫШ КӘСІБИ ТЕАТР РЕЖИССЕРІ, ПРОФЕССОР АСҚАР
ТОҚПАНОВТЫҢ 100 ЖЫЛДЫҒЫ МЕН
ҚАЗАҚ ХАНДЫҒЫНЫҢ 550 ЖЫЛДЫҚ МӘРЕЙТӨЙІНА АРНАЛҒАН
«БҮГІНГІ ТЕАТРДЫҢ ДАМУ МӘСЕЛЕЛЕРІ МЕН ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ»
АТТЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛДАРЫ

МАТЕРИАЛЫ
МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ
«ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОВРЕМЕННОГО ТЕАТРА»
ПОСВЯЩЕНАЯ 100-ЛЕТИЮ ПЕРВОГО ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ТЕАТРАЛЬНОГО
РЕЖИССЕРА, ПРОФЕССОРА АСКАРА ТОҚПАНОВА И 550-ЛЕТИЮ КАЗАХСКОГО
ХАНСТВА.

CONFERENCE PROCEEDINGS
OF INTERNATIONAL RESEARCH AND PRACTICE CONFERENCE
«PROBLEMS AND PROSPECTS OF MODERN THEATER DEVELOPMENT»
TO THE 550TH ANNIVERSARY OF THE KAZAKH KHANATE AND 100TH
ANNIVERSARY OF THE FIRST PROFESSIONAL THEATER DIRECTOR, PROFESSOR
ASKAR TOKPANOV.

АЛМАТЫ
ALMATY
27-28 қараша, 2015
27-28 ноябрь, 2015
April 27-28, 2015

Кинотанушы Б.Р. Нөгербектің шығармашылығы.....	261
Омарова А.К., Сағатбаева Г.Ш. Специфика создания образа в кино через возможности искусства грима.....	265
Мыса Мұратқызы. Қытайдағы казак киносының алғашқы кезеңі және дамуы.....	270

Секция 5. Әлеуметтік-гуманитарлық пәндер
Социально-гуманитарных дисциплин
Social and humanitarian sciences

Алижанова А.Ш. Қазақтың дәстүрлі ойын-сауық мәдениеті.....	273
Қусанов Д.У., Аюпова З.К. «Алаш бағдарламасы» - XX ғасыр басындағы казак мемлекетігін қалыптастырудың заттамалық үлгісі ретінде.....	279
Айтқұлова Ж.Б. Интенсивные и интерактивные приемы в обучении русскому языку как иностранному.....	284
Алдабергенова Г.Д. К вопросу о тюркизмах в русском языке.....	288
Еспенова Т.Т. Антропонимикалық лингвокультуремалардың ұлттық сипаты.....	292
Тауенов К.Е. Казakhstan на пути к устойчивому развитию.....	295
Курмангалев А.Ч. Использование икт в обучении студентов на современном этапе.....	300
Шаймерденова М.Д. Глубокие жипотворимые корни великой степи как источник сохранения культурного наследия.....	305
Косазарова С.Д. Кейс-стади әдісін оқу үрдісінде қолдану жолдары.....	309
Жанакова Д.М., Нұрлыбаева Э.Н. Кредиттік жүйе, қашықтықтан білім беру үдерісінде ақпараттық-коммуникациялық технологияны қолданудың тиімділігі.....	312
Қадирова Р. Жай сойлемнің абстрактылық-грамматикалық мағынасы.....	316
Шатаманова Ж.Д. Речевая культура современного студента.....	320
Жұманшева Т.С. Балабақшалар жүйесінде рухани адамгершілік тәрбиесінің ұлттық дәстүрлер негізінде дамуы.....	323

Еспенова Т.Т.,
Т.К.Журғенов атындағы
Қазақ ұлттық өнер академиясы
Алматы қаласы, Қазақстан
tokpun_espenova@mail.ru

АНТРОПНИМИКАЛЫҚ ЛИНГВОКУЛЬТУРЕМАЛАРДЫҢ ҰЛТТЫҚ
СИПАТЫ

Түйін Бұл мақалада лингвокультуремалар лингвомәдениеттанудың біріктіретін ретінде қарастырылады. Автор қазақ халқының ономастикалық лингвокультуремаларын терең сипаттайды. Қазақ халқының ономастикасына табиғи құбылыстар, дәстүр, наным-сенімдер жер етеді. Лингвокультуремалары 3 топқа бөлуге болады: ұлт турмысының материалдық мәдениеті жағын қамтып көрсететін лингвокультуремалар, ұлттық мәдениетті иерархиялық мәдениеттік тұрғымен жағынан көрсететін аксиологиялық сипаттағы лингвокультуремалар, құндылықтар тұрғымен жағынан көрсететін аксиологиялық сипаттағы халқының турмысының табиғи құбылыстар. Автор антропонимикадағы лингвокультуремалар қазақ халқының турмысының табиғи құбылыстар болып екендігін қорыта айтады.

Резюме В данной статье рассматриваются лингвокультуремы как единицы лингвокультурологии. Автор подробно описывает ономастические лингвокультуремы казахского народа.

Ономастика казахов отличается в силу влияния природных явлений, традиций, веры и др. внешних факторов. Лингвокультуремы можно разделить на три группы: лингвокультуремы, отражающие материально-фактологическую часть национального бытия, лингвокультуремы аксиологического характера, показывающие национальный менталитет с позиций иерархии ценностей, стереотипы, речеведческие лингвокультуремы. Автор приходит к выводу, что лингвокультуремы в антропонимике - важная составляющая бытия казахского народа на протяжении всей его жизни.

Abstract: This article analyzes linguo-cultureme as the units of the cultural linguistics. Author describes in detail the onomastic linguo-cultureme of the Kazakh folk.

The onomastics of Kazakhs differs from others due to the influence of national phenomena, traditions, beliefs and other external factors. Linguo-cultureme divide into three groups: linguo-cultureme that show material factual part of national being, linguo-cultureme of the axiological character that show national mentality from the position of the hierarchy of the values, stereotypes speech and behavioral linguo-cultureme. The Author came to conclusion that linguo-cultureme in anthroponomics are the important component of the life of the Kazakh folk during it's existence.

Клт сөздер антропонимика, ономастика, лингвокультурема.

Ключевые слова: антропонимика, ономастика, лингвокультурема.

Keywords: anthroponomics, onomastics, linguo-cultureme.

Ономастикалық лингвокультуремалардың ұлттық-мәдени ерекшеліктерді танытуда атқаратын ролі ерекше екені мәлім. Себебі бұл сала өзінің бойына лингвистикалық, тарихи өркеніеттік және мәдени деректерді жинаған ерекше лингвомәдени бірліктер болып табылады [1, 21-6].

Антропонимдер дегеніміз әрбір адам аты дейтін болсақ, осы антропонимдер әр түрлі объектілердің атауында негіз ретінде қолданылады. Олар микропонимияда өте жиі кездеседі. Осылайша үй және аула едетте үй иесінің атымен, лақап атымен, тегімен аталады. Мысалы, Малдесөнар үйі десең Малдест деген кісі есімімен сол үйдің аталғанын аңғаруымызға болады [2, 17-18 б.].

Қазақ есімдерін зерттеудің тарихи-мәдени аспектісі есімдер пайда болатын және олардың жүйесі дами алатын ұлттық-мәдени фонды зерттеуді білдіреді.

Зерттеу, осы бағыттағы есімдік жүйесінің дамуына әсер еткен ұлттық мәдени-тарихи факторларды комплексі зерттеу жолымен іске асырылады.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ СПОРТ МИНИСТРЛІГІ
Т. ЖҮРГЕНОВ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ӨНЕР АКАДЕМИЯСЫ
«НҮРҒИСА ТІЛЕНДИЕВ» ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚОҒАМДЫҚ ҚОРЫ

МИНИСТЕРСТВО КУЛЬТУРЫ И СПОРТА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
КАЗАХСКАЯ НАЦИОНАЛЬНАЯ АКАДЕМИЯ ИСКУССТВ ИМ. Т. ЖУРГЕНОВА
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОБЩЕСТВЕННЫЙ ФОНД ИМ. Н. ТЛЕНДИЕВА

MINISTRY OF CULTURE AND SPORT OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
T.K. ZHURGENOV KAZAKH NATIONAL ACADEMY OF ARTS
N.TLENDIYEV INTERNATIONAL NON-GOVERNMENTAL FUND

«Нұрғиса Тілендиевтің мұрасы және жаңа қазақстандық патриотизмі қалыптастыру» тақырыбындағы ұлы композитордың 90-жылдығына және Ұлы Отан соғысындағы Жеңістің 70-жылдығына арналған Халықаралық ғылыми-практикалық конференция

Международная научно-практическая конференция «Творческое наследие Нургисы Тлендиева и формирование нового казахстанского патриотизма», посвященная 90-летию великого композитора и в честь 70-летия Победы в Великой Отечественной войне

International scientific-practical conference «The artistic heritage Nurgisya Tlendiyev and formation of a new Kazakhstan patriotism» dedicated to the 90th anniversary of the great composer in honor of the 70th anniversary of the Victory in the Great Patriotic War

АЛМАТЫ
ALMATY
16 қазан 2015 жыл
16 октября 2015 года
October 16, 2015

ӨОЖ 78 (063)
КБЖ 85.31
Н 86

РЕДАКЦИЯЛЫҚ АЛҚА:

Бас редактор - Нүсіпжанова Б.Н., Қазақстан Республикасының еңбегі сіңірген қайраткері, профессор
Бас редактордың орынбасары - Халықов Қ.З., филол.ғ.д., профессор
Редакциялық алқа мүшелері - Қайыранов Е.Б., PhD докторы, доцент
- Масатбаев О.Ж., Н.Тлендиев қорының директоры, Халықаралық ақпараттандыру академиясының академигі
Техникалық редактор - Тлеудінова Ж.А., магистр, аға оқытушы

Н 86 Нұрғиса Тілендиевтің мұрасы және жаңа қазақстандық патриотизмі қалыптастыру // Халық. ғыл. - прак. конф. Балқандамалар жинағы, Т.Жүргенов ат. ҚазҰҒА. – Алматы: Т.Жүргенов ат. ҚазҰҒА, 2016 - 174 б.

ISBN 978-601-265-218-5

Жинақта Т.Жүргенов атындағы ҚазҰҒА ұйымдастыруымен өткен «Нұрғиса Тілендиевтің мұрасы және жаңа қазақстандық патриотизмі қалыптастыру» тақырыбындағы Халықаралық ғылыми-практикалық конференцияның материалдары берілген.

Конференцияның негізгі мақсаты: Н.Тілендиевтің музыка өнерін өркендетуге сіңірген ерен еңбегін зерттей отырып, қазіргі өнертану ұстанымдарымен оның шығармашылық мұрасын қайтадан жандандыру, замандастары мен шәкірттерінің естеліктері арқылы әйгілі ұлғаның өміріндегі жаңа, бұрын анықталмаған жақтарын жан-жақты саралау.

Жинақ жоғары оқу орындарының оқытушыларына, докторанттарға, магистранттарға, ғылыми қызметкерлерге және өнер дамуының мәселелеріне қызығушылық танытатын барлық оқырман қауымына арналған.

ӨОЖ 78(063)
КБЖ 85.31

ISBN 978-601-265-218-5

© Т.Жүргенов ат. ҚазҰҒА, 2016

Хуавыш Е.Х. Н.Тлендиевтің қазақ музыка өнеріндегі орны.....	55
Галимжанова А.С. Поэтика и духовность в творчестве Гани Бахна и Нургисы Тлендиева.....	59
Егінбаева Т.Ж., Айтхожина Д.С. Нургиса Тлендиевтің вокалдық шығармашылығы туралы.....	63
Қаржаубаева С.К. Творческое сотрудничество Нургисы Тлендиева и Гульфарус Исмаиловой.....	67
Елубаева М.А. Песни великого Мастера.....	72
Оспанова Т.У., Мельникова А.Ю. Особенности воплощения музыкального образа в творчестве Н.Тлендиева.....	75
Азметбекова Д.А., Яновский С. Формирование нового казахстанского патриотизма на примере песен военных лет.....	78
Алмаева А.М., Закирьянов А.К., Жұрмаш А.М., Ақбаева Г.М. Подготовка будущих специалистов профессионального обучения на основе технологии развития критического мышления.....	81
Айтбаева Н.Б. Формирование патриотизма на примере курдской диаспоры Казахстана (К 70-летию ВОВ).....	84
Алпысбаева Н.С. Балалар әлебинегі арқылы студенттерге патриоттық тәрбие беру.....	89
Жұрмаш А.Ы. Болон үдерісі аясында болашақ өнер мамандарын оқытып, тәрбиелеудің өзекті мәселелері.....	94
Азметбек С.А., Сомов А. Формирование нового казахстанского патриотизма в курсах социально-гуманитарных дисциплин.....	96
Булатов Ф.Б. Густав Малер Симфония №3. Современный взгляд на исполнение соло первого тромбона из первой части.....	98
Еспенова Т.Т. Ұлы далалар – мерейлі жыл.....	102
Қаратаева Д.Ғ. XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы қазақ әйелдерінің қоғамдағы ролі.....	106

Обычно над третьим сольным эпизодом работают меньше, потому как считается, что это укороченная версия первого соло. Но мы все же рассмотрим его и Джей Фридман также дает рекомендации по исполнению этого эпизода: «Это соло начинается за один такт до 38 цифры. До вашего вступления играет третья труба. В этом сольном эпизоде нужно делать *dim* на каждом длинном «ля». В 59 цифре стоит обратить внимание на «губато» и *accel.* на триопах. Это соло необходимо играть очень плотным звуком. Нельзя перед цифрой 60 делать *dim* слишком рано, триоли должны быть наполненными звуком».

Как мы видим, основная часть комментариев затрагивает вопросы ступо технические, и по своему содержанию более близки к методическим рекомендациям по исполнению. Но, нужно заметить, что через чисто технические рекомендации, проявляется более точный художественный образ ввиду сложнейшей музыкальной драматургии, этого произведения. Каждый короткий эпизод имеет подробные инструкции по исполнению, и исполнители стараются воплотить точную штриховую и тембровую палитру Малера. Затрагиваются все известные музыкальные средства выразительности, ритм, штрихи, тембровая окраска звука и многое другое.

Таким образом, приведенные комментарии свидетельствуют о высоком уровне ответственности перед авторским текстом и подготовке, исполнителей на духовых инструментах в США. Также существует специальная аудитория, для которой направлены, подобные рекомендации.

Конечно же, не представляется возможным в рамках одной статьи всесторонне охватить и творчество Джей Фридмана, а также рассмотреть все известные и сложные для исполнения соло тромбона из современного симфонического репертуара. Чтобы промониторить положение современного исполнительства в США и отношения к исполнению оркестровых соло, мы ограничились наиболее значимыми тремя.

Подводя итог данной работы, имеет значение отметить, что заявленная тема – Современного исполнительства на тромбоне, имеет малую степень изученности в Казахстане, и углубить знания позволят дальнейшие научные поиски исследователей в области духовых инструментов.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Официальный сайт Джей Фридмана <http://www.jayfriedman.net/>
2. Официальный сайт «Всероссийской ассоциации тромбонистов» www.russian-trombone.com
3. http://www.jayfriedman.net/articles/mahler_3
4. Форум тромбонистов. www.tromboneforum.org
5. Мильева Л. Густав Малер (1860 – 1911) краткий очерк жизни и творчества. Популярная монография. –Л.: Музыка, 1972.

Еспенова Т.Т.,
Т.Жүргенов ағындағы
Қазақ Ұлттық өнер академиясы
г.Алматы, Қазақстан

ҰЛЫ ДАЛАДА - МЕРЕЙЛІ ЖЫЛ

Аннотация: В данной статье рассматриваются новые принципы социальной политики Казахстана в стратегии «Казахстан-2050» и проекте «Мәңгілік ел». Анализируется понятие «патриотизм», в свете 550-летия Казахского ханства, 20-летия Ассамблеи народа Казахстана, 20-летия Конституции РК, 70-летия Победы в Великой Отечественной войне.

МЕЖДУНАРОДНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Кафедра «Медиакоммуникации и Истории Казахстана»

Сборник материалов
Международной научно-практической конференции:

**«550-ЛЕТИЕ ОБРАЗОВАНИЯ КАЗАХСКОГО ХАНСТВА:
ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ
ГОСУДАРСТВЕННОСТИ КАЗАХСТАНА»**

УДК 94 (574)
ББК 63.3 (5Каз)

Ответственный редактор: Ректор Международного университета информационных технологий, доктор экономических наук, профессор Шыныбеков Д.А.

Редакционная коллегия:

Ниязгулова А.А., кандидат филологических наук, асоц.профессор МУИТ, заведующий кафедрой «Медиакоммуникации и Истории Казахстана»
Колбай Н.С., доктор биологических наук, профессор МУИТ
Кызырбекұлы Д.Б., доктор политических наук, профессор МУИТ
Мауленов К.С., доктор юридических наук, профессор МУИТ
Мельдибекова З.А., кандидат исторических наук, асист.-профессор МУИТ
Нурмузабетова Г.А., кандидат биологических наук, асист.-профессор МУИТ
Омаш Н.Н., кандидат политических наук, асист.-профессор МУИТ
Толубеков А.С., кандидат философских наук, асист.-профессор МУИТ
Тунигтарова Л.Н., кандидат исторических наук, асист.-профессор МУИТ
Величиева С.Н., кандидат филологических наук, асоц.профессор МУИТ
Шорозов Д.Н., кандидат филологических наук, асист.-профессор МУИТ
Тоғартуқ П.Н., MBA, профессор МУИТ
Бек-Али Е.К., PhD, асист.-профессор МУИТ
Досқожанова А.Б., магистр философии, сениор-лектор МУИТ
Калмажанова Ш.Ш., магистр журналистики, сениор-лектор МУИТ
Цай А.В., магистр журналистики, сениор-лектор МУИТ
Асылва А.К., магистр филологических наук, администратор кафедры
Жармуханова Г., магистрант информатики, лаборант кафедры

П199 550-летие образования Казахского ханства: проблемы и перспективы государственности Казахстана: Сб. мат-в междунар. науч.-практ. конф. – Алматы, 2015. – 446с.

ISBN 978-601-280-620-5

В сборнике представлены доклады участников международной научно-практической конференции «550-летие образования Казахского Ханства: проблемы и перспективы государственности Казахстана», которая состоялась 17 марта 2015 года в Международном университете информационных технологий.

УДК 94 (574)
ББК 63.3 (5Каз)

ISBN 978-601-280-620-5

© Международный университет
информационных технологий, 2015

Кафедра «Медиакоммуникации и Истории Казахстана»

Сборник материалов
Международной научно-практической конференции

«550-летие образования Казахского Ханства:
проблемы и перспективы государственности
Казахстана»

АЛМАТЫ 2015

Аппақұшева Г.А., Алібаева С.А. Қазақстан: региональды экономика және перспективасы еге дамуы.....	187
Шаймерден Г.И. О некоторых аспектах информационной безопасности Казахстана.....	195
Алпыбеков Е.К., Бураев З.Р. Военно-прикладная подготовка казахов (исторический аспект).....	201
Жусупов А.С. История и современность стран организации ОДКБ.....	208
Труфанова Х.Х. Вопросы истории в казахском изобразительном искусстве.....	213
Әділбекова Л.М. Эстетикалық тәрбиенің мән-маңызы туралы	222
Мырзақұлова Г.С., Әділбекова Л.М. Бауыржан Момышұлының қанатты сөздері.....	226
Величенко С.Н. Исторические предпосылки становления правовой журналистики в Казахстане.....	229
Мауленова Б.Н. История становления банковского законодательства Республики Казахстан.....	234
Мұхитова О.Х., Жақыпқызы Б. Қазақ тілінде іс жүргізу тарихынан.....	239
Ибрагимов Н.А. Эволюция дизайна средств массовой информации в Казахстане.....	246
Кәкішев А.Ж. Қазақ мемлекеттілігіне қатысты тарихи тәжірибе және Қазақстанның болашағы.....	250
Әбдіраманова А.Б. Талғат Тілеужаев шығармашылығындағы тарихи образдар.....	258
Жанбыршыева А.О. Құлақпен Қожақовтың сөнеографиялық туындылары.....	263
Үмбетова Қ.Ж. Қазақ хандығы тұсындағы балалар образы «Ер Жанібек Бұрдулоқтың байлығын тұлған жырлар мен аңыздардың батыр бейнесі».....	267
Қарабалаева Б.Р. Ағамсалы Дүзелісов шығармашылығындағы қазақ хандығы мен балаларының тарихи кескінісі.....	275
Аймазов Б.С. Қазақ хандығының құрылған уақыты мен хандардың шығу тегі туралы зерттеулер мен аңыздар.....	286
Есепенова Т.Т. Тіл – тарих куәгері.....	293
Құтбаева А.А. Историческое развитие ситуационных центров в мире.....	301
Сарықатқан К., Бісқаева Р.Т., Жұдибаева Н.С. Нұрлытақ экономикалық Қызылорда облысының даму мүмкіншілігі.....	308
Рахмиев К.Х. История становления уголовного законодательства Республики Казахстан об уголовной ответственности за нарушение авторских и смежных прав в сети «Интернет».....	317

Есепенова Т.Т.,
педагогика магистрі, оқытушы
Т.Жүргенов атындағы Қазақ Ұлттық Өнер Академиясы

ТІЛІ – ТАРИХ КУӘГЕРІ

«Ана тілі – бәріміздің анамыз,
өйткені, ол – ұлтымыздың анасы».
Н.Ә.Назарбаев

Тіл – асыл ойдың бұлағы, Тәуелсіздік тұңғры. Мемлекеттік тіл — аса маңызды да ең өзекті мәселе, тіл — қазақтың жан дүниесі, рухани негізі, ел еркіндігі мен ұлтты таңғайтатын басты белгісі болып табылады. Тіл - ұлт болмысын ұғындырып, төңірегіне жұртты топтастырушы, біріктіруші фактор. Сондықтан мемлекеттік тілді білу — өмір талабы, заман сұранысы, қоғам қажеттілігі. Тілдің қадір-қасиетін біле білген халқымыз оны ұлттың рухына балаймы. Себебі, тіл – халықтың тұтастай кескіні-келбеті. Адамды мұратқа жеткізетін – ана тілі мен ата дәстүрі. Біздің осындай халықтық қасиетті мұрамыз, ана тіліміз – қазақ тілі. Әр халықтың өзінің ана тілі бар. Тіл – жеке адам ойлап тапқан туынды емес, ол барша ұлтқа ортақ, соның төл перзенті. Сол халықтың мәдени әлеуметтік өмірінде өзіндік мәні бар киелі ұғым. Тіл – атадан балаға мұрас болып қалып отаратын баға жетпес мұра, еліміздің іргетасы, тарих куәгері.

Тілдің адам өмірі үшін мәні айрықша. Тіл – өлшеусіз қазына, өрісі кең әлем». Тіл құдіреті - ерекше. Оның бітпесті бітіретін, жетпесті жеткізетін, үзінгенді жалғайтын мүмкіндігі бар. Бір ауыз сөз опық жегіші, өмір бойы өзегінді өртесе, бір ауыз орнымды айтылған сөз жамында жалтанып, бақытта жеткішеі.

Тіл – ұлттың жан дүниесі. Расында қазақ халқының басқыда талай қызын аяубет, құлағатты, қайғылы күндердің болғаны тарихтан белгілі. Сондай ауыр сәттерде, сын сағаттарда атамекен қонысын тастап босқан халықтың өзімен бірге алып жүрген байлығы – ана сүтімен санасын дарыған ана тілі ғана.

Халқымыздың тілге беріп жүрген бағасы бұл ғана емес, ана тілге деген мейірім, махаббат сөзімің білдіретін сөздер көп-ақ. Оған жүзлеген мысалдар келтіруге болады. Осы сияқты ой тұяқтарымыздың баршасы ел аузына түспей, ғасырлар өтсе де ұрпақ жамында сақталған қанатты сөздер.

«Тәрбие басы - тіл» деген осы күнге дейін мән-мағынасын жоғалтпаған қанатты сөз XI ғасырдың ұлы ойшылдарының бірі Ахмет Йүгінехидің өсіміне қатысты. Үзілмей келе жатқан осындай азамат дәстүрінің алғашқы біз бүгінгі ұрпақтан да көреміз. Ана тіліміздің айтып жеткіруге болмайтын асыл қасиеттерін тап басып танып, қанатты сөздерге айналырған зиялыларымыз да баршылық.

Тіл – ұлттың жан дүниесі, мәдениетті сақтаушы. Сан ғасырлар бойы қалыптасқан салт – дәстүр, тарихи өткелдер ата – баба тілі арқылы ұрпаққа мұра. «Ұлттық мәдениет» - дегенде ең алдымен әр адамның ойына халық, тіл, ди, тарих, дәстүр елестейді. Халықтың тіл арқылы мәдениеті, әлебиеті, тарихы болашақ ұрпаққа рухани өшпес өнеге болмақ.

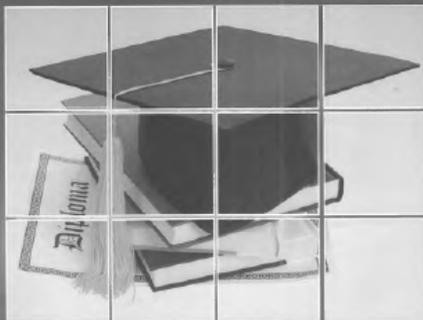

В следующем номере:
Материалы конференции министров ЕПВО
и 4-го Болонского политического форума
(г. Ереван, 14-15 мая 2015 г.)

Информационно-аналитический журнал

№1/2015

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЖОҒАРҒЫ МЕКТЕБІ ВЫСШАЯ ШКОЛА КАЗАХСТАНА

BOLOGNA PROCESS
KAZAKHSTAN 2015

Еспенова Толқын Тұрсыновна
Қазақстан Республикасының Ғылым және Жоғарғы Білім және Ғылым Академиясының академигі, профессор
Алматы: tolkun_espенова@mail.ru

Қазақстанда Жоғарғы білім беру саласының даму үрдісі
"Халықтың кемеліне келіп өркендеп өсуі үшін"
ең алдымен азаттық пен білім қажет".

Шоқан Уәлиханов

Тәуелсіздік жылдарында Қазақстанның білім саласы көптеген өзгерістерді, реформаларды бастан кешірді. Өз шыңарғағмызды көтерер жылдары еліміздің экономика салалары құлдырап жатты. Сондай қиын кезде ел экономикасының негізін қалаушы жас буындарды оқытумен айналысып келе жатқан оқытушы мамандар өз салаларын тастап басқа экономика секторына барып қаражат табуға мәжбүр болды. Статистикаға жүгінер болсақ мұғалімдердің 30%-ы өз мамандықтарын мүлде тастап жана түсім жоғары кәсіптермен айналыса бастады. Білім саласын көтеру үшін терен өзгерістер қажет болды. Осы сектордағы реформалар бірден жақсы өзгерістерге әкеп соққан жоқ. Олардың басты мақсаты білімнің деңгейін көтеріп, оны қолжетімді ету. Осы мақсаттардың орындалуы өрине қаражатқа байланысты еді. Тәуелсіздігіміздің алғашқы жылдарында қаражат тапшылығы ерекше байқалды. Аяғына енде тұрып келе жатқан ел экономикасының әр түрлі секторлары бәсекелестік соққыларына төтеп беріп жатты. Бұған қарамастан біз бір бағытты ұстандық. Ол - Өркендеу бағыты.

Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың бастамасымен ел міне 24 жыл бойы бастар жолдан кері шегінбей 21 ғасырға аяқ басты. Ел экономикасы өзгеріп, еліміз аймақтағы озық елдер қатарына қосылдық. Еуропаның білім беру кеңістігімен бірлесу мақсатында ТМД елдерінің ішіндегі білім беру саласында ең бағып реформалар өткізген ел болдық.

1997 жылы қазан айында қабылданған «Қазақстан-2030» Стратегиясы, Қазақстанның әлемдегі бәсекеге барынша қабілетті 50 ел қатарына кіру Стратегиясы Қазақстан халқына 2006 жылы 1 наурыздағы Елбасының жолдауы, одан әрі «Қазақстан-2050» Стратегиясы қалыптасқан мемлекеттің жана саяси бағыты - Қазақстанның әлемнің ең дамыған 30 мемлекетінің қатарына кіруі жөніндегі тұжырымдамасы - Қазақстан Республикасының экономикасын жоғары шыңдарға көтеруде. Яғни ел болып осы шаралардың орындалуына ат салысып отырған Қазақстан халқының да ал-ауқаты есіп жатыр.

Осы бағдарламалардағы білімге деген үлкен кеңіл бөлу ел болашағының білімді жастарда екенін көрсетеді.

Оқу жылы	2012-2013ж	2013-2014ж	2014-2015ж
Бөлінген гранттар саны	343150	3590530	3491150
Абитуриенттер саны	679850	687420	696240

СОДЕРЖАНИЕ

СОДЕРЖАНИЕ ТОМОВ И ВЫСШИЕ ОБРАЗОВАНИЕ

Сарыбеков А.В. Выступление Министра образования и науки Республики Казахстан на первом заседании Комитета по контролю за качеством образования в следующем номере	1
Михайловский Н.С. Выступление заместителя председателя комитета по качеству образования и профессионального образования на заседании Комитета по контролю за качеством образования в следующем номере	11
Васильев Д.В. Выступление заместителя министра образования на заседании Комитета по контролю за качеством образования в следующем номере	11
Жармаев А.М. Выступление заместителя министра образования на заседании Комитета по контролю за качеством образования в следующем номере	11
Соловьев Т.Т. Выступление заместителя министра образования на заседании Комитета по контролю за качеством образования в следующем номере	11

СОДЕРЖАНИЕ КАВЕСТА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Александр А.В., Дубинина Е.С., Назаров С.С. Факторы обеспечения качества образования в Европе и России	26
Романовский С.М., Митин Е.А., Жемальский В.Л. Дипломатическое профессиональное образование в Европе и России	29
Александров С.М. Качество образования в России: проблемы и перспективы	32
Жармаев А.М., Назаров С.С., Назаров А.А. Опыт формирования международных образовательных программ	35
Соловьев Т.Т., Назаров С.С. Вопросы качества высшего образования: анализ качества высшего образования в России	39
Алиев А.М., Назаров С.С. Качество высшего образования в России: анализ качества высшего образования в России	42

ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ И КАЧЕСТВА РАБОТЫ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ ЦЕНТРОВ

Нурлыбаев Т. Организационный Ресурс Инноваций - основа для инновационной экономики	46
Жармаев А.М. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	48
Алиев А.М. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	51

ПОДЪЕМНЫЕ ПРОГРАММЫ ДЛЯ ИНДУСТРИАЛЬНЫХ И ИНВЕСТИЦИОННЫХ ЦЕНТРОВ

Сарыбеков А.В. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	55
Жармаев А.М. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	58
Алиев А.М. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	61

ПОДЪЕМНЫЕ ПРОГРАММЫ ДЛЯ ИНДУСТРИАЛЬНЫХ И ИНВЕСТИЦИОННЫХ ЦЕНТРОВ

Сарыбеков А.В. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	65
Жармаев А.М. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	68
Алиев А.М. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	71

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Сарыбеков А.В. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	74
Жармаев А.М. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	77
Алиев А.М. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	80

КАВЕСТА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Сарыбеков А.В. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	80
Жармаев А.М. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	83
Алиев А.М. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	86

КАВЕСТА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Сарыбеков А.В. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	91
Жармаев А.М. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	94
Алиев А.М. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	97

КАВЕСТА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Сарыбеков А.В. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	101
Жармаев А.М. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	104
Алиев А.М. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	107

КАВЕСТА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Сарыбеков А.В. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	111
Жармаев А.М. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	114
Алиев А.М. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	117

КАВЕСТА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Сарыбеков А.В. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	121
Жармаев А.М. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	124
Алиев А.М. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	127

КАВЕСТА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Сарыбеков А.В. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	131
Жармаев А.М. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	134
Алиев А.М. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	137

КАВЕСТА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Сарыбеков А.В. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	141
Жармаев А.М. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	144
Алиев А.М. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	147

КАВЕСТА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Сарыбеков А.В. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	151
Жармаев А.М. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	154
Алиев А.М. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	157

КАВЕСТА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Сарыбеков А.В. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	161
Жармаев А.М. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	164
Алиев А.М. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	167

КАВЕСТА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Сарыбеков А.В. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	171
Жармаев А.М. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	174
Алиев А.М. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	177

КАВЕСТА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Сарыбеков А.В. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	181
Жармаев А.М. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	184
Алиев А.М. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	187

КАВЕСТА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Сарыбеков А.В. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	191
Жармаев А.М. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	194
Алиев А.М. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	197

КАВЕСТА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Сарыбеков А.В. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	201
Жармаев А.М. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	204
Алиев А.М. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	207

КАВЕСТА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Сарыбеков А.В. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	211
Жармаев А.М. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	214
Алиев А.М. Вопросы повышения эффективности работы научных центров	217

НИРС

«ҚАЗАҚСТАН ТАРИХИ ЖӘНЕ ӘЛЕУМЕТТІК ҒЫЛЫМДАР»
КАФЕДРАСЫ

«ӘЛЕМДІК МӘДЕНИ КЕІСТІКТЕГІ АБАЙ МҰРАСЫ»
 АТТЫ ЖАС ҒАЛЫМДАР МЕН СТУДЕНТТЕРДІҢ РЕСПУБЛИКАЛЫҚ
 ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ КОНФЕРЕНЦИЯСЫ
 МАТЕРИАЛДАРЫ

Қазақстан Республикасы
 Алматы қаласы, 2020 жыл 07 қазан

МАТЕРИАЛЫ
 РЕСПУБЛИКАНСКОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ
 МОЛОДЫХ УЧЕНЫХ И СТУДЕНТОВ
«НАСЛЕДИЕ АБАЯ В МИРОВОМ КУЛЬТУРНОМ ПРОСТРАНСТВЕ»

Республика Казахстан,
 город Алматы, 07 октября 2020 год

MATERIALS
 REPUBLICAN SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
 YOUNG SCIENTISTS AND STUDENTS
«ABAY'S LEGACY IN THE WORLD CULTURAL SPACE»

The Republic of Kazakhstan,
 Almaty, October 7, 2020

«Әлемдік мәдени кеістіктегі Абай мұрасы» атты жас ғалымдар мен студенттердің Республикалық ғылыми-практикалық конференциясының материалдары // 2020 жыл 07 қазан

СЕКЦИЯ 1

«АБАЙ КУНАЙБАЕВ – ПОЭТ, ФИЛОСОФ, КОМПОЗИТОР, ОБЩЕСТВЕННЫЙ ДЕЯТЕЛЬ, РЕФОРМАТОР КУЛЬТУРЫ»

Ізтелеу Т. Абай образы – хатқа өмірі.....	27
<i>Ғылыми жетекшісі: филол.ғ.к., «Қазақстан тарихы әлеуметтік ғылымдары» кафедрасының доценті Божанбаев Е.М.</i>	
Оразбаева А.С., Кабденова С.К. Шағармалардың риторикалық құрылым танымына тұлғаның талдануы.....	29
Әділхан М.Б. Мир Абай это путеводная звезда, она не даст нам сбиться с пути.....	33
<i>Научный руководитель: старший преподаватель Алматыва Н.А.</i>	
Асқаров А.У. Абай Кунайбаев о проблеме нравственного воспитания.....	36
<i>Ғылыми жетекшісі: Т.Қ. Жұрғенов атындағы ҚазҰҒА, «Қазақстан тарихы әлеуметтік ғылымдары» кафедрасының доценті, филол.ғ.к. Божанбаев Е.М.</i>	
Арыстанова А. Абай шығармашылығындағы адамгершілік тәрбиесі.....	39
<i>Ғылыми жетекшісі: п.ғ.к., доцент Түртімбаева А.А.</i>	
Қайырбек А.А. «Слова назидание» Абай в контексте иноязычной подготовки студентов.....	41
<i>Научный руководитель: доцент Исмакова А.О.</i>	
Сатылған Ә., Қанжанов Д. Абай тағлымы – тәрбиенің негізгі құралы.....	43
<i>Ғылыми жетекшісі: филология ғылымдарының кандидаты, профессор Шота Қ.Н.</i>	
Kassymkhanova A.A. The edification words of Abay Kunaybayev as a key to the spiritual revival of the nation.....	46
<i>Scientific adviser: Ph.D., associate professor of the department "IK and SN" KazNU named after T.Zhurganova Boshanbaev E.</i>	
Тұрсынбаева Л.Б. Жас ұрпаққа Абай шығармаларын насихаттау аралық экологиялық тәрбие беру.....	48
<i>Ғылыми жетекшісі: х.ғ.к., доценті Оспанова Г.К.</i>	
Ахметова А.А. Наследие Абая в современном Казахстане.....	51
Ғалымжан А. Ұлы Абай бейнесі бейнелеу өнерінде.....	53
<i>Ғылыми жетекшісі: аға оқытушы Есенова Т.Т.</i>	
Кенжебаева Н.С. Абайдың қара сөздері һәм қазіргі қоғам.....	56
<i>Ғылыми жетекшісі: Сәурбаева Райса</i>	

СЕКЦИЯ 2

«СОВРЕМЕННОЕ КАЗАХСТАНСКОЕ ИСКУССТВО И НАУКА: ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ»

Рычкова А.Ю. Проблема гендерного неравенства в оплате труда в Казахстане.....	59
<i>Научный руководитель: старший преподаватель кафедры «История Казахстана и социальные науки» КазНУ им.Т.К. Жұрғенова, к.х.н. Усенова М.Б.</i>	
Сығдықова Т. Зарождение ремпинсценции в кино от наскальных рисунков.....	62

«Әлемдік мәдени кеістіктегі Абай мұрасы» атты жас ғалымдар мен студенттердің Республикалық ғылыми-практикалық конференциясының материалдары // 2020 жыл 07 қазан

Ғалымжан Айзада

Т.Қ. Жұрғенов атындағы ҚазҰҒА
Алматы қ.

Ғылыми жетекшісі: аға оқытушы Есенова Т.Т.

ҰЛЫ АБАЙ БЕЙНЕСІ БЕЙНЕЛЕУ ӨНЕРİNДЕ

Билығы 2020 жыл ізгі жоспарларымен бастау алғаны белгілі. Солардың бірі – Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқиев «Абай және ХХІ ғасырдағы Қазақстан» атты Абай Құнанбайұлының 175 жылдығына арнайы мақаланы жариялауы.

Мақаланың ұлы ақын мерейтойында Мемлекет көлемінде және Халықаралық деңгейде ауқымды іс-шаралар ұйымдастыру жоспарының отарының айқын жазылды. Бірақ мұның бірі той тойнау үшін емес, ой-ерісінді кеңейтіп, рухани тұрғыдан дамуымыз үшін өткізлу керектігіне де алға тартты.

Рухани әлемімізді кеңейтіп, мәдениет пен өнеріміздің даму жолында бейнелеу өнерінің алатын орны – үлкен. Қазіргі таңда ұлттық құндылықтарымызды жаңғыртып, еліміздің тарихын, Ұлы тұлғаларымыздың бейнесін кейіптен бейнелеу ұрпақтан-ұрпаққа насихаттан жүрген қылқалам шеберлері, мүсіншілер, қолөнер шеберлері Ұлы Абайдың кескіні-келбетін бейнелеу өнерінде нақты қызығасырды деп ойлаймыз.

Ұлы ақынның шығармашылығы – Қазақстанның бейнелеу өнеріндегі ең маңызды тақырыптардың бірі. Абай бейнесі кескініде, мүсін, графика және баспа графикасында да көрініс тапты.

Абай бейнесі кескініде өз қолтаңбаларын қалдырған Ә.Кастеев, Н.Исабаев, Е.Сидоркин, М.Қисамединов, М.Әлиханов, Н.Өтепбаев, Ғ.Мақаров, Т.Байғалиев, Т.Жұбанбаев, Т.Татиев т.б. қазақстандық белгілі суретшілерін атап айғасақ болады.

Ұлы ақынның ариан салынған суретшілеріміздің бірқатар тұлғалары Абайдың «Жидебай-Бөрілі» мемлекеттік тарихи-мәдени және әдеби-мемориалдық қоры-музейінен келестіре алмады. Осы музейдің аға ғылыми қызметкері У.А. Нұрғалиның «Абай әлемі – бейнелеу өнерінде» атты мақаласында көрсетілген деректерге сүйенсек, марағай қорындағы бейнелеу өнері тұлғаларының ішіндегі өзін көрсеткінінен гөрі тарихи құндылығы басым экспонат – Абайдың көзі тірі кезінде салынған портреті сақталған. Портреттің авторы – Семейге саяси қуғынмен келген Павел Дыргиревич Лобановский. Ол Даладағы Ростов қаласынан «саяси сенімсіз» ретінде Дала өлкесі генерал-губернаторының қарамағына айдалуға жіберілген болатын. 1884 жылдың тамызы айынан бастап Семей қаласында тұрды. Абай аулына барғаны туралы құжаттар бар.

П.Д. Лобановский. «Абай» 1887ж.

П.Д.Лобановский кәсіпін суретші болмаса да, жергілікті тұрғындардан портреттерін саяси жүрген 1887 жылы Оралда өткізілетін өндіріс көрмесіне «Семей облысы қазақтарының типтері» атты портреттер сериясын дайындағаны белгілі. Лобановскийдің қазіргі уақытта дейін 7 суреті сақталып, солардың бірі – ұлы ақынның қарлыдәмен салынған портреті. Уақыттан саурайын қалың қағазға жай

А. Байтұрсынұлының 150 жылдығына арналған «Рухани көсем, ғалым Ахмет Байтұрсынұлының ғылыми мұрасы және қоғамдық-саяси қызметі» атты жас ғалымдар мен студенттерінің III Республикалық ғылыми-практикалық конференциясының материалдары // 2022 жыл 14 сәуір

<i>МЛПТ, г. Алматы</i>	
Көшкімбай А.Е. Ахмет Байтұрсынұлы – саяткері зияны	81
<i>ЮРМА, г. Шымкент</i>	
Қарабаев М.К. Ахмет Байтұрсынұлы – ұлт ұстазы	84
<i>Т.К.Жүргенов атындағы ҚазҰӨА, Алматы қ.</i>	
Қыпшақбаева Н.А. XX ғасыр басындағы Ахмет Байтұрсынұлының қоғамдық-саяси қызметі	87
<i>Қазақ Ұлттық Қаздар педагогикалық университеті, Алматы қ.</i>	
Майрамбаева М. Литературноу наследие Ахмета Байтұрсынова	89
<i>Алматынскый технологический университет, г. Алматы</i>	
Мүксіншева Т.Б. Ахмет Байтұрсынұлы – ұлы ғалым	92
<i>«Шажары атындағы Семей мемлекеттік университеті», Семей қ.</i>	
Нұрғалиева А.А. А.Байтұрсынұлы: қоғам қайраткері, ғалым-лингвист, ағартушы-педагог	95
<i>М.Өтемісов атындағы Қазақстан университеті, Орал қ.</i>	
Нұрмуханбетова А.А. Ахмет Байтұрсынұлы – великий сын казахской степи	99
<i>Алматынскый технологический университет, г. Алматы</i>	
Темірбаева С.К. Великая личность и духовный лидер – А.Байтұрсынұлы	101
<i>Университет Мира, г. Шымкент</i>	
Турабаева М.М. Ахмет Байтұрсынұлының өмірі мен қоғамдық-саяси қызметі	104
<i>Т.К. Жүргенов атындағы ҚазҰӨА, Алматы қ.</i>	
Урағали А., Уалихан С. Ахмет – ұлт ұстазы, жаһаннамашы ойшылы	108
<i>Алматы технологический университет, Алматы қ.</i>	
Усербаева М.А. А.Байтұрсынұлының ауызекі сөйлеу тілінің жазба тілдегі форма жасаудағы жаңашылдығы	110
<i>Мирас университеті, Шымкент қ.</i>	
Үргенішбай Ж.С., Нұрлыбаева І.А. Ұлт мүддесін ойлаған – ұлы тұлға	112
<i>Т.Жүргенов атындағы ҚазҰӨА, Алматы қ.</i>	
Чапай Н.К., Өтегенов Б.Д. Алаштың ұлы көсемі	116
<i>Әнұстүтік Қазақстан Медицина Академиясы, Шымкент қ.</i>	
Шараф Ф.К. Ұлттың ұлы ұстазы – Ахмет Байтұрсынұлы	119
<i>Мирас университеті, Шымкент қ.</i>	
Шопан А. Ахмет Байтұрсынұлы және қазақ әліпбиі	122
<i>Т.К. Жүргенов атындағы ҚазҰӨА, Алматы қ.</i>	

А. Байтұрсынұлының 150 жылдығына арналған «Рухани көсем, ғалым Ахмет Байтұрсынұлының ғылыми мұрасы және қоғамдық-саяси қызметі» атты жас ғалымдар мен студенттерінің III Республикалық ғылыми-практикалық конференциясының материалдары // 2022 жыл 14 сәуір

жаңа кіріп жатыр. Ақанның бұл істеген қызметі – қазақтың ұзын-ырға тарихымен жалғасып кететін қызмет. істеген ісімен өзіне орнатылған ескерткіш – мәңгілік ескерткіш. ...Қазақтың еңкейген көрі, еңбектеген жасына түгелімен ой түсіріп, өлім ұйқысынан оятып, жансыз денесіне қан жүгіртіп, күзгі танының салқын желіндей шырқыртқан, етек-жеңін жигызған «Қазақ» газеті болатын. Ол газеттің жаны кім еді? Ішіндегі қаламайтын қайрат, кемейтін екіпін қимың екіпін еді? Ол екіпін, ұйықтаған қазақты айқайлап оятуға заман ерік бермеген соң, маса болып қалай қызданп оятып деп, ұзақ бейнетті мойнына міндет қылып алған Ақанның екіпін болатын».

Осы орайда белгілі ғалым, тарих ғылымының докторы К.Нүрпейіс былай дейді: «Міржақыптың «Оян, қазағыңдағы», Ахметтің «Масасыңдағы» ұлттық намысты қайрау, халық са-насын ояту идеялары «Қазақтың» беттерінде нақтыландыра, өткірлендіріле түсті. Осы арқылы олар халық арасында отарлық езгіге қарсы саяси қал-ақуалды қозғалыстарды»-10.

Халқымызды жақын болашаққа бастауда бір ғылымға арнаған Ақанның есімі тек XX ғасырдың соңында ғана өз елімен қайта қауышты. 1988 жылдың 4 қарашасында Қазақ ССР Жоғарғы соты А.Байтұрсынұлының қылмысы жоқ деген шешім қабылдап, оның ақталуына жол ашты.

Ақындыққа таласы барын А.Байтұрсынұлы «Оқу құралы» жинағының беташары ретінде жазылған «Тарту», «Ер Сайын» жинағына алғы сөз істеді «Г.Н.Потанинге тарту» өлеңдерімен паш етті. Бүкіл шығармашылығына терең ішкі мазмұн мен сырты түрдің үйлесімділігі тән, соған сәйкес ол туындылар-дың сипаттары айрықша. Мысалы, Ахмет Байтұрсынұлының «Оқу құралы» (1926) «Би исми-иллаһи-рахман-рахім» сөзмен ашылса, ақанның өлеңдерінде кездесетін діни түсініктер (Алла, Құдай, Халис, аят, Лаухул-Мағфуз, Йман, Лат-Манат, он екі йман әулие, жырма сөзг әмбие, т.с.с.) мен діни аңыз кейіпкерлерінің аты (Әбіл мен Қабыл) оның діни білімінің де жоғары екенін айқындай түседі.

Өлең – ақынның ішкі өмірінің айнасы болса, А.Байтұрсын-ұлының лирикалық кейіпкерінің қолданып сөздерінің діни маңыздылығы да оның осындай мағыналы, терең тұжырым-дарды қолдана бітуінде. Бұндай сөздер елдің бәрін түсінікті болмауы да мүмкін. Ол үшін белгілі білім деңгейі қажет. А.Байтұрсынұлы бастаған қазақ зиялылары сол кездегі шарттарға сай мұсылман білімін меңгергендері мәлім.

Әдебиеттер:

1. *Қазақтар*. – Алматы: Қазақстан Ғылым институты, 1998. – Т. 2. *Тарихи тұлғалар*. – 146-148 б.
2. *Қозыбаев М. Ахмет Байтұрсынұлы – XX ғасырдың ұлы реформаторы // Ұлттық рухтың ұлы тіні*. – Алматы: Ғылым, 1999. 103-121 бб.; *Ғасыр қасіретін арқапаған арыстар // Егемен Қазақстан*, 1994, 12 тамыз.
3. *Кекілдәев Ә. Естас ұлағаты. Ұлттық рухтың ұлы тіні*. – Алматы: Ғылым, 1999. 81-103 бб.
4. *Қойсалдыев М. Алаш Қозғалысы*. – Алматы: Санат, 1995. – 230 б.; *Саяси элита және ұлт мүддесі // Ұлттық рухтың ұлы тіні*. – Алматы: Ғылым, 1999. – 195-210 бб.; *Ақсаңдар ақпаған азаттық рухы // Қазақ әдебиеті*, 1990, 1 қараша.

Шопан А.

*Ғылыми жетекшісі: аға оқытушы Есенова Т.Т.
Т.Жүргенов атындағы ҚазҰӨА, Алматы қ.*

АХМЕТ БАЙТҰРСЫНҰЛЫ ЖӘНЕ ҚАЗАҚ ӘЛІПБИІ

The article is devoted to the merits of Akhmet Baitursynov, one of the leaders of the national liberation movement of the Kazakh people at the beginning of the XX century.